

CARÀCTERS

ÉS UNA REVISTA DE LLIBRES

I AQUEST N'ÉS EL NÚMERO 8.

Francisco Díaz de Castro i Antoni Xumet: "Jove poesia a Mallorca".

Joan-Josep Isern: "Simó i Janer: dues escriptores d'èxit".

Vicent Alonso: "Els vuitanta-sis de Monzó".

Germà Colón: "Epistolari de la València medieval: un joiell lingüístic".

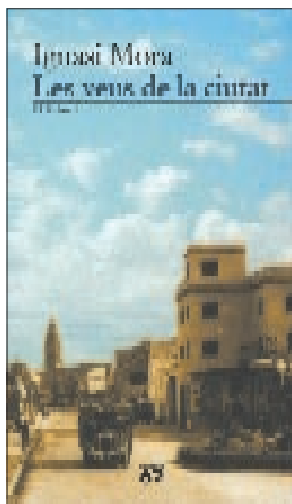
Ací enfront d'ací: "El mercat dels editors valencians".

Entrevista a Carles-Jordi Guardiola: "Comença a ser hora de saber on som".

Pàgines centrals dedicades a Toni Cucarella.

SEGONA ÈPOCA • JUNY DE 1999

LLIBRE RECOMANAT:

Ignasi Mora
Les veus de la ciutat
Edicions 62,
1999.

Escriure, com? Assegut en una vella cadira de braços o en una moderna butaca giratòria, o en un tamboret de disseny intemporal, cama ací cama allà, o a la gatzoneta, o jaent, o fins i tot, literàriament, jacent, vull dir, de cos present... Escriure, per què? Per vanitat, segurament. I per a què? Escriure, per a què? Sí, per a què? Com us ho diria amb una resposta personalment satisfactòria? Així: deixem-ho córrer. Si volen literatura, que reediten els clàssics. No us n'heu adonat? Ho tenim tot perdut. I tammateix... Al número anterior, en aquesta mateixa segona pàgina, CARÀCTERS us proposava una nova manera de llegir —llegir: l'acte que reflecteix el fet d'escriure—, incitadora de l'esforç, contorsionada: hi ha escriptures, en efecte, que exigeixen acróbates, lectors que estiguen disposats a jugar-se la vida; i encara, algunes, algú que ja haja jugat i perdut. I això no obstant... Quin gust contradir-se un mateix, en l'espai d'un sospir: d'aquest, de l'últim! Ara, en el número 8 —òpticament, un zero damunt un zero—, aquest racó torna a una confortable planitud. Carregada de dubtes, potser; o d'indiferència, o... Després, us oferirem, per a la fi del 999, un número 9 inevitablement apocalíptic. El 10, ja en el 2000, acumularà zeros sobre zeros. Però aleshores qual-sevol possibilitat de futur serà ja d'uns altres.

CARÀCTERS

núm. 8.

Edita:

Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana

Coordinació:

Vicent Alonso, Gustau Muñoz,
Francesc Pérez Moragón, Felip Tobar

Col·laboradors:

Pasqual Alapont, Rafael Alemany,
Enric Balaguer, Carme Barceló,
Josep Lluís Barona, Adolf Beltran,
Vicent Berenguer, Josep Bernabeu,
Assumpció Bernal, Josep Lluís Blasco,
Emèrit Bono, Francesc Calafat,
Ferran Carbó, Enric Casaban,
Emili Casanova, Jordi Colomina,
Agustí Colomines, Germà Colón,
Antoni Ferrando, Josep Franco,
Antoni Furió, Ferran Garcia Oliver,
Lluís Gimeno, Marc Granell,
Carme Gregori, Albert Hauf,
Josep Iborra, Ramon Lapiedra,
Gemma Lluch, Josep Lozano,
Josep Martines, Tomàs Martínez,
Josep Martínez Bisbal, Lluís Meseguer,
Isabel Morant, Vicent Olmos,
Manel Pérez Saldanya, Vicent Pitarch,
Joan Ponsoda, Eugeni Portela,
Vicent Raga, Ramon Rosselló,
Pedro Ruiz Torres, Vicent Salvador,
Vicent Simbor, Enric Sòria,
Ferran Torrent, Pau Viciano,
Rafael Xambó.

Redacció:

Av. Blasco Ibàñez, 32
46010 València
Telèfon: 96 386 40 90
Fax: 96 386 44 93
E-mail: Vicent.Alonso@uv.es

Il·lustracions
d'aquest número:

Joan Aliaga

Distribució:

Gea llibres, tel. 96 158 03 11
La Tierra, tel. 96 511 01 92
Triangle, tel. 93 265 18 21

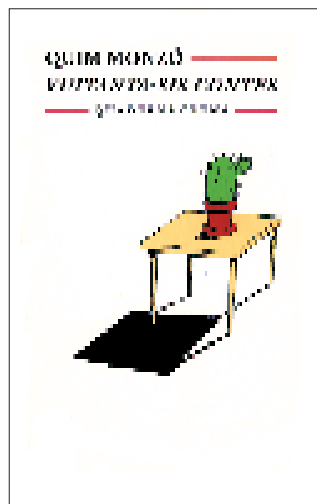
Impressió:

Impremta Palàcios, Sueca.

P.V.P.: 500 pessetes

ISSN: 1132-7820
Dipòsit legal: V. 3755-1997

LLIBRE RECOMANAT:

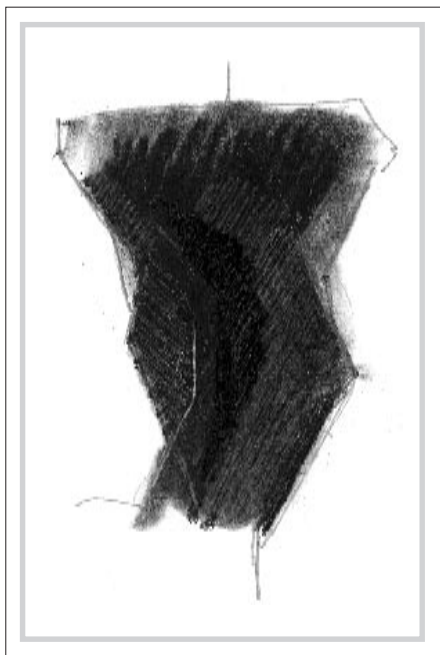
Quim Monzó
Vuitanta-sis contes
Quaderns Crema,
1999.

Joan Aliaga ha nascut a Sueca el 1964. És professor titular del Departament de Comunicació Audiovisual, Documentació i Història de l'Art de la Universitat Politècnica de València, en la qual es va doctorar l'any 1994. Ha fet exposicions a la Galeria Ex-Cànem i al Centre Justino Azcárate, i en manté oberta una de permanent en la Galeria de l'Escala, al Pou. Treballa principalment el dibuix utilitzant suports no tradicionals, com ara les resines plàstiques i el paper reciclat.

Fet a la Ribera del Xúquer.

Anotacions mínimes d'un paisatge: jove poesia a Mallorca

Donar notícia, encara que mínima, de la poesia jove de Mallorca és una magnífica ocasió per saltar-se els límits invisibles que semblen aïllar la producció literària dels diversos àmbits culturals comuns quan aquesta no passa per les grans editorials centralitzades. Ja és molt, a més, començar la nostra col·laboració en aquestes pàgines justament per on acaben —quasi sempre amb espai mínim— els panorames generals de la literatura a Mallorca, és a dir, centrant-nos en les dar-

res promocions: les dels nascuts a partir del anys seixanta. Tindrem temps, confiem, de parlar més detalladament de la rica diversitat que ofereixen les darreres dècades i d'autors i llibres la menció dels quals no ha tingut cabuda aquí.

El signe de la diversitat domina la poesia en català dels darrers anys. Una diversitat de plantejaments estètics, de preferències temàtiques i de solucions formals que fa preferible evitar la menció de grups —tant de tendència com geogràfics— i procedir mitjançant la menció nominal dels poetes més rellevants.

Sebastià Alzamora (1971), amb tan sols dos llibres publicats, *Rafel* (1994) i *Apoteosi del cercle* (1997) —a més d'una interessant plaquette, *Llinatge*—, s'ha destacat com el vaixell insígnia d'aquesta nova generació de poetes. *Rafel*, dedicat a un company mort prematurament, des-

taca per la seva maduresa i la voluntat de rigor formal d'aquest conjunt unitari, deu parts formades per tres poemes, cada un de vint decasíl·labs. El rigor es fa més complex a *Apoteosi del cercle*, on la reflexió existencial s'obre a les referències mítiques conjugades amb un ambient oníric, més eficaç per més controlat en la forma. La seva primera incursió en la narrativa, *Lextinció* (1999) amplifica el plantejament existencial.

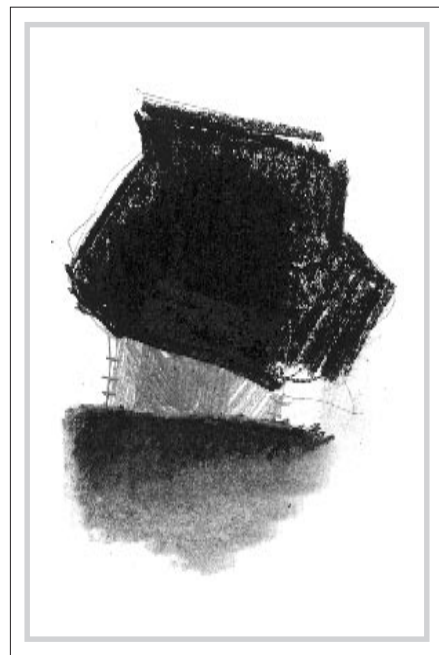
Miquel Bezares (1968), va sorprendre amb el seu primer poemari *Cos de calitja*, fundat sobre un erotisme d'ample suggerència. De *Carnaval* (1990) i *Crònica del desfici* (1991) fins a *11 poemes 1990-1997* (1997) es fa palesa la maduresa poètica formal i estilística, i l'assoliment d'una veu molt personal que s'ha refermat per mèrits propis al panorama de les nostres lletres.

Un lloc rellevant dins aquesta generació és el que ocupa Pere-Joan Martorell (1972). Al llarg d'una intensa dedicació —*Del record contra el temps* (1994), *Via Crucis* (1995), *La veu del silenci* (1996), *La tardor de l'ombra* (1997), *Curs de matèria reservada* (1997), *Llibre d'Eros* (1998)—, ha desenvolupat un lirisme serè en el qual el discurs amorós dialoga amb una estimulació perplexitat davant el món. Posseeix un rar mestratge per descriure els petits gestos quotidians i fer-nos-els arribar en un estat pur i de total transparència. L'absència dels éssers estimats assoleix, gràcies a la contenció sentimental, un equilibri tant més comunicable al lector.

Ben prolífica és també Antònia Arbona (1970) —*Teories d'amor i desig* (1992), *Terra i cendra* (1993), *Mites d'amor* (1993), *Càntir de sol* (1993), *Murades de sensacions* (1995), *Cadència* (1998), a banda d'una copiosa obra inèdita. El seu és un discurs a voltes crispat, enèrgic fins a la denúncia, però suportat per un llenguatge molt acurat. És, tot plegat, una veu que cobra força comunicativa gràcies a l'exploració sensorial dels sentiments.

No podem oblidar altres poetes d'una qualitat ja contrastada. Bernat Oliver (1963), amb *La sang de l'àngel* (1994) obre la seva poesia amb una clara sensibilitat sobre el pas inexorable del temps. *El clam dels feligresos* (1998), que significa un pas decisiu en la seva escriptura, conjuga la consciència temporal amb la

consideració del sentiment amorós com a fil conductor i condicionant central del seu personatge poètic. Jaume Rosselló ha publicat *L'avenc* (1994) i *Avatars de la fosca* (1998). El seu tractament del discurs amorós, que ens parla tot sovint d'absències amb imatges ben suggeridores, matisa la seva sobrietat amb el dinamisme de l'eventual distància irònica, un dels seus recursos més estimulants. Àlex Volney és autor de *Mort en el temps* (1994) i *Tonina 1900* (1997). Si al seu

primer llibre estenia un paisatge desolat on la veu poètica cercava dificultosament el simbolisme de la llum, a *Tonina* canvia de registre i aborda l'elegia sentimental en torn a la mort de la seva àvia, amb un to molt menys crispat i alhora amb efectes d'immediatesa emotiva.

Antoni Xumet Rosselló (1971) ha publicat *Adam a l'ombra* (1992), *Potser el cor* (1994), *Memòria del temps* (1996), *Biografia per a l'ús del vent* (1996) i *Una varietat del mim* (1998). Albert Herranz Hammer, a més dels poemaris *Les Balcàniques* (1995) i *Oikumene* (1997), ha conreat el relat breu i la novel·la. Jaume Galmès és autor, fins ara, d'un sol llibre, *Nàufrag en el temps* (1993), pel qual li fou concedit el prestigiós premi Salvador Espriu per a Poetes Joves. En el transcurs d'aquests sis anys s'ha dedicat a la labor de traductor, sobretot de poetes francesos. Carles El

Saure (també conegut com Carles Sánchez) ha publicat *L'herald* (1997), un llibre d'iniciació on hi destaca la força de les imatges i la recerca d'un llenguatge de forta intensitat expressiva. D'altres autors que s'han presentat darrerament amb molta empena i prou qualitat són: Josep A. Calvo (*Els viarans de l'oblit*, 1998), Pep Lladó (*Plaça del Carme*, 1997), Lluç Maties (*Un vidre*, 1998), Sebastià Bennàssar (*Passaport de sang*, 1999) i Carles Rebassa i Pere Perelló amb un llibre escrit a quatre mans titulat *RIP* (1999).

No són moltes les col·leccions autòctones on es publica la poesia més jove: a part de la coneguda col·lecció «Balanguera», de ca'n Moll, cal esmentar la «El Turó», de la Caixa d'Estalvis «Sa Nostra», «Cap al tard», dirigida per Vicenç Calonge i les publicacions de Di7, de Binissalem. Igualment publiquen poesia en les diverses llengües de l'Estat «Poesia de Paper», de la UIB i «Sa Nostra», «El Cantor» i «La bolsa de pipas», ambdues d'Editorial Monograma, i les fulles *El Centaure*. *Gran Enciclopèdia de la Poesia*, promogudes per Xavier Abraham i Francisco Díaz a la llibreria Sagitari. En castellà l'editorial Calima publica poesia i narrativa, i ens hem de referir a la seva recent antologia *Poesia contemporànea de Mallorca en castellano 1957-1997* (Calima, 1999), que reuneix vint poetes dels darrers cinquanta anys.

No hi són tots, òbviament, però sí la majoria dels poetes d'interès. Dels nascuts a partir dels seixanta alguns han obtingut premis literaris a l'Estat. Javier Jover (1961) va veure premiat el seu primer llibre *La luz que nunca yerra* (1991) amb l'Alcalá de Henares. El segon, *El íntimo asedio* (1993), va obtenir l'accès-

sit al Rafael Alberti de 1992. A més d'una plaquette, *Urano en la casa doce* (1996), ha publicat en 1999 *Domicilio*. És la seva una poesia de coneixement on la paraula vol recercar la memòria mítica d'allò inefable del comú cultural mediterrani. Miguel Ángel Velasco (1963) va publicar precoçment *Sobre el silencio y otros llantos* (1980) i va guanyar el premi Adonais el 1981 amb un llibre d'arrels surrealistes, *Las berlinas del sueño*. Un llarg silenci precedeix el llibres següents: *El sermón del fresno* (1995), *Bosque adentro* (1997) i *El dibujo de la savia* (1998), tots ells d'una profunditat reflexiva sobre l'existència humana, d'una percepció intensa de la natura i amb un domini del ritme extraordinaris que fan de la seva obra una de les propostes més suggeridores de l'actual panorama a Espanya.

En una estètica que podríem anomenar de línia clara, Jorge Martí (1965) ha publicat relats i dos llibres de poemes, *Curso de lingüística particular* (1995) i *Cartas de navegación* (1999). Un llenguatge senzill i depurat de ressonàncies clàssiques torna imaginativament sobre l'experiència per treure'n una reflexió de caire amplament moral. També Andrés Prohens (1965) cerca les tècniques de la cançó sentimental i una certa distància irònica per al tractament dels afectes i les decepcions de la vida quotidiana. En aquesta línia hem d'afegir el nom de Javier Cánaves, molt més jove (1973), no inclòs a l'esmentada antologia, però que ja amb el seu primer aplec *El laberinto de los días* (1999) mostra una veu pròpia dintre de la poesia narrativa i reflexiva, així com una maduresa tècnica sorprenent.

Enrique Juncosa, lligat al món de les arts plàstiques, ha publicat una sèrie de

quaderns amb diversos pintors i el llibre *Peces de colores* (1996). Culturalista, apropiat al barroc, declara preferir la imatge abans que la idea i l'ambigüitat abans que la claredat. Carlota Vicens (1967) ha publicat *Arenal* (1997), també en una línia de recerca lingüística amb un fons social i, alhora, de sensorialitat natural.

Finalment, es pot parlar de grup poètic en mencionar Xisco Juan (1965), Román Piña Valls (1966) i Emilio Arnao (1966), promotors de la col·lecció «La bolsa de pipas». Tots tres conjuguen, diversament, un ludisme verbal suggeridor i renovador. Piña i Arnao, amb Antonio Rigo, publicaren un poemari amb el nom provocatiu del *Le con de la muse* (1994). Román Piña, a més de dues novel·les, ha publicat, perllongant la tradició de l'antipoesia i amb un humorisme corrosiu, *Gomila Park* (1995). Emilio Arnao, també autor d'una novel·la, declara el seu *malditisme* a l'ombra de Rimbaud i dels surrealistes a llibres com *Poemas de amor y vértigo* (1992) i *Los taxis* (1996). Des de la insistència en el desarrelament i en els valors comunicatius de la poesia, Xisco Juan ha publicat *Alquimia de las cosas. Crónica de horas y encuentros* (1994). No inclòs a l'esmentada antologia, Pere Colom podria integrar-se en l'estètica d'aquest grup amb el llibre *Almas que no tocas* (1994).

Tenint en compte que aquesta és solament la nòmina dels poetes més coneguts de les darreres promocions, en català i en castellà, es pot dir, sens dubte, que la poesia a Mallorca passa per un moment magnífic. Esperem tenir l'ocasió de parlar-ne a *Caràcters* més detalladament.

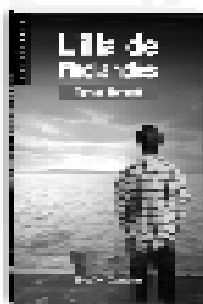
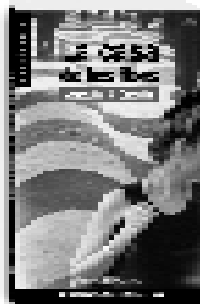
Francisco Díaz de Castro
i Antoni Xumet Perelló

novetats primavera

L'ECLÈCTICA

Edicions: El Centaure

apòcrif i autòcrif

Sant Jordi 99: dos "best sellers" d'escriptores

Si hem de creure'ns els rànquings de vendes de Sant Jordi —uns rànquings que, curiosament, comencen a córrer de boca en boca a mitja tarda del mateix dia (és a dir, quan el personal encara està comprant) i que després ningú no discuteix— resulta que la Festa del Llibre'99 va consagrar dues obres escrites per dones: *Lola*, de la mallorquina Maria de la Pau Janer, i *El gust amarg de la cervesa*, de l'alcoiana Isabel-Clara Simó. Un resultat fàcilment previsible a la vista dels paràmetres amb què funcionen els mecanismes de promoció i comercialització del llibre català quan s'acosta el 23 d'abril. Data en la qual, segons els llibreters, es fa entre el deu i el quinze per cent del negoci de tot l'any.

A diferència d'altres temporades, tinc la impressió que enguany hi hagué força coincidència entre l'índex de vendes i el de lectura d'aquests llibres més venuts. De vegades fa la impressió que els departaments de promoció de les editorials, per una banda, i els responsables de la política cultural del país, per l'altra, consideren acabada la seva feina just en el moment que el comprador paga el llibre i se l'endú sota el braç. I és curiós de veure com, als uns i als altres, se'ls omple la cara de satisfacció quan el comunicat del Gremi de Llibreters desgrana les xifres de vendes de la Festa. Aquest capteniment —que en el cas dels editors és comprensible i en el dels polítics és, en canvi, preocupant— donaria pas a un estudi d'allò més instructiu sobre què és el

que realment llegeix el públic, per on es decanten els seus gustos. Una incògnita sobre la qual no hi ha dades concretes però sí alguns indicis. I pel que se'n pot enumerar, d'aquests indicis —grau de culturització de la ciutadania, prestigi social de la literatura feta aquí, nivells d'ús de la llengua...—, la cosa no sembla tan engrescadora com se'ns vol fer creure.

El cert, però, és que si en tot aquest procés hi ha algú veritablement innocent aquest és l'escriptor, que és qui se la juga i ensenya les vergonyes en cada llibre que escriu. I aquest Sant Jordi els comptes del Gremi d'Editors han dictaminat que els favors de la clientela s'han repartit entre una autora jove i amb una prometedora carrera per endavant i una altra que no.

Sobre Isabel-Clara Simó s'han dit moltes coses i no totes exactes: que si només té una novel·la estimable (*Júlia*), que si li agrada rabejar-se en els topants morbosos de la realitat, que si s'ha volgut fer d'ella un producte editorial de sèrie a l'estil americà, que si escriu en excés, que si es prodiga massa en els mitjans de comunicació... Suposo que en tot això hi deu haver un pòsit de veritat al costat d'una colla de mentides inspirades per l'enveja. He de confessar, però, que la majoria de les coses que he llegit de la senyora Simó em deixen bastant indiferent, tret d'algunes —per exemple *Dones*— que em semblen senzillament lamentables. Una opinió que no comparteix, és clar, la gran quantitat de lectors de les seves novel·les.

Pel que fa a *El gust amarg de la cervesa* cal dir que —com els seus dos predecessors: l'esmentat *Dones* i *El professor de música* (premi de la Crítica dels Escriptors Valencians del mateix any que, per exemple, Josep Franco ha publicat *Les potències de l'ànima*)— té un refistolament estilístic especial com és, en aquest cas, explicar la història a través de quatre veus que corresponen a quatre personatges diferents.

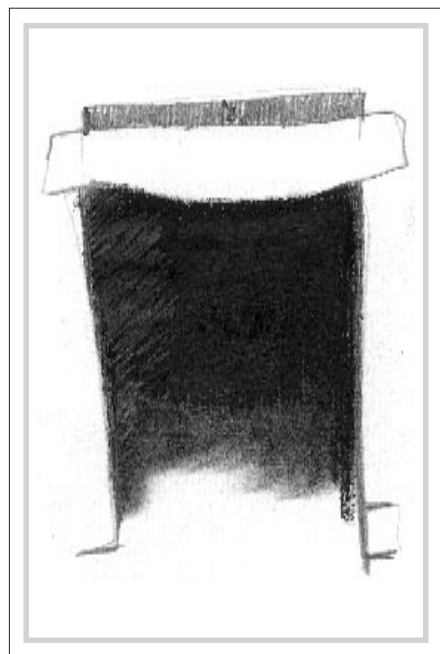
La novel·la juga amb la figura de l'observador furtiu que no sap que és observat pels seus veïns. Al capdavant, un encreuament de solituds i d'insatisfaccions personals al voltant d'un celobert. L'autora l'ha estructurada en quatre parts de les quals em semblen remarcables la primera i, sobretot, la tercera, i bastant prescindibles les altres dues. Una mitjana no gaire exultant per a una novel·la que comença amb unes pàgines de gran força narrativa però que de se-

guida es va decantant cap al drama efectista tipus telesèrie de sobretaula.

Lola, en canvi, em sembla tota una altra cosa. Crec que mai com en aquesta ocasió Maria de la Pau Janer s'havia mostrat posseïdora d'una ambició literària tan gran. Al voltant d'un personatge principal —una dona que, després de vint anys d'absència, torna als escenaris de la seva joventut—, Janer ens parla del pas inexorable del temps i de la impossibilitat de lluitar contra la seva sentència. Un seguit de personatges secundaris que giren al voltant d'aquesta dona van configurant un mosaic de desamors i desencontres potenciat per una estructura narrativa que l'autora revoluciona de manera inesperada cap a la meitat del llibre amb un cop d'efecte que obliga el lector a replantejar-se l'autenticitat de tot allò que fins aquell moment havia llegit.

Se li podria retreure a Maria de la Pau Janer un excés de ganes de fer-ho bonic que dóna a alguns passatges una pesantor innecessària. Tanmateix la novel·la funciona i enganxa el lector des de la primera escena. Com que tots plegats som així potser mai no hi haurà cap premi de la crítica per a la senyora Janer, però estic segur que en la seva bibliografia es dibuixarà un abans i un després de *Lola* i que aquest després —que enfila la proa cap a la maduresa— tinc molt interès de seguir-lo de prop.

Joan Josep Isern

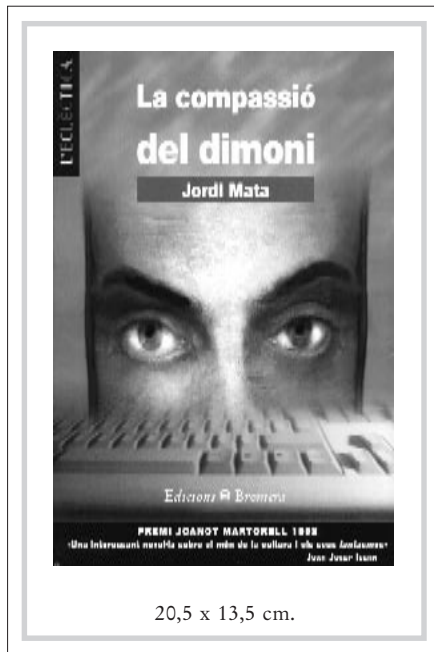
La millor publicitat

Jordi Mata
La compassió del dimoni
Bromera, Alzira, 1998
224 pàgs.

La *compassió del dimoni* té una articulació complexa basada en tres nivells narratius. El nivell zero comença amb l'inusual advertiment «Aquesta és una història fictícia [...]» i acaba en la pàgina 222 amb l'última frase d'un epíleg no explicitat com a tal. El nivell u, el forma el text que Víctor Beltran (V. B., d'ara endavant) descobreix en la pantalla del seu ordinador hores després d'haver despertat al costat de la seua amant assassinada; aquest text, segons ens aclareix l'epíleg, seria l'esborrany d'una novel·la, obra d'un dels personatges. I, en últim lloc, el nivell dos estaria format per alguns fragments —poemes, articles— que apareixen reproduïts dins del text del nivell u.

Dissortadament, tant aquest complex edifici narratiu com l'ortodox principi *in medias res* queden desaprofitats a causa de la pèrdua de ritme que comporta l'aparició del misteriós text de l'ordinador. Aquest text es limita a presentar la vida de V. B. a través d'una sèrie d'anècdotes que posen en relleu —una vegada i una altra i una altra...— el primer dels missatges *subliminars* de l'autor: V. B. és un trepa sense formació i sense escrúpols (i, si fem cas de la propaganda del revers del llibre, on diu «V. B.» potser caldria llegir «els crítics»).

L'esborrany trobat en l'ordinador continua pàgines i pàgines, interromput ací i allà pels comentaris del pobre Víctor, que veu, impotent, com algú s'ha apoderat de la seua vida fins als detalls més escabrosos i humiliants, i com aquest algú els exposa sense contemplacions. En la interacció entre aquests dos nivells es troba un dels factors que més avorriment provoquen en el lector: la monòtona repetició de la frase «va pitjar la tecla Av Pàg» —com a únic mètode per fer avançar la narració sense haver de molestar-se a lligar els episodis. Després d'una introducció al tema de cent cinquanta pàgines, tan reiteratives i avorrides com la magdalena de Proust —ja ens havia avisat en la pà-

gina 35, no ens en podem queixar—, l'autor s'apiada dels pobres i indefensos lectors i els amolla —*subliminarment*, és clar— la segona i més important de les tesis de l'obra: tota crítica negativa que pugua caure sobre la novel·la d'un escriptor jove procedeix d'alguna experiència sexual traumàtica patida pel crític de torn (episodi de les tisores).

A partir d'aquest punt, com que Mata ja ha dit el que volia, l'acció —és un dir— s'accelera amb la vista fixa en el desenllaç, únic objectiu a què obeeixen les cinquanta pàgines següents. El desenllaç, això sí, és trepidant, brillant, amb un enfrontament ple de tensió entre els dos protagonistes, Víctor Beltran i l'autor del text misteriós. Llàstima que, fa una pila d'anys, a Rodolf Sirera se li va ocórrer el mateix final —lletra amunt, lletra avall— per a *El verí del teatre*, una de les obres més conegudes i bàsiques del teatre català del segle XX.

En resum, un tema —el del trepa pseudointel·lectual— i una trama —amb intratextos que juguen amb les possibilitats de les noves tecnologies— interessants, llançats a perdre per la intenció pamfletària de l'autor. És aquesta intenció pamfletària la que aconsegueix donar la raó a crítiques passades i despertar fantasmes (oportunament invocats amb la complicitat d'alguna publicació aïllada) que, de no haver sigut per la inoportunitat d'un premi que crec immerescut, tot-hom tindria ja en oblit. I, de pas, deixa sota sospita (amb la preceptiva presumpció d'innocència, és clar) els membres del jurat: ni el Víctor Beltran ho haguera fet millor.

Jordi Monteagudo

Bibliografies universitàries

Poc abans d'aparèixer aquest número de la revista *Caràcters*, les estratègies de la normalització lingüística a les universitats valencianes han estat objecte de debat en algun fòrum públic i en taules redones realitzades en algunes d'elles (com ara la de València i la Jaume I de Castelló). I és ben lògic, perquè ja fa anys que començaren a plantejar-se aquestes estratègies, la qual cosa obliga a revisar-les. Entre altres raons, perquè la situació social de la llengua ha anat canviant i fins i tot potser millorant, ni que siga amb una lentitud fatigosa, propiciada per la permanent campanya contra la unitat lingüística —i, per tant, contra la mateixa Universitat.

La política normalitzadora, en tot cas, reclama una especial atenció a tot el que suposa dotar d'una major capacitat lingüística a l'alumnat, el professorat i el personal administratiu. La Universitat de València té en aquest sentit una valuosa línia de treball amb la publicació de manuals en català, que des d'ara es comença a complementar amb l'edició de reculls ben útils per a la docència de bibliografia específica i terminològica. N'acaben d'aparèixer tres —física i òptica, matemàtiques i sociologia—, preparats per personal del Servei de Normalització Lingüística (Francesc Esteve, Teresa Ibor i Josepa Melià), que ha promogut aquesta interessant iniciativa, en la qual col·laboren la Universitat Politècnica de València, la Universitat Jaume I i la Universitat d'Alacant. Els materials han estat revisats per especialistes (David Jou, Núria Tomàs, Claudi Alsina, Antonio Ariño i Salvador Cardús).

Aquests materials estan oberts a qui vulga incorporar-hi informació. A la pàgina web del Servei de Normalització Lingüística de la Universitat de València (www.uv.es/~snl) és possible consultar i fer suggeriments sobre aquests ja publicats i sobre d'altres en procés de publicació (psicologia, química i ciències de la salut). Aviat s'editaran els d'història de l'art, filosofia, dret i informàtica. La col·lecció es completarà amb totes les matèries que s'imparteixen com a titulació a la Universitat de València.

Francesc Pérez i Moragón

Entrevista

a Carles-Jordi Guardiola:

«Comença a ser hora de saber on som:
hem de refer els ponts de tipus civil, de tipus professional»

— La idea de fer la «Biblioteca Atxaga», això... ?

— Això sorgeix en un moment en què busco els llibres infantils i juvenils de l'Atxaga. Perquè em sembla que jo sóc el primer editor que publica l'Atxaga en una llengua que no és l'euskera. Jo l'any 85 —em sembla— vaig publicar en català un llibret de literatura infantil de l'Atxaga. I quan em vaig proposar recuperar-ne alguns més —alguns infantils que ja hi havia, alguns altres que estaven publicant-se—, vaig trobar que no més hi havia dos llibres infantils per recuperar. Aleshores, vaig dir-li a la seua agent «I els d'adults? Com els tens?». Sabia que havia publicat *Obabakoak* a Ediciones B, *L'home sol* a Columna... Hi havia alguna cosa feta, però em van dir que en aquells moments estava tot lliure. Volia apostar per Atxaga perquè és un autor que m'interessa. I em vingué al cap la idea de la biblioteca. Jo el que volia era recuperar-lo juntament amb algun inèdit. Aleshores ell em va proporcionar una sèrie de materials que tenia, i aquests materials són els que han format *Un traductor a París i altres relats*, que és el número 5 de la col·lecció...

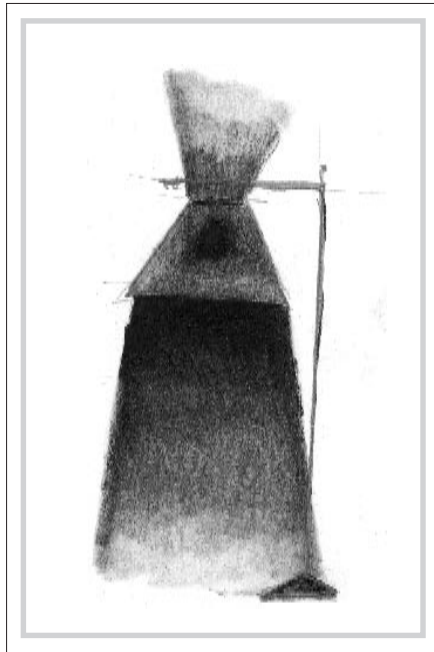
— Era magnífic, per cert. «Un traductor a París» és una narració...

— Ell va obrir aquest llibre amb un poema, que és una adaptació d'un altre que havia publicat en anglès. Era una mica com dir que apostava per aquesta «Biblioteca Atxaga», i de fet ell mateix ho va reconèixer en les diverses rodes de premsa. Hi va dir: «Malgrat aquesta crisi encara hi ha algun editor que creu en mi». Ara està preparant una nova novel·la. Ja en té el títol: *El fill de l'acordionista*, em sembla. I entremig publicarem alguns altres llibres, no massa a l'any: un o dos com a molt, tampoc és que ell tingui una obra massa extensa.

— Podríem parlar una mica del panorama editorial català, de les dificultats d'articulació del mercat, que no casualment és el tema de les Jornades.

— No és casualitat, exactament. Bé: jo penso que aquest és un fet que... Ja fa uns quants anys vaig publicar un article a *Serra d'Or* (1993) que parlava d'aquest tema. Penso que les relacions, evidentment, no són d'igual a igual. Lògicament, la indústria editorial del nord està molt més desenvolupada i és més potent. I d'altra banda, hi ha un factor més, i és que l'edició valenciana, com a fruit d'unes circumstàncies perfectament

Amb motiu de les Jornades organitzades per l'Institut Joan Lluís Vives i l'AEELLC sobre els problemes de la producció editorial, el mercat i la literatura en els territoris de llengua catalana, celebrades a València el passat mes de maig, Caràcters tingué l'oportunitat de parlar amb Carles-Jordi Guardiola, l'editor de La Magrana, que s'ha distingit sempre per la seua actitud reflexiva al voltant dels problemes de l'edició en català i que sempre ha dedicat esforços per estar en contacte amb els autors i lectors valencians.

justificables i comprensibles, s'ha decantat massa cap al que és l'edició, per dir-ho així, local. S'ha concentrat en el seu mercat, que li donava dividends i possibilitats de joc, i ha abandonat el mercat diguem-ne nacional. Això segur que no agradarà a totes les orelles. Però aquesta és la meua opinió, i a més la tinc escrita des de fa sis anys. I després la vaig tornar a publicar, en el llibre aquell de *L'ofici d'editar*. Hi ha un altre factor, aquest més pervers, que és la política de la doble edició que practiquen alguns editors de manera habitual: d'això, també jo en tinc un cas —excepcional, perquè l'autor m'hi va obligar. Què és la doble edició? Això en qualsevol cultura és inconcebible: fora de tota norma de mercat, fora de tota norma cultural... Hi ha dobles edicions que afecten bàsicament el format (estàndard o butxaca, tapa dura o tapa tova...), però no dues edi-

cions en tapa tova per un país i per una sola llengua (malgrat que aquesta rebí noms diferents). Estem en un mercat lliure i tothom pot fer el que li sembli. Ara, jo penso que això és un preu que pagarem car.

— Però en realitat no són dobles versions. En algun cas de literatura infantil, sí. Però en la literatura d'adults és una altra cosa. Es podrien entendre com a edicions normal i de butxaca, comercialitzades alhora, però sense cap canvi lingüístic. Es tracta més aviat d'una adaptació al submercat escolar. No és que una es quede allà i l'altra ací...

— No és això. És a dir: hi ha una comparimentació del mercat, i aquestes edicions hi responen. Avui, ara fa un moment, m'explícaven que el Xavier Grasset volia presentar el seu llibre a València i li van dir que no, que no calia. Suposo que li ho devia dir l'editor, o algú de l'editorial o de la distribuïdora, però la idea era que no calia perquè no en vendrien ni un. És a dir: el seu mercat no és el valencià. La conclusió és aquesta. I ell, que tenia ganes de venir, no va poder fer-ho. Per tant, el repartiment és aquest. I doble edició no sol ser per format, sinó per mercat o territori. Per mi això és pervers... Jo no magnifico el problema, però això és una de les peces. I jo diria que, en la fragmentació, és de les més visibles. Perquè, en certa manera, depèn de la voluntat dels editors i dels autors de fer-ho. I també hi ha la dificultat de trobar bons distribuïdors, amb una bona xarxa comercial que abasti tot el territori.

— La qüestió del mercat és fonamental. No es pot comprendre que una empresa se'l limite voluntàriament. Per exemple, quin és el percentatge de les vendes de la Magrana al País Valencià i a les Illes?

— No ho sabria dir exactament. Però estem parlant d'un 15% al País Valencià i d'un 5% a les Illes. De fet jo no he renunciat al País Valencià, hi tinc un delegat, que probablement no em surt a compte... No és que jo hi perdi diners, però... Diguem que em dóna el suficient perquè jo hi pugui créixer. També els vídeos que distribueixo estan funcionant molt bé, i amb un cert creixement, perquè és un mercat molt bo i, pel que fa als consumidors culturals, tot va junt: ells es nodreixen de diversos suports, no només del llibre (perquè hi ha els nanos, la família...). El mercat valencià també és un mercat, jo sempre ho dic; el que passa és que, des d'un punt de vista d'ortodòxia empresarial, et diuen que no ho és.

— Però, per exemple, tampoc s'hi ha invertit. No es veu que les editorials catalanes tinguen publicitat ací, ni que facen moviments empresarials ací.

— Penseu que les editorials funcionem per distribució aliena. Per exemple: Enlace té una delegació autònoma aquí, i distribueix el 100% d'Edicions 62; també distribueix Anagrama, però això és una altra cosa. I ara, avui m'ho deien, posen un delegat també a Alacant. Nosaltres tenim una delegació no exclusiva. L'Arc de Berà també té delegació a València. A l'inrevés és més difícil. Suposo que per raons històriques. Tres i Quatre, posem per cas, el distribueix Enlace, però a les noves editorials valencianes, les que han vingut després, els costa més entrar en aquests grups de distribució.

— És clar que la distribució és un problema de pes, però des del País Valencià es té la impressió que les editorials de Barcelona no s'esforcen com caldria en articular un mercat de conjunt. Quatre milions d'habitants bé que mereixen una estratègia empresarial més activa...

— És que les editorials, en aquests darrers anys i amb el creixement que han fet —sobretot a l'ensenyament—, han mirat el mercat més proper i el resultat més immediat. Per a les editorials que tenen unes certes dimensions, això ha quedat com un «a més a més». I a compleixen tenint la seva distribuïdora. Però viatgen poc. I, fins i tot, als autors —que són la part important— se'ls ha abandonat. Hi estic d'acord: baixem poc. Busquem el creixement, i el creixement ens el donen ara més els lectors de Barcelona i de la seva àrea que no els de València o Alacant o Castelló.

— Per on creus aleshores que podria venir el creixement?

— Penso que en català la cosa ha tocat sostre: no crec que hi hagi augments substancials; els augments substancials que han vingut fins ara ens han arribat en general de l'escola. Per tant, diguem-ne, crec que els creixements ara han de ser qualitius més que quantitius. S'ha d'anar a buscar nous tipus de lectors: el llibre mediàtic, el gran premi, tenen un altre tipus de compradors, que de vegades no llegeixen i que la seva contribució a la lectura és comprar-se un llibre d'aquests cada any. Ara: hi ha un altre segment, que són els lectors que llegeixen. Però ens hem cregut tant el llibre mediàtic que n'hem oblidat la resta.

— La Magrana realment s'ha distingit sempre per atendre amb un interès especial el mercat valencià. Ha coeditat amb Tàndem, ha incorporat traductors i autors valencians Quina ha estat, per exemple, l'experiència de *Rebeka*, la primera novel·la de Vicent Dasí?

— Ell s'ho ha treballat molt bé, el llibre i el mercat d'aquí. En vam fer una presentació aquí; el paio de la FNAC estava al·lucinat: «més que el Gala», deia, «hem acabat tots els llibres». Hi va venir tothom. Aquest xicot, no sé si el coneixeu, és un tio molt actiu. L'edició pràcticament està exhaurida. Ell hi ha treballat molt, però el que passa és que aquí ens fallen els mitjans de comunicació. Per exemple, vaig fer una gestió a l'*Avui*, on hi ha una majoria valenciana —si ho podem dir així. Hòstia, doncs escolta: hi va haver problemes. I si no els interessava... Hi ha pendent una entrevista, per a la qual ja té les fotos fetes i que encara no s'ha realitzat. Ara bé: tot no és imputable a això. Jo no li puc fer una roda de premsa a Barcelona, perquè ja sé que no hi vindrà cap periodista. El que hauria de fer és agafar la mitja dotze-

na de periodistes sensibles a aquest tema i dir-li a cada un: «Escolta, per què no li fas una entrevista?». Amb això ja tens el camí. Quan publiqui el segon llibre, aleshores ja tindrà més reconeixement, depèn de la crítica... És un procés molt llarg. Us ho puc explicar: ara mateix acabo de publicar *Bulbs*, la novel·la de Santaaulàlia, que és un autor que viu a Banyoles; i el llibre a Girona funciona molt bé, però és que a Barcelona encara no ha arribat. Ell no escriu als diaris, no surt a la ràdio... Però, és clar, té deu llibres publicats. Tradueix directament del japonès al català, té dos llibres d'assaig, ara la Japan Foundation l'ha convidat tres mesos al Japó... i és un desconegut. Doncs té collons la cosa, eh?

— Realment el camí a seguir, en un país plural com el nostre, hauria de ser aquesta interacció, aquest diàleg constant, l'intercanvi entre editors, autors, mitjans de comunicació i públic lector. Ara, els obstacles són ben evidents.

— Em sembla que les autonomies ens han fet creure allò que no era, ens han distret una mica. I ara sembla que comença a ser hora que ens adonem on som: hem de refer els ponts de tipus civil, de tipus professional... Perquè amb els polítics no ens en sortirem, eh? Hem de saber prescindir de l'estament polític, aprofitar-lo el que puguem i prou. La política ja no farà més coses per nosaltres, sinó més aviat menys de les que ha fet fins ara. En canvi, institucions com l'Institut Joan Lluís Vives, com unes certes activitats, per exemple, la revista *El Temps*, que ha funcionat malgrat que molts no hi creien, una revista com *Caràcters* i tantes altres coses.

Caràcters

DENES hi ha fotolit

I PREMI DE NARRATIVA

BANCAIXA
Fundació Caixa Castelló

T À N D E M
E D I C I O N S

La Fundació Caixa Castelló - Bancaixa i Tàndem Edicions convoquen el I Premi de Narrativa per a obres, escrites en valencià, de les diverses modalitats de la prosa narrativa: novel·la, recull de contes, memòries, llibres de viatges, etc.

L'import del premi és de **2.000.000 de pessetes: 1.500.000** en concepte de premi i **500.000** en concepte d'avançament de drets d'autor.

Tàndem Edicions publicarà l'obra guanyadora com a primer número de la **col·lecció de narrativa «Valències»**.

Podeu demanar les Bases a Tàndem Edicions.
c/ Sant Vicent, 93, 1a, 46007 València.
Tel:96317204 • Fax:963172201

No tinc el gust de conèixer el senyor Francesc Bayarri i, per tant, no conec tampoc a què es dedica ni quina és la seva formació. Dic això perquè s'entengui bé el sentit del comentari que ara mateix enceto i, també, perquè va sorprendre'm el seu article «Un país de llibres i futur» (*Caràcters*, 7) en què glossava el recent llibre-entrevista entre Pere Mayor i Víctor G. Labrado (*Un país amb futur*, Ed. Afers, 1999). No pretenc, doncs, polemitzar-hi, però hi ha aspectes del que hi exposava que paga la pena de matisar-los.

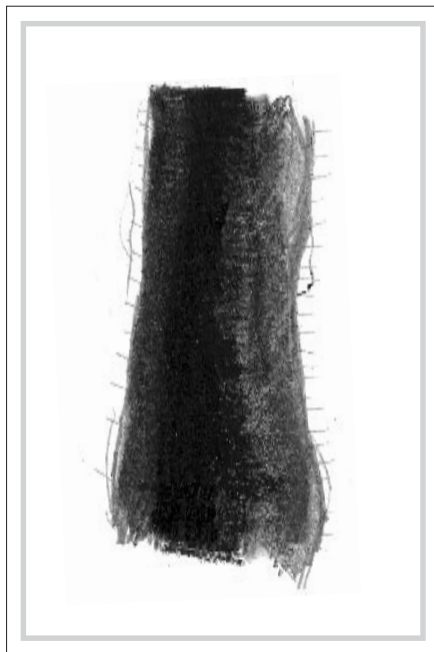
Del que escriu Bayarri no tinc gens clar, en primer lloc, que el nacionalisme al País Valencià hagi estat només de llibre i, a més, que aquest nacionalisme arrenqui amb *Nosaltres els valencians* de Joan Fuster. La base de la seva argumentació és deutora, i no se n'amaga, de la literatura escampada per Jon Juaristi, que recull una moda historiogràfica encetada per Eric J. Hobsbawm i Terence Ranger, segons la qual les nacions són totes producte d'un invent interessat de la tradició. I si no ho tinc clar és, precisament, pel que ja fa molts anys va exposar l'amic Alfons Cucó al seu llibre *El valencianisme polític, 1874-1939* (reeditat ara per l'editorial Afers i del qual Francesc Pérez Moragón va fer-ne una esplèndida ressenya en el mateix número de *Caràcters*). Ningú no posa en dubte que abans del 1962 s'havia escrit molt poc sobre la «qüestió valenciana» i que el llibre de Fuster «significà una poderosa sotragada per a la consciència col·lectiva d'un poble que perdia acceleradament, per unes causes molt complexes i diverses, la noció de la pròpia identitat» (Cucó: p. 31). Però el fet no és aquest, sinó tot un altre: esbrinar fins a quin punt «la trajectòria d'uns determinats impulsos cívics i polítics esdevinguts al País Valencià des dels anys de la Restauració fins a la guerra civil» (*Ibid.*, p. 32) són el substrat d'un valencianisme vivencial més que no pas llibresc, i del qual el nacionalisme valencià actual pot reclamar-se'n hereu.

Si el catalanisme, com a fenomen social, va aconseguir de sostenir-se per la pervivència del particularisme lingüístic, psicològic, simbòlic i cultural entre les classes populars, especialment, encara que no únicament, també és cert que la pluralitat ideològica del moviment (que abasta tot el ventall, des del conservadorisme fins a l'extrema esquerra) va donar-li un caràcter vertebrador de la societat catalana que el valencianisme (més minoritari i ideològicament més restringit) no va tenir. Aquest ha estat el seu dèficit. Però, com assenyalava Cucó, el valencianisme no va ser de cap manera un món

Un país amb futur però també amb passat

autàrquic en relació amb els nacionalismes bessons esdevinguts a Catalunya i a les Illes Balears i, més en general, a la península Ibèrica. Tenia les mateixes característiques, o sigui, en un sentit ampli, que la gent va mostrar una fidelitat a les arrels socioculturals pròpies des del mateix moment de la desaparició de l'estructura institucional del país al segle XVIII i, en un sentit estricte, que l'aspiració de recobrar l'autonomia política va haver de passar per unes fases gairebé idèntiques a les del catalanisme (provincialisme, regionalisme i nacionalisme). I l'acceptació d'aquesta manera d'entendre el valencianisme (o el catalanisme o el mallorquinisme) comporta que als historiadors socials ens preocupi més recuperar aquest procés actiu que amara les relacions —i les sensacions— humanes, a partir de les quals creix la consciència nacional, que no pas recrear (com ha fet el marxisme mecanicista, des d'Althusser fins a Hobsbawm, passant per autors ben nostrats) el típic model estàtic base-superestructura. Que en el cas que ens ocupa seria, per dir-ho com ho fa Bayarri, que el País Valencià és com és perquè un nombre molt reduït de persones hauria posat per escrit algunes idees. No és tan senzill.

L'interessantíssim pròleg de Ramon Lapiedra que precedeix la conversa de Pere Mayor amb Víctor G. Labrado, però que incomprendiblement Bayarri no es-

menta, ens indica cinc raons que, a parer seu, expliquen tant els èxits limitats com els fracassos del nacionalisme valencià en els darrers anys. La primera raó és el caràcter «esquifit» del sentiment nacional al País Valencià; la segona raó té a veure amb l'arrelament d'un secessionisme lingüístic que impedeix la connexió entre el món valencianista coherent i un possible votant ara escorat cap a UV; la tercera raó és l'orientació profundament antivalenciana de la dreta, que impedeix l'articulació comunitària; la quarta raó és que l'excelsion mínim electoral del 5% per a ésser present a les Corts Valencianes potencia la «fuga» de l'electorat, fins i tot del més conscient, cap al «vot útil»; i, finalment, la cinquena raó és el divorci entre l'elit cultural i el projecte polític que en cada moment històric ha tingut el valencianisme. A aquestes cinc raons, totes elles molt justes i encertades, encara podríem afegir-ne una altra: la baixa capacitat del valencianisme per obrir-se a la societat civil, aquell canemàs d'associacions professionals i culturals que, a Catalunya, van ser la base de sosteniment del primer catalanisme i de la qual sorgiren un bon grapat d'activistes però, sobretot, de votants. L'èxit del catalanisme va raure, certament, en el fet que no va complaure's amb la realitat desitjada (la «pàtria imaginària», com hi ha qui l'anomena), sinó que —com ja he assenyalat en una altra banda— va anar a buscar la realitat allí on era, per molt incòmoda que aquesta fos, cansat de *fer crítica* i delerós de *fer política* i *ser poder*.

Doncs bé, les coratjoses paraules de Pere Mayor transcrits en aquest llibre apunten cap al mateix: a combatre el descrèdit de la realitat, tot fent una serena reflexió sobre les renúncies i les impostures del valencianisme modern, per trencar així les raons que apunta Lapiedra i que justifiquen el divorci entre projecte polític i opinió pública. Per això són valuoses les explicacions que dona Pere Mayor a *Un país amb futur*, perquè lluny de caure en el cofoisme teorístic que tant hauria agradat als convençuts (als militants del BNV o a aquells nacionalistes que, malgrat tot, es decanten pel «vot útil»), enceten un procés de rectificació del valencianisme que té com a objectiu connectar amb els impulsos valencianitzadors d'una societat que, segons que sembla, presenta força símptomes d'estar cansada de la dependència. Si aquesta tendència qualla, aleshores la quarta raó que impedeix el creixement del valencianisme, l'escull del 5% electoral, serà només una anècdota que haurà perdut el sentit de trava que ara té.

Poesia autobiogràfica de Max Aub

Max Aub
Diario de Djelfa
La Guerra & Café Malvarrosa
València, 1998
138 pàgs.

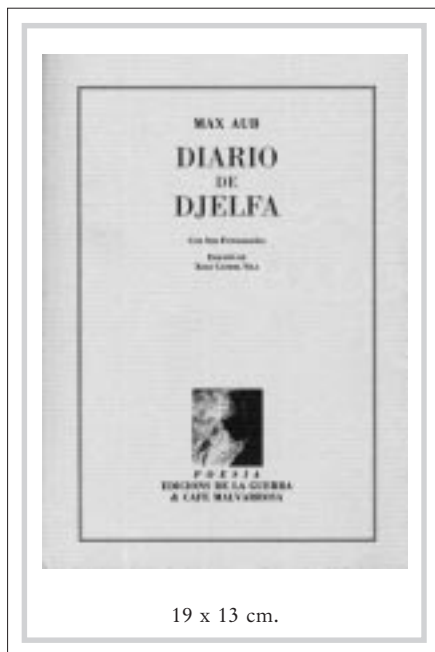
A partir dels primers moments de l'exili i fins a la mort, Max Aub va escriure, paral·lelament a les obres dramàtiques i narratives, una sèrie d'anotacions diarístiques en prosa que constitueixen l'excelsionat testimoni íntim de l'escriptor i de l'home. «No puedo callar lo que vi para escribir lo que imagino», escriu Max Aub als *Diarios*, fixant el que podria ser el leitmotiv intel·lectual de tota la seua obra, motiu central també dels poemes reunits en l'estremidor *Diario de Djelfa*.

«Hijos de la intranquilidad, del frío, del hambre y de la esperanza —o de la desesperación»: així definia Max Aub els poemes de *Diario de Djelfa*, que marcà en 1941 el seu dramàtic retorn a la poesia. Els poemes d'aquest llibre enriqueixen l'activitat diarística i testimonial de Max Aub des de la més alta tensió expressiva del llenguatge poètic. Una tensa voluntat de testimoni col·lectiu i l'expressió emocionant d'una angoixa viscuda en present concentren l'escriptura autobiogràfica d'aquestes poesies de riquíssima especulació verbal, d'ampla varietat de formes estròfiques i, particularment, d'una aguda sensibilitat davant la natura nordafricana. Al llarg de la crònica datada (de 4-V-1941 a 8-VII-1942), aquests tres elements se situen en els poemes com a úniques armes de resistència contra la intempèrie, la fam, l'horror i la desesperació. «Les debo quizá la vida —escriu Aub en el pròleg— porque al parirlas cobraba fuerza para resistir el día siguiente». Imposant-se sobre les tortures, el treball forçat, les morts i la nostàlgia, la força plàstica amb la qual la natura s'inscriu en els poemes subratlla l'horror d'una experiència que les sis fotografies afegides al llibre mostren sense paraules en tota la seua cruesa: «Viento loco, tierra seca, / boca sedienta, sediento. / Mundo ciego, arena en cielo. / Polvo, tormenta y tormento. / Vuela y entierra y aúlla / la arena de duna en duna. / Tierra que aterriza y en tierra/ en cielo vuelto y revuelto», «Allá

donde llega el ojo/ llega la nada [...] amarilla y parda». Impressiona la ràbia del poeta, ocasionalment enganxada a la recerca lèxica («En hoyancas, al cielo siempre abiertas, / del cocinar inmundos verterederos, / mundo amontijo, y amarillos ceros, / carcavinan camellos; huesas yertas») o dirigida cap a l'expressió del desig eròtic irrealitzable (Una morilla / anda cernidilla, / blanco garbo, / blanca gracia, / blancos pliegues / y repliegues, / blanca almalafa./[...] El preso que la ve / queda más preso. / El sol, los árboles, la sed...»), però en tot moment lligada al testimoni del presoner poeta que sap emprar la ironia per temperar artísticament —a l'altura exigible de la utilitat permanent de l'art— el patetisme immediat d'aquesta crònica obliqua del sofriment col·lectiu.

Les dues edicions anteriors del *Diario de Djelfa* —1944, 1970— les publicà Max Aub a Mèxic. Amb un penetrant i documentat pròleg, Xelo Candel ha editat ara per primera vegada a Espanya aquest llibre «que configuró desde la distancia geográfica parte de nuestra memoria histórica y mantiene una clara vigencia a la hora de completar el friso de la poesía española de posguerra». Això és indubtable, i fins i tot permet que el públic lector conega una faceta més, la poètica, del singular narrador i dramaturg que va ser Max Aub, un dels més grans escriptors de la nostra generació perduda de la República. Malgrat els vents contraris, ben diversos, i gràcies a esforços com els de Xelo Candel i els editors d'aquesta col·lecció, la figura de Max Aub comença a eixir a la superfície amb més força que mai. Serà molt difícil tornar a menysvalorar-lo.

Francisco Díaz de Castro

Fressar els camins del poema

Víctor Sunyol
Quadern de Bosc
Tres i Quatre, València, 1999
50 pàgs.

El títol del poemari, *Quadern de bosc*, situa l'espai que els versos recorren. D'una banda, ens trobem en un espai «rural», per dir-ho així, i d'una altra, participem de la intimitat del poeta en el sentit en què un «quadern» conté anotacions més o menys personals, que habitualment fan de guia per a l'eventual lector. El text que obri el recull, «Conte», instaura el terreny de la ficció, explicita la intenció de narrar, a vegades mitjançant la prosa poètica i altres, a través d'uns texts estrictament lírics, una història que adopta la forma de dietari amb la concreció temporal a través de la referència als dies de la setmana que obri alguns dels texts.

Des d'aquest punt, entre la ficció i el dietari, observem alhora dos espais poètics: un, més narratiu, va obrint-se de text en text: «la casa», «el jardí», «el bosc». Dins del poema, la casa, metàfora de l'altre (de l'amic, de l'amiga, de tu mateix, del món...), estableix un ordre al qual ens hem d'adaptar, i que s'adapta a nosaltres; la llum, com la vida, ha d'omplir els racons de la casa i exigeix una mirada que l'aculla.

Simultàniament, un altre espai, líric, sorgeix adesiara i adopta la concreció i la concentració d'uns versos breus, l'imaginari i senzillesa dels quals els aproxima als haikus japonesos, en els quals la paraula evidencia el que conté d'essencial. Aquests texts, com l'heura, enganxen sobre el tronc de la narració els cercells de la reflexió poètica, tot reflectint la mirada d'uns ulls que es miren, sempre des del recer de la casa, de l'altre, de l'altre jo que és el poema.

Un element fonamental en la conformació de la unitat del llibre és la presència d'uns temes que, com en les simfonies clàssiques, s'inicien, es ramifiquen, s'entrellacen i acaben imbricant-se per formar un moviment que es desplega i explora totes les possibilitats expressives de la paraula, en un joc d'imatges que s'enriqueix al ritme de les successives repeticions i variacions.

De vers en vers, descobrim que el text ens porta per camins que, com a la narració de Borges, «El jardín de senderos que se bifurcan», no tracen altra cosa que la imatge del jo o, en versos de Víctor Sunyol: «Fressar la traça oculta. / Camins cap a on tu mateix t'hi esperes / sense saber-ho. / Les teves sendes». Tots els camins, tots els espais, tots els «personatges» del poema no reflecteixen més que els camins interiors. Al capdavant el poeta sempre acaba traçant el propi retrat.

Aquestes sendes, però, condueixen a l'atzucac que és el destí del poema, la impossibilitat de dir. Perquè el poema tendeix inexorablement cap al silenci i «el mot més pur [s'ha de] cercar en la mudesa». Finalment, la història que se'ns narra a *Quadern de bosc* és la pròpia gènesi del poema, pels espais que discorren entre la casa i el bosc, entre el «jo» i l'altre, entre la paraula i el silenci.

D'aquesta tensió entre la necessitat de dir i la impossibilitat d'expressar «la part més bella de l'escriptor» naix el poema. I aquesta és la història que narra aquest *Quadern de bosc* a fil dels dies i dels versos, dins de l'espai de l'altre i des del mirall dels ulls.

I això em porta a una qüestió que sovint es planteja quan es parla de poesia i que no té, no pot tenir, una resposta única: «per què escriure poemes?». *Quadern de bosc* hi respon en certa manera: potser escrivim per tractar d'omplir el buit entre les paraules, per expressar l'inexpressable, «la part més bella del poeta», que s'escapa en cada llibre i que fa que continue intentant-ho una i altra vegada.

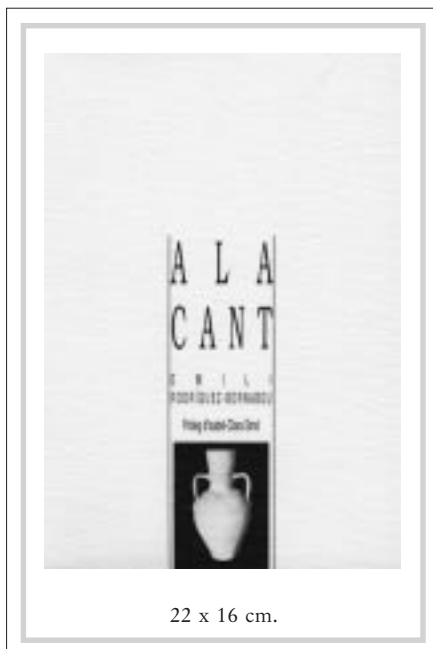
Anna Montero i Bosch

Desertització poètica

Emili Rodríguez-Bernabeu
Alacant
Aguaclara, Alacant, 1998
48 pàgs.

A l'hora de classificar les obres literàries es poden seguir criteris variadíssims i l'elecció d'un en concret depèn de la gràcia i de la conveniència que s'adiga a l'esquema de l'estudiós. A la universitat es proporciona un gran mostrari de sistemes d'etiquetatge, cadascun dels quals amb connotacions i característiques definitòries. Amb tot això, el que pretenc de dir és que un dels que més em van caure bé va ser el de poesia de circumstàncies. En aquesta mena de calaix de sastre, s'hi ficaven aquells poemes que no tractaven ni l'amor, ni la mort, ni la sublimitat del jo, els grans pesos pesants dels tòpics. Una poesia, doncs, que tracta assumptes de segona importància: lloances a una persona per compromís, versos eròticofestius, llibrets de transició per raons editorials i també, en aquest cas, aquells que tenen per motiu el cant elegíac a una ciutat (poble, país, etc).

És aquesta la impressió que vaig tenir quan vaig ensopegar amb el títol d'aquesta obra: *Alacant*. Tanmateix, aquest prejudici que havia format s'ha vist confirmat en judici quan he acabat l'obra. Malgrat mostrar aspectes i detalls certament destacables i no

22 x 16 cm.

gens menyspreables poèticament, el resultat, la conclusió a què arribe és que aquest poemari no arriba a aconseguir una major transcendència: en altres paraules, la catarsi a què el poeta espera que arribe el lector no s'acompleix i la tragèdia es queda en drameta.

L'obra gira al voltant d'aquesta ciutat: el poeta veu Alacant com una ciutat que va gaudir del seu encant però que, amb el temps canviant, es va transformar i ara ja no pot ser reconeguda pels enyorosos ulls del poeta. Amb l'excusa de la cita de Camus («És ben conegut que la pàtria hom la reconeix sempre al mateix moment de perdre-la»), fa pròpies aquestes paraules i les aplica a la seua ciutat. Aquest és el plantejament que proposa la veu poètica: una primera part en què en narra les excel·lències, els llocs d'infància... la ciutat que recorda i enyora.

La segona part se centra en aquest neguit per la transformació: ha canviat urbanísticament, socialment i, el més important, ecològicament. El que més l'angunieja és que la ciutat que veia com un paradís se li ha convertit en un desert, per la qual cosa ha deixat de ser bella per a ell. Decideix d'abandonar-la per cercar nous llocs on trobar aquella bellesa.

La idea aquesta de la transformació salvatge i no harmònica, que discrepa amb el poeta, ens remet al tòpic del tot temps passat que va ser millor. Potser tothom que llegisca aquesta obra reconeixerà en el seu poble la imatge aquesta de la transformació i veurà tocada més d'alguna de les típiques fibres. Tanmateix, aquesta obra, des del meu punt de vista, no aconsegueix de somoure l'esperit ni d'encendre la més pregonera de les passions, encara que, això sí, ens lamentem pel seu mal.

Josep Vicent Cabrera i Rovira : 11

La literatura efímera

Aparegué enmig del Saló d'Actes que la Biblioteca del poble habilita per aquestes ocasions. Alt, de presència curiosa i amb una veu ben modulada. Davant d'ell un faristol amb textos solts, darrere una taula llarga amb llibres desordenadament ordenats. Tot el conjunt formava una composició poètica que creava expectació. Era un 23 d'Abril. Així, sense cap presentació, se'ns posà a llegir, quasi de memòria, alguns dels textos del faristol: Brossa, Fuster... La cosa es posava interessant. Després, un relat d'Italo Calvino i un poema d'Oliverio Girondo, aquell de les dones que volen. Em sentia igual que quan anava amb els meus germans en el cotxe, els diumenges d'horabaixa, tornant a Ciutat i li demanàvem a la iaia per sisena vegada la història d'aquell home del seu poble que per la por a girar-se va morir a la porta del cementeri enganxat per l'esquena a una branca. Històries, contes, rondalles, el plaer de contar, el gust d'escoltar. Aquest home i moltes altres dones i homes han convertit el fet de contar històries en una professió. Han fet un salt i, alçant-se sobre la vertiginosa velocitat dels dies que vivim, reuneixen silenciosament infants i grans per dir-nos a cau d'orella: Vine, que et contaré una història! Algunes ja estaven escrites, d'altres les inventen en aquell moment. Relats efímers, únics. Literatura que mai atraparem dins la paraula escrita. Podrem memoritzar-la i, en una impetuositat de retenir allò irretenible, potser vulguem escriure-ho en tornar a casa. O, per què no, gaudir senzillament i plena d'aquell íntim moment entre narrador i oients i, després, deixar-lo anar. Són els contacontes, els animadors a la lectura i d'altres noms amb els que s'han batejat i que ara es reuneixen en un Encontre a Guadalajara per compartir i oferir-nos la seua passió. Està bé que llegim el nostre llibre, cadascú a casa seua, però alguns textos mereixen estar estesos com la roba a la balconada amb lletra molt grossa i que la pluja els banye o els resseque el sol i que es moguen al vent i puguem llegir-los abans d'anar a la feina o passejant pel carrer. O, com deia J.V. Foix al pròleg de *Tocant a mà*, que cada vers, separat del poema, pugui viure pel seu compte. Això és el que fan aquests contacontes, reunir-nos a vint o a cent —tant hi fa— al voltant d'una mateixa història i fer-nos creure, per un moment, que podem traïr el Temps.

PUBLICACIONES DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

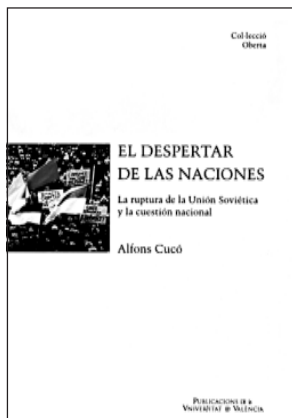
COL·LECCIÓ
FONTS HISTÓRIQUES VALENCIANES

1. Josepa CORTÈS (ed.): *Liber privilegiorum civitatis et regni Valencie. I. JAUME I (1236-1276)*, 194 pp., 3.700 ptes.
2. Vicent Josep ESCARTÍ (ed.): *Pere Antoni Beuter. Primera part de la Història de València*, 194 pp., 3.700 ptes.

COL·LECCIÓ
CINC SEGLES

2. *Doctores y escolares. Congreso Internacional de Historia de las Universidades Hispánicas*, (2 vol.), 6.000 ptes.
3. *Luis Vives y el humanismo europeo*, 162 pp., 2.700 ptes.
4. *Bulas, constituciones y estatutos de la Universidad de Valencia*, (2 vol.), 6.000 ptes.

COL·LECCIÓ OBERTA
SÈRIE HISTÒRIA

4. Alfons CUCÓ: *El despertar de las naciones. La ruptura de la Unión Soviética y la cuestión nacional*, 306 pp., 2.860 ptes.
5. Ana M. AGUADO (coord.): *Mujeres, regulación de conflictos sociales y cultura de la paz*
6. Josep TORRÓ: *El naixement d'una colònia. Dominació i resistència a la frontera valenciana (1238-1276)*

L'ESPILL

REVISTA FUNDADA PER JOAN FUSTER // SEGONA ÈPOCA / NÚM. 2

Diari de Kosovo 1995, *Alfons Cucó*. Els límits del secularisme, *John Keane*. El multiculturalisme nord-americà en el context internacional, *Will Kymlicka*. Enterrar les humanitats? La fagocitació científica com a alternativa, *Adolf Tobeña*. Cartografia càustica, *Xavier Bru de Sala*. Joan Brossa. El traspàs, el llegat i el testament, *Vicenç Altaió*. Qui mana a la universitat? *Josep Maria Bricall*. Els límits de la política universitària i els reptes del discurs, *Ander Gurrutxaga*. La dialèctica públic-privat a la universitat de la societat del coneixement, *Antoni Elias*. El futur de la recerca bàsica a la universitat, *Juli Peretó*. L'assaig com a forma, *Theodor W. Adorno*. Patrimoni de la societat industrial, *Manuel Cerdà*. L'economia valenciana al tombant del segle, *Vicent Soler* // *Alfons Cucó*, El valencianisme polític, *Adolf Beltran*. August Rafanell, La llengua silenciada, *Miquel Nicolás*. Xavier Rubert de Ventós, Catalunya: de la identitat a la independència, *Pau Viciano*.

Els vuitanta-sis de Monzó

En un sol volum, Monzó acaba de reunir tots els seus llibres de contes, des d'*Uf, va dir ell* (1978) fins a *Guadalajara* (1996). Ja sabíem que dels anteriors, aquells que va publicar conjuntament amb Mesquida en el recull *Self-service* (1977), Monzó fa temps que no en vol saber res. Formen part, amb la novel·la que meresqué el Prudenci Bertrana de l'any 1976 (*Ludol del griso al caire de les clavegueres*), d'una etapa que l'escriptor vol oblidar i fer-nos oblidar. I té tot el dret a fer-ho. Com, amb el permís de Monzó, el tenen també a recordar la seua importància els qui s'entesten a estudiar la seua obra, a llegir-la amb ulls més o menys crítics.

Ai, els crítics! Uns personatges que Monzó *admira* fins al punt d'haver-los dedicat *perles*, de collita pròpia i aliena, que a hores d'ara circulen àmpliament pels ambients literaris nostrats. No hi ha estudiant valencià de literatura catalana, per exemple, incapaç de construir una frase amb sentit a partir d'aquests dos parells de paraules: gossos i fanals/crítics i escriptors. El cas és que, als crítics, aquest nou volum els dona carn i peix, una bona dosi d'aliment per sobreviure una llarga temporada. Vull dir que aquests *Vuitanta-sis contes* són alguna cosa més que una simple opció de mercat. L'editor sabrà què ha de fer amb els volums individuals, si se'ls deixarà morir o si conviuran amb aquest altre, de preu no tan assequible, o fins i tot si els veurem reeditats amb les modificacions incorporades ara. En tot cas, els lectors de Monzó celebrem l'esdeveniment. Ja ens va bé tenir-los tots a l'abast, en un sol volum i no perduts pels prestatges. Però, insisteix, aquests *Vuitanta-sis contes* són alguna cosa més que una maniobra simplement comercial. M'atreviria a dir que, precisament, estan especialment dedicats a les lectures crítiques, aquelles que hi podran destriar el que hi ha d'oportunitat editorial i el que és conseqüència de la voluntat de revisió constant i rigorosa de la pròpia obra. Perquè el conjunt adquireix ara noves llums, condemna d'un gènere que es veu forçat a anar més enllà de les unitats individuals per sotmetre's a una forma de publicació en recull, que precisament Monzó sempre ha sabut explotar amb intel·ligència. Pots ser per això aquest recull de reculls ha posat fre a una certa plusvàlua de sentit que permet la forma de publicació del conte contemporani i que és fàcilment observable en els llibres anteriors, sobretot a *Lilla de Maians* (1985),

Quim Monzó: *Vuitanta-sis contes*
Quaderns Crema
Barcelona, 1999
635 pàgs.

El perquè de tot plegat (1993) i *Guadalajara* (1996). El volum respecta les característiques de les unitats incloses —els llibres anteriors— sense que el títol o qualsevol altre element —d'aquells que els acadèmics en diuen paratextuals— intente la creació d'una unitat superior que vaja més enllà de la simple referència numèrica. A no ser que el vuitanta-sis —i confesse una ignorància absoluta i definitiva en aquesta matèria— ens porte a alguna mena de disquisició cabalística, no exempta d'enrevessades connotacions simbòliques, a la manera com, recentment, Jaume Aulet ens ha suggerit dels vint-i-dos de Rodoreda.

Monzó, això sí, ha introduït modificacions en el contingut dels reculls aplegats. N'ha eliminat, per exemple, alguns contes d'*Uf, va dir ell*: «Biografia», «Sobre la decisió d'engegar-ho tot a rodar», «Ressenya d'una depressió suïcida», «Sobre el pes específic» i «Els cas del bitllet de mil»; o «Bessonada», d'*Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury*. I n'ha revisat d'altres, sobretot els més antics, els que difícilment poden amagar recialles d'aquella primera etapa de la seua literatura que s'entesta a fer-nos oblidar. La revisió, però, que va des de l'eliminació d'un adjectiu al canvi d'una construcció sintàctica o del nom d'un personatge, deixa intacta l'ànima d'uns contes que foren escrits quan ho foren i que, en conseqüència, no exigien més que la feina de qui els vol polits. Eliminar i polir, dues decisions pròpies dels escriptors que fan del rigor un principi clau de la seua creació. O el que és el mateix, Monzó crític de la seua pròpia obra. El gos i el fanal, el crític i l'escriptor són en aquest cas una i la mateixa cosa. El lector dirà, però jo sempre he tingut la sensació que llegir Monzó és afirmar-se progressivament en la creença en la inutilitat de la reflexió sobre la literatura i, alhora, observar com ell mateix no deixa de fer-ne un ús conscient i sistemàtic. La perplexitat és evident. I ho és també en el cas d'aquesta revisió de la pròpia obra on l'escriptor, al meu veure, no fa altra cosa que

llegir-se amb ulls crítics i, en conseqüència, ja no és ell mateix sinó algú per a qui llegir és tenir sempre, com el lector de Chardin, la ploma a la mà, disposada a fer les anotacions marginals oportunes.

I és que, cada vegada n'estic més convençut, Monzó és un escriptor amb tots els ets i els uts, un escriptor d'aquells que els veus anar fent amb voluntat de construir una obra coherent i que vol endinsar el lector en una visió del món, pròpia i suggeridora. Sens dubte, la virtut més remarcable d'aquesta oferta editorial és que ens permet veure el conjunt d'una obra de pes en la narrativa catalana d'aquest final de segle. Escriptor polèmic des dels seus escrits primers, en bona mesura perquè volgué trencar amb determinats estereotips del comportament creatiu: era innovador i s'entestà a practicar una literatura lluny dels transcendentalismes, però no per això buida d'un sentit que, tot seguint models coneguts, apareix gairebé sempre amagat darrere d'abillaments formals més aviat austers. Austeritat que no és precisament sinònim de pobresa, sobretot quan, com en el cas de Monzó, és el resultat d'un treball que vol essencialitzar formes i temes i, alhora, arribar sense dificultats als lectors. Un escriptor que, a més, ha tingut la gosadia de construir la columna vertebral de la seua proposta creativa a partir d'un gènere encara infravalorat en la literatura contemporània. I això malgrat exemples, que ell mateix ha recordat sovint, com Borges, Cortázar i Calders. No entenc perquè hi ha encara qui dubta que parlar de narrativa breu contemporània és necessàriament parlar de Quim Monzó. Al costat dels contes de Rodoreda, dels de Calders i possiblement també dels de Sarsanedas i Moncada, aquests vuitanta-sis de Monzó mostren un escriptor que no només ha estat capaç de construir una obra valuosa, sinó que —el que és tant o més important— ha obert camins nous i ha permès que escriptors més joves es decidiren a explorar-los.

En la narrativa breu actual, certament, hi ha altres models. El Moncada d'*Històries de la mà esquerra*, per exemple. I tant de bo fóra fàcil adduir-ne d'altres que, com és el cas d'aquests dos, participen del rigor i d'allò que els lectors experimenten quan es troben davant d'un bon escriptor: que té coses a dir i que les diu de manera singular.

Incerta glòria

Jean Bricmont i Alan Sokal
Impostures intel·lectuals
Empúries, Barcelona, 1999
347 pàgs.

«Aquí es veu bé que no hi ha cap correspondència biunívoca entre les baules lineals significants o d'arque-escritura, segons els autors, i aquesta catàlisi maquinial multidimensional, multidiferencial». La frase no és del *Tartuf* de Molière ni de *Bouvard et Pécuchet* de Flaubert, sinó de Félix Guattari, un dels filòsofs col·laboradors de Gilles Deleuze. Com assenyalen Bricmont i Sokal, en el seu contundent llibre *Impostures intel·lectuals*, la característica principal dels textos de Deleuze i Guattari és l'absència de claredat. «La catàlisi maquinial multidimensional» pot servir per a il·lustrar qualsevol llibre d'Asimov, però des del punt de vista científic no significa res. Bricmont i Sokal escriuen amb ironia: «Evidentment, se'ns pot replicar que simplement es tracta de textos profunds i que no els entenem. Però, quan els examinem, trobem una densitat elevada de termes científics utilitzats fora del seu context i sense cap lligam lògic aparent».

L'inici d'aquest controvertit llibre es troba en un article («Transgredir les fronteres: cap a una hermenèutica transformadora de la gravetat quàntica») que Alan Sokal va publicar en la revista *Social Text*, un dels mitjans més respectables de la intel·lectualitat americana. Sokal va farcir el seu text de tecnicismes científics i de «comentaris flagrantment il·lògics», però seguint els esquemes dels intel·lectuals del «postmodernisme», fent ús de les seues frases pomposes i buides de sentit. I com ens expliquen els autors: «I malgrat tot va ser publicat! Encara pitjor, va sortir publicat en un número especial ideat com a resposta a les crítiques emeses per alguns científics contra l'actitud postmoderna».

Però l'anècdota —divertida i insolent— no lleva força ni autoritat al contingut del llibre. Més aviat al contrari: Bricmont i Sokal analitzen les obres filosòfiques de Jacques Lacan, Julia Kristeva, Luce Irigaray, Bruno Latour, Jean Baudrillard, Gilles Deleuze, Félix Guattari i Paul Virilio, i un a un, amb una argumentació profundament científica (i.e. «per ser científica una teoria

ha de ser comprovada empíricament d'una manera o altra») van desgranant el complexíssim corpus doctrinal d'aquest filòsofs. I la gran sorpresa apareix quan Sokal i Bricmont, professors de física de Nova York i Louvain respectivament, ens expliquen que els termes matemàtics i les expressions preses de la mecànica quàntica que empenen aquests filòsofs no signifiquen res.

I la veritat és que les pàgines triades d'autors tan reconeguts com Lacan, Feysabend, Deleuze o Baudrillard fan per colps riure, per colps indignar-se. Si Baudrillard escriu seriosament: «Potser hem de considerar la mateixa història com una formació caòtica on l'acceleració suprimeix la linealitat, i on les turbulències creades per l'acceleració allunyen definitivament la història del seu final, igual que allunyen els efectes de les seves causes», Bricmont i Sokal asseguren que aquesta frase «tot i que està bastida a cops de terminologia científica no té ni cap ni peus». A l'igual que els termes —de nou Baudrillard— «hiperespai de refracció variable» o «escissiparitat fractal». I la mateixa contundència es troba en l'anàlisi dels altres filòsofs: «Kristeva intenta impressionar els lectors amb paraules sàvies que és evident que ella no entén», «els escrits de Lacan es van tornant, amb el temps, cada vegada més críptics —característica comuna a molts texts sagrats— combinant els jocs de paraules i la sintaxi trencada; i serveixen de base a l'exegesi reverencial dels seus deixebles. Per això ens podem preguntar, legítimament, si no ens trobem davant d'una nova religió», «Virilio confón velocitat i acceleració, els dos conceptes claus de la cinemàtica (descripció del moviment), que al començament de tots els cursos de física elemental s'introdueixen i discuteixen amb compte. Potser no val la pena insistir en aquesta confusió; però quan es tracta d'un filòsof que bateja la seua filosofia amb el nom de «dromocràcia» [del grec *dromos*: velocitat] com a mínim és sorprenent».

Com a mínim és sorprenent, en efecte. No cal dir que la sensació final que s'obté de la lectura d'aquest llibre és d'estupefacció. Sorpren que aquests filòsofs hagen dedicat tants esforços en la construcció d'un llenguatge sense ordre ni sentit. I que els seus deixebles hagen invertit anys de la seua vida en la realització de tesis doctorals i articles d'investigació on s'intentava d'esbrinar què volien dir totes aquelles fórmules i paraules «escissiparístiques». En aquest cas, la impostura assoleix nivells d'aporia inimaginables. I és que, al capdavall, ens trobem al davant d'una situació que Gracián ja va denunciar a *El Criticón*: «No soy sino uno destos que, para hablar culto, hablo a oscuras».

Textos amb pecat

La Màscara és una editorial valenciana ben singular. Des de fa uns anys s'ha llançat, per camins poc freqüentats per les nostres editorials, pels camins d'allò que en diuen la «cultura de masses», amb l'edició d'àlbums i monografies dedicats als grans mites de la cultura audiovisual del segle XX. Ha publicat volums, de gran format, plens de fotografies, centrats en les figures del rock, en els grups musicals més reconeguts, en les figures del cinema, que han gaudit d'una gran acceptació i que han fet forat.

Ara enceta la col·lecció «Malditos heterodoxos!», que s'estrena amb tres títols d'impacte: *Doce pruebas que demuestran la no existencia de Dios*, de S. Faure; *La doncella de Orléans*, de Voltaire; *Arte de las putas*, de N. Fernández de Moratín. Els llibres tenen pròlegs signats respectivament per A. López Campillo, V. Muñoz Puelles i P. Pedraza, tots ells membres del consell assessor de la col·lecció, integrat així mateix per L. A. de Cuenca, L. Garcia Berlanga i V. Molina Foix.

Ja està bé obrir una col·lecció que pretén endinsar-se pels terrenys de l'heterodòxia i la marginalitat amb el llibre d'un anarquista francès escrit a començament de segle i publicat per primera vegada en castellà a les edicions de Tierra y Libertad, de Barcelona, quina casualitat, l'any 1936. O per un clàssic del lliurepensament condemnat pel Sant Ofici. O per un text obertament pornogràfic prohibit l'any 1777 per la Inquisició. La vocació de la col·lecció és clara: la recuperació de textos de la tradició racionalista, heterodoxa, maleïda, que recorre com un corrent subterrani la cultura occidental i que fa bandera de la llibertat de pensament i de costums en el sentit més fort de la paraula.

No està clar que aquests textos espanten ara ningú. Ja no estan prohibits, no s'han de llegir d'amagat. Són *bouquins*, rareses bibliogràfiques que ens venen servides en edicions pulcres i amb introduccions erudites.

En tot cas, val a dir que aquestes són encara pàgines divertides, que conserven fresc el toc provocador (fins i tot, vist retrospectivament, ingènuament provocador) d'una tradició, d'un corrent subterrani, que durant dècades, o segles, hom va voler extirpar en aquestes contrades. És una dada que no es pot oblidar mentre llegim aquestes pàgines plenes d'enginy i de voluntat transgressora. Aquesta col·lecció és una bona idea.

Escriptors refugiats: les veus de l'èxode

«Comencen cremant llibres i acaben cremant persones», va escriure Erasme de Rotterdam. Malauradament, aquesta frase del gran pensador humanista ha estat massa constant al llarg de la història de l'home. Sols al segle vint els casos d'escriptors, intel·lectuals, pensadors i artistes perseguits —i fins i tot deportats, torturats o assassinats— per haver parlat pels més dèbils, per haver denunciat les injustícies o per haver expressat lliurement les seues idees, han estat, desgraciadament, nombrosíssims, des de l'Alemanya nazi, la caça de bruixes americana, els anys més foscs del franquisme, el control sistemàtic de Stalin, l'integrisme dels talibans o el silenci i la depuració després de Tiannanmen. I ara, sota el nou —nou?— «depurador» de la fi de segle anomenat Milosevic.

Si bé les conseqüències d'una guerra sempre les sofreix el poble, la persecució de creadors i pensadors és sempre la primera consigna de tot sistema totalitari: ells representen la llibertat en tota la seua extensió, des de la de pensament fins a la d'expressió, passant per tota la resta de llibertats individuals i col·lectives. La llibertat d'escriure i de pensar no és —i els dictadors, Milosevic al cap, ho saben— una simple tolerància concedida als escriptors i als artistes: és l'oxigen mateix de la democràcia. Si una societat no protegeix —i promou— la creació literària,

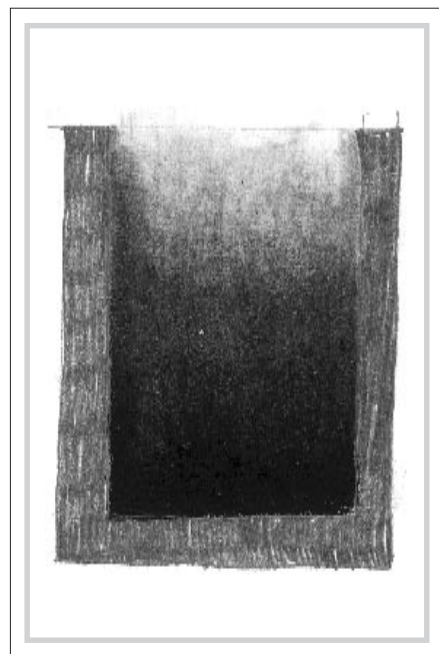
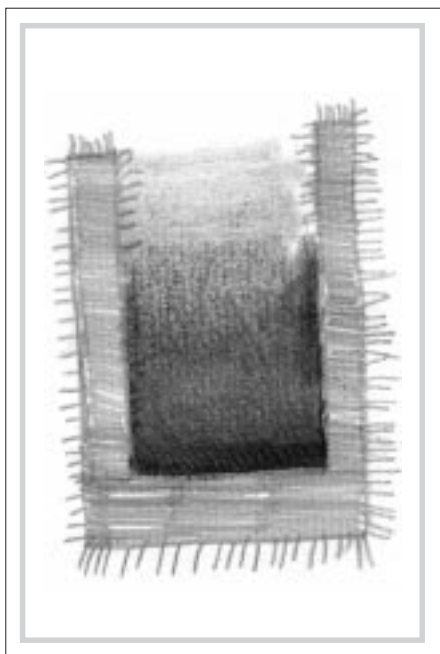
l'art o les expressions culturals està condemnada a la inanició. I això els dictadors —els de sempre i els de nova planta— també ho saben. I als Balcans la tasca de censurar-ne, perseguir-ne o assassinar-ne ha estat massa constant des de 1990 —l'inici de la guerra de Milosevic contra Croàcia— fins avui, amb una nova neteja ètnica produïda, de manera estudiada i sistemàtica, a Kosovo, com abans ho fou a Bòsnia i Hercegovina.

I ací també molts intel·lectuals —només que en fóra un ja en serien massa— han vist com la seua tasca ha estat vigilada, censurada o cremada per dir la seua veu, una veu no gens ben vista per un poder que ho vol tot sota un pensament únic i una única ideologia. Escriptors i artistes de tota mena han patit a causa del seu compromís a favor de la llibertat: des de Joan Lluís Vives (humanista valencià perseguit per la Inquisició al segle XVI), passant per exemples com ara els de Víctor Jara (assassinat pels paramilitars a Xile), A. Solzenicyn (premi Nobel de 1970 i expulsat de l'URSS el 1974), David Karahasan (poeta bosnià exiliat durant la guerra a Àustria), Benjamin Moloise (a Sudàfrica, mort a una presó a Ciutat del Cap durant la llarga nit de l'*apartheid*), l'exili de centenars d'escriptors que feren costat a la República espanyola, fins els més recents i coneguts, com ara el de Salman Rushdie (condemnat a mort per la Fatwa iraniana), B. Shehu (albanès resident ara a la Ciutat Refugi de Barcelona), A. Nasrim (escriptora perseguida al Pakistan) o els moltíssims periodistes que han perdut la vida a mans de forces paramilitars arreu del món.

Casos com els d'aquests escriptors ens han d'ajudar a reflexionar. I molt. Sense anar més lluny, el 1994, en el seu viatge per Europa per demanar ajuda per al seu poble, el Rector de la Universitat de Sarajevo, Faruk Seleskovic, va manifestar a Barcelona una frase plena de compromís: «aquesta guerra és una guerra contra la civilització i la cultura». Efectivament, perquè la primera cosa que els serbis van bombardejar fou la Biblioteca Nacional de Sarajevo, símbol de la memòria i la creativitat ancestral d'un poble. Ço és, contra l'edifici que simbolitza tota la voluntat d'un poble per assenyalar el seu espai i la seua memòria escrita en la història.

A causa de la persecució que sofreixen molts creadors l'any 1994 es creà, amb el Parlament Internacional d'Escriptors (PIE) presidit pel Premi Nobel nigerià Wole Soyinka i per Salman Rushdie, una xarxa de Ciutats Refugi per tal d'acollir i de protegir els artistes i escriptors amenaçats als seus països. Més de vint ciutats s'hi han adherit, entre les quals es troben Amsterdam, Barcelona, Berlín, Estrasburg, Frankfurt, Gijón, Göteborg, Lausana, Mèxic, Porto, Salzburg o Venècia, gràcies a les quals uns trenta intel·lectuals, provinents d'Argèlia, Iran, Uzbekistan, Xina, Nigèria, Vietnam o Sèrbia, han trobat la tolerància, el respecte i la solidaritat que se'ls ha negat a la seua terra, no com a oasis o petites reserves sinó com a llocs on tornar a fer ús de la llibertat més preuada: la de la creació artística i l'expressió de la seua consciència.

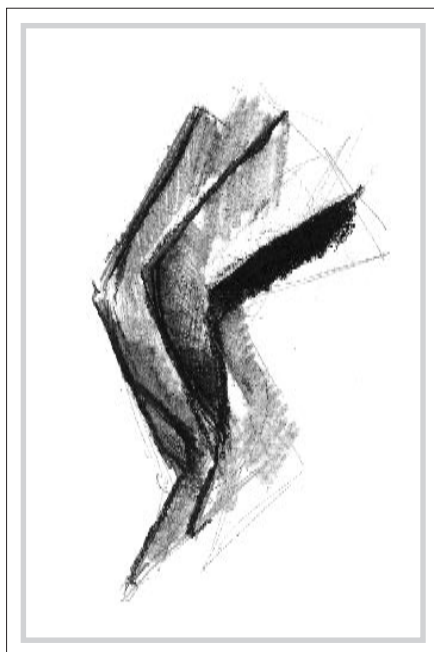
Certament, se n'han de crear no vint sinó dues-centes, de *Ciutats Refugi*, tenint en compte la defensa no sols de les persones sinó també de les seues obres, afavorint la seua lectura, traducció i difusió a les nostres societats. Un refugi que no és sinó una terra d'asil, de respecte i de llibertat per a tots aquells que en nom de l'ordre i del poder es veuen reduïts al silenci per la seua discrepància a partir de l'obra d'art, del compromís cívic o de l'escriptura. És a dir, no hi hau-

rà veritable democràcia a Europa —i a casa nostra— sense solidaritat, sense una obertura de la nostra consciència cap a les altres persones i les altres cultures, tal com ens van recordar escriptors com V. Havel, J. Derrida, D. Lodge, C. Magris, E. Mendoza, D. Cohn-Bendit, F. Savater, J. Marías, A. Mutis o A. Tabucchi i un llarg etcètera en una carta adreçada als mitjans de comunicació més prestigiosos de tot el món.

El cas de dos escriptors ens pot il·lustrar com de reals són aquestes circumstàncies: un, el de Vladimir Arsenijevic, jove escriptor serbi guardonat amb el premi més prestigiós del seu país, el NIN, qui ha aportat el seu recolzament al moviment d'estudiants per la democràcia a Sèrbia des de 1996 i 1997, moment en què fou declarat per Milosevic com un enemic de la nació i foren boicotejades les seues activitats artístiques pels serveis de propaganda oficial. El seu nom, sense anar més lluny, figura en una llista de persones que estan prohibides als mitjans de comunicació del règim. Aquest mes d'abril ha estat acollit a la Ciutat Refugi de Mèxic, després que el passat 10 de març Soyinka i Tabucchi inauguraren la «Casa dels Escriptors».

L'altre, el de Latif Pedram, escriptor,

professor de literatura i periodista afganès, exiliat del seu país a causa de les persecucions dels talibans a diferents regions d'Afganistan i d'una política de segregació ètnica i lingüística envers els altres pobles, i en particular envers la comunitat persanòfona a la qual pertany Pedram. El 1998 va dirigir una carta a Federico Mayor, president de la UNESCO,

per atreure la seua atenció sobre els atacs als drets culturals i el genocidi cruel perpetrats pels talibans. Aquest estiu serà acollit per la Ciutat Refugi francesa de Saint-Denis, sota els auspicis del Centre Pompidou de París. L'AELC organitzà el 1998 a Barcelona el cicle «Paraula Amiga», dedicat als escriptors perseguits dels Balcans, amb la presència i el testimoni de més de vint escriptors bosnians, croates, eslovens i serbis.

Així, mentre encara se senten els ecos de la celebració dels 50 anys de la Declaració Universal dels Drets Humans, bé Castelló, bé València o bé Alacant —o totes tres— podrien fer efectiva la seua condició de ciutats culturals i d'encontre d'una manera molt solidària: per què no sol·liciten ser una d'aquestes Ciutats Refugi? Ciutats amb més o menys habitants com Caen, Stavanger o Graz ja ho han fet. I no tenen, algunes d'elles, ni tants avantatges ni tantes infraestructures. Seria una bona manera de dir al món —i a nosaltres mateixos— que conceptes com llibertat d'expressió o tolerància són paraules ben enriquidores i normals a casa nostra. Paraules que han de ser, encara, el veritable refugi —i l'expressió— de la condició humana.

Manel Garcia Grau

CONSELL VALENCIÀ
DE CULTURA
hi ha fotolit

Les nacions que sempre han estat

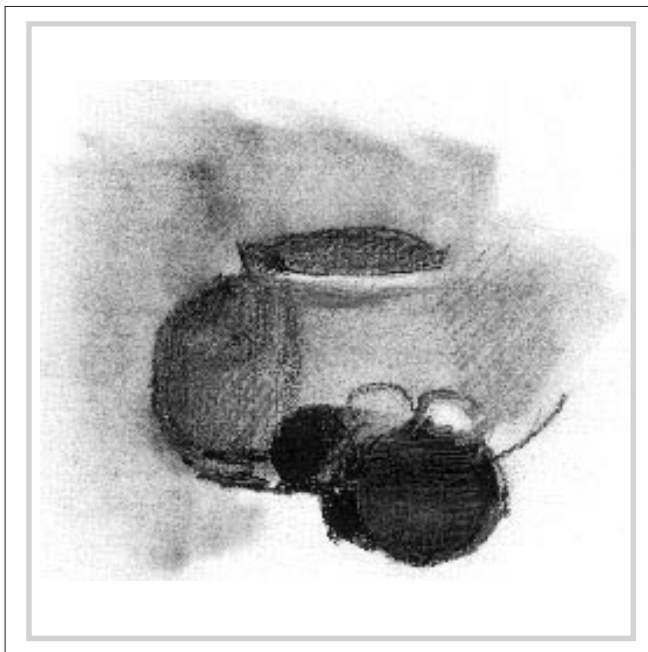
Potser molts dels qui vam néixer en plena Guerra Freda, aquells que ara estem entre els quaranta i els cinquanta, tant i més els qui des de l'adolescència ens vam posicionar en l'esquerra política, encara no hem acabat d'arrodonar la nostra comprensió d'allò que va passar amb la Unió Soviètica a finals dels anys vuitanta.

Com va ser que la URSS s'ensorrà? Doncs sembla que un dels factors clau per donar resposta a la pregunta rau en el seguit de tensions internes que van esclatar tan bon punt la *perestroika* propiciada per Gorbaxov —des de la constatació de la fallida de l'economia soviètica— obrí pas al *despertar de les nacions* que fins aleshores havien estat disciplinadament i fèrriamment sotmeses a Moscou. Tot i que des de Stalin a Gorbaxov s'havia afirmat que els problemes nacionals havien estat superats, la realitat, tan obstinada ella, demostrà exactament el contrari.

Alfons Cucó ens ofereix una anàlisi d'aquest procés de reviscolament nacionalitari a l'Imperi comunista. L'autor, professor d'Història Contemporània des de fa dècades, ha compatibilitzat la seua coneguda trajectòria política amb la investigació de forma ininterrompuda. Des del seu clàssic *El valencianisme polític* (encertadament reeditat per Afers fa poc de temps), ha anat lliurant-nos els resultats de la seua recerca. Darrerament han vist la llum dos treballs que són ben oportuns: *Els confins d'Europa* i *El despertar de las naciones*. El primer aborda els problemes nacionals, geopolítics i els relatius als drets humans a l'Europa sud-oriental, mentre que el segon analitza la importància real dels factors nacionalitaris en l'esmicolament de la Unió Soviètica de 1989 ençà.

Lluny de posicions que han entès el resorgiment dels nacionalismes com a efecte col·lateral del reformisme gorbaxovià, en la mesura que se n'aprofitaren d'aquell, Cucó entén que el Tractat de la Unió presentat per Gorbaxov en 1991 va ser el catalitzador i, paral·lelament, el corol·lari de les tensions internes que, tot i no ser exclusivament *nacionals*, van esclatar per ra-

Alfons Cucó
El despertar de las naciones.
*La ruptura
de la
Unión Soviética
y la cuestión nacional*
Publicacions
de la Universitat de València
València, 1999
306 pàgs.

ons estrictament *nacionals*. Això, potser, no és una sorpresa per a aquells que als àmbits acadèmics especialitzats han seguit amb atenció la literatura històrica específica. Ja des dels anys setanta l'aleshores dissident rus Andrei Amalrik i la politòloga francesa Hélène Carrère d'Encausse havien advertit amb contundència de la distància que separava la teoria marxista-leninista més ortodoxa i la realitat interna de la Unió Soviètica. L'acadèmica francesa va esdevenir profètica en escriure en

1978 que, tot i que la llegenda establia que la URSS era l'Estat dels treballadors, obrers i camperols, en realitat era, primer que res, un Estat de nacions. Contràriament als especialistes, els qui no ho som descobrim amb el llibre d'Alfons Cucó una variable històrica —el pes de les diverses realitats nacionals— amb bastant més incidència que no sospitàvem en l'ensorrada soviètica.

A *El despertar de las naciones* troba el lector una anàlisi històrica documentada, bibliogràficament al dia i àgilment escrita. L'obra, vertebrada per quatre capítols, ens ofereix una excel·lent explicació de la contradicció entre la cohesió i la dispersió nacional a la Unió Soviètica en la seua primera part. Després, l'historiador ens lliura tres capítols dedicats de forma monogràfica a les Repúbliques Bàltiques, a l'àrea centreamericana i el Caucas i, finalment, a la singularitat ucraïnesa. A les pàgines que tanquen l'obra, Cucó ens recorda aquella tesi defensada, entre altres, per Andrei Sajarov, segons la qual la Unió Soviètica podia aspirar a mantenir-se com un imperi granrus o a convertir-se en una democràcia; però, no podia pretendre totes dues coses alhora.

Ara, avui, quan la guerra als Balcans colpeja la nostra consciència i les nostres més arrelades conviccions dia rere dia, tot provocant-nos un seguit de raonaments i sentiments més que contradictoris, alguns ens adonem de la grandària de la nostra ignorància; dels nostres buits, dels nostres prejudicis, de les nostres indefinicions, i també... de les nostres pors. Rússia, la més potent de les repúbliques ex-soviètiques, no és ni un imperi ni una democràcia. És, això sí, un gegant —amb enormes reserves petrolíferes, amb una extraordinària èlit intel·lectual i amb milers de míssils nuclears als seus sitges atòmics—, però és un gegant que se sent humiliat. Potser només per això és necessari que Occident hi pare atenció. Els occidentals, com ara nosaltres, podem anar fent camí amb *El despertar de las naciones*.

P REMI DE POESIA
JORDI DE SANT JORDI

P REMI DE NARRATIVA
ISABEL DE VILLENA

ORGANITZADORS:
El Vicerectorat d'Estudiants
de la Universitat de València
i
l'Associació de Joves Escriptors Valencians.

PARTICIPANTS:
menors de 30 anys (inclusivament).

TERMINI DE PRESENTACIÓ D'ORIGINALS:
25 de setembre de 1999.

LLOC DE RECEPCIÓ D'ORIGINALS:
Secretaria del Vicerectorat d'Estudiants
(C/ Menéndez Pelayo s/n. 1r pis 46010 València).

OBRES PER AL PREMI DE POESIA:
Treballs originals i inèdits
amb una extensió igual a l'habitual
d'un volum de poesia
(mínim 250 versos).
Cal presentar-ne 5 còpies.

OBRES PER AL PREMI DE NARRATIVA:
Treballs originals i inèdits
entre 40 i 60 fulls.
L'extensió del text per full ha de ser de 30 x 70.
Cal presentar-ne 5 còpies.

BASES COMPLETES:
<http://www.uv.es/dise/cade>

UNIVERSITAT
DE VALÈNCIA
Vicerectorat d'Estudiants

ASSOCIACIÓ DE JOVES ESCRITORS VALENCIANS

Cañada Blanch
FUNDACIÓN

CÀTEDRA CAÑADA BLANCH
DE PENSAMENT CONTEMPORANI
DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

CURS 1999/2000

SEGON CICLE

MÒDULS ESPECÍFICS DE LLIURE ELECCIÓ

Primer quadrimestre

Professor Francisco Aldecoa Luzárraga,
Universidad del País Vasco:

“El nuevo Regionalismo y la Reestructuración
del Sistema Mundial”

Segon quadrimestre

Congreso de Historia Contemporánea: “Siglo XX:
Balance y perspectivas”
(2 a 5 de maig del 2000)
Sala Joan Fuster, Facultat de Geografia i Història)

TERCER CICLE

Segon quadrimestre

Professora M.ª Ángeles Durán,
Centro de Investigaciones Científicas:
“El Futuro del Trabajo en Europa”
(febrer a maig del 2000)

Professor Ignacio Ramonet,
Le Monde Diplomatique:
“Comunicación y Democracia
en la era de la Globalización”
(març-abril del 2000)

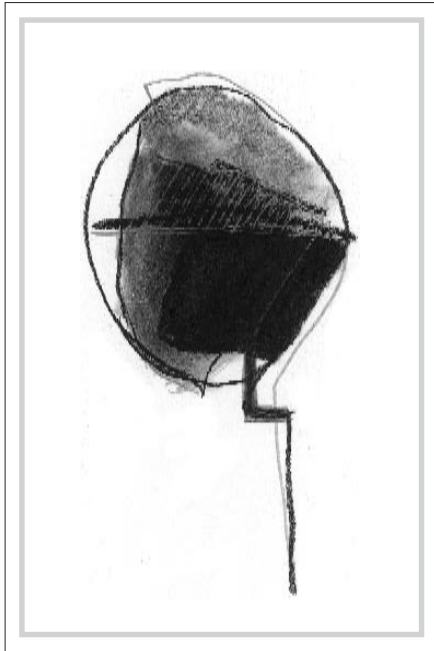
Tots els cursos tenen una durada de 30 hores
(3 crèdits reconeguts per la Universitat).
La matrícula es realitza a la Universitat.
Les classes tindran lloc a l'Aula de Pensament Contemporani
de la Fundación Cañada-Blanch, c/. Jorge Juan, 4.

UNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

L'impuls crític de Joan Roís de Corella

La commemoració del V Centenari de la mort de Roís de Corella el 1997 va significar un impuls per a l'obra crítica al voltant d'aquest autor. Els volums que ressenyem ací són sengles iniciatives impulsades des de les comarques del sud i des de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. El primer d'aquests reculls conté dèsset aportacions precedides per un estat de la qüestió bibliogràfica de mà de Vicent Martines. La diversitat de perspectives és una virtut que no podem obviar d'aquest volum. Les contribucions de Tomàs Martínez i de Llúcia Martín s'ocupen de la poesia profana: el primer se centra en una anàlisi innovadora i molt encertada de la *Balada de la garsa i l'esmerla* i la segona, en les figures dels animals en les poesies profanes. Marinela Garcia adverteix en el seu treball la coincidència del plany de l'*Oració* i la conclusió de *La istòria de Leànder y Hero*. Les proses mitològiques són el grup d'obres corellanes més analitzat en aquest volum: en primer lloc, Stefano M. Cingolani torna a incidir sobre uns aspectes de gran interès que han caracteritzat les seues darreres publicacions: l'anticavalleria i la filogènia corellanes; en segon lloc, Rafael Alemany se centra en la refosa corellana del mite d'Orfeu i l'estudia en comparació amb la versió que en proporciona Bernat Metge en *Lo somni*. Per últim, Josep Lluís Martos analitza la iconografia continguda en les descripcions de les indumentàries de les deesses Juno, Pal·las i Venus en *Lo jobí de Paris*. D'una altra banda, Curt Wittlin fa un estudi traductològic de *La istòria de Josef*, a partir d'un passatge del Gènesi.

Els estudis estilístics estan representats per l'anàlisi de la *Tragèdia de Caldesa* i de les *Lamentacions* per part d'Isolda Bigvava i per un treball d'Antoni Ferrando al voltant de l'estil artitzat en prosa, de la segona meitat del segle XV, en una obreta religiosa de les darreries d'aquest segle, que podria ser de mà de Miquel Peres. És important destacar que aquest volum dedica quatre articles a l'estudi lingüístic. Josep Martines se centra en una demostració acurada de la genuïtat de la construcció ser + de + infinitiu en català. Rafael Fresquet i Encarna Villafranca s'ocupen

d'aspectes morfològics. La millor visió de conjunt del model lingüístic corellà, ens la proporciona Emili Casanova a partir de l'anàlisi del lèxic i de la morfosintaxi. Germà Colón fa un estudi comparatiu de la llengua del Tirant i del Cartoixà, força útil des del punt de vista de la polèmica sobre l'autoria corellana de la novel·la de Joanot Martorell. Així mateix, Annamaria Annichiarico estudia comparativament les obres de Corella i el Tirant en relació a la Fiammetta de Boccaccio.

Per últim, tres articles tracten la sort manuscrita i editorial de les obres de Joan Roís de Corella. El primer d'aquests és el de Sergi Gascon, qui organitza les dades de l'aparició de Corella al

llarg del *Jardinet d'orats*. Els altres dos treballs fan un repàs dels incunables i d'algunes edicions de començaments del segle XVI de les obres corellanes: mentre que Rafael M. Mérida fa un estudi global d'aquest tema, Joan Armangué se centra, més circumstancialment, en l'anunci de la presència de tres incunables del Cartoixà i d'un de *Lo passí en cobles* en la Biblioteca Universitària de Càller.

Per una altra banda, el volum de *Caplletra*, tot i estructurar-se a partir d'estudis corellans, arreplega sengles treballs d'Eulàlia Duran i d'Albert Hauf, centrats en Fuster i en Ausiàs March. Molts dels qui els signen, reconeguts especialistes corellans, han participat també en el volum curat per Vicent Martines: Stefano M. Cingolani, Annamaria Annichiarico, Tomàs Martínez i Curt Wittlin. Cingolani reincideix en el refús corellà de la moralització directa i la focalització de la idea aristotèlica de la catarsi com a mecanisme de commoció emotiva. En el seu article, aquest crític dedica un interès especial a la *Tragèdia de Caldesa*, objecte, així mateix, del treball que presenta en aquest recull Josep Romeu i Figueras. Com en el volum ressenyat més amunt, Annichiarico se centra de nou en les relacions literàries a tres bandes de Martorell, Corella i el Boccaccio de la Fiammetta. Tomàs Martínez hi elabora un treball esplèndid en què analitza les poesies de Corella i, a través d'aquestes, les relacions d'aquest autor amb altres escriptors contemporanis, per centrar-se, finalment, en l'estudi d'un dels poemes corellans més desconeguts per la crítica fins ara: *A Bernat del Bosch*. Curt Wittlin analitza la biblioteca de Berenguer Mercader, l'amfitrió de la tertúlia del Parlament, i aporta dades sobre la cultura dels lletraferits de la València d'aleshores.

Per últim, Carles Miralles parteix de la idea de la presència d'intertextos en el Tirant i en les proses mitològiques corellanes, tot i que fruit de tècniques diferents, i incideix en l'aspecte de les reelaboracions d'aquestes proses de Corella depenent dels contextos als quals es destinaven.

Vicent Martines (ed.)
Estudis sobre Joan Roís de Corella
Marfil
Alcoi, 1999
329 pàgs.

Caplletra, 24
Primavera 1998
IIFV
València, 1999
A cura d'Albert G. Hauf
126 pàgs.

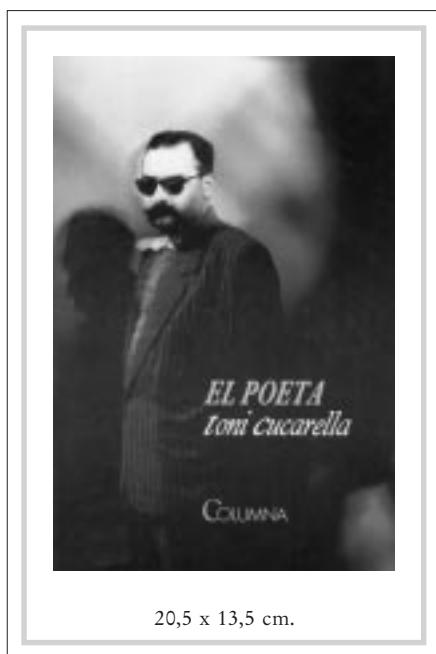

TONI CUCARELLA: UN DIA O ALTRE L'ESCRITOR

sent la necessitat d'explicar, o d'explicar-se, aquelles circumstàncies de la biografia personal que foren més o menys determinants en la construcció de la pròpia personalitat ideològica. La meua generació —nascuda entre finals dels cinquanta i primeries dels seixanta— quallava la seua adolescència formadora a les acaballes d'un règim autoritari. Nosaltres visquérem les recialles d'aquell règim, però després haguérem de fer front, a espentes i redolons, a la «Transició», i tot un deversall de transformacions caigueren damunt nostre provocant-nos un gran desconcert. És aqueix desconcert el que mire d'evocar en la novel·la en què treballe actualment. Però no des de la pretensió de justificar o exalçar una actitud, traspuada, que podríem anomenar, en aquella infantesa i adolescència, «protodemocràtica». Tot al contrari: voldria descriure el sentit vital que aquesta etapa primerenca i formativa conté, per damunt, o al marge, de valoracions o vindicacions ideològiques. La intenció de la novel·la és configurar el context humà, social i polític que, en un moment donat, trontollarà en topar amb un motiu que provocarà el conflicte interior i, doncs, el desconcert personal que vull subratllar: un xaval de catorze anys, veremador al sud de França l'any 1975, durant els afusellaments del 27 de setembre. L'estructura de la novel·la s'inspira en l'obra Paral·lel 42 de John Dos Passos.

18 x 11 cm.

20,5 x 13,5 cm.

20,5 x 13,5 cm.

OBRES PUBLICADES:

POESIA

Concert en No Major, Associació d'Amics de la Costera, Xàtiva, 1982.

NARRATIVA

Cool: Fresc, Columna, Barcelona, 1987.

El Poeta, Columna, Barcelona, 1988.

La lluna vista des de la terra a través de la tele, Columna, Barcelona, 1990.

Bogart & Bogart, Columna, Barcelona, 1993.

L'última paraula, Columna, Barcelona, 1998.

NARRATIVA INFANTIL I JUVENIL

Els ponts del diable, Columna, Barcelona, 1995.

El lledoner de l'home mort, Columna i Bromera, Barcelona-Alzira, 1996.

L'hereu dels Tretze, Prodidacta Abril Edicions, Alaquàs, 1999.

ALTRES PUBLICACIONS

Passejant per la Costera, Associació d'Amics de la Costera, Xàtiva, 1997.

CRÍTiques:

Alonso, Vicent: «Notes sobre la narrativa breu al País Valencià (1973-1997)», *Serra d'Or*, gener 1998.

Bea, Arantxa: «La mirada sarcàstica de la mort» [*L'última paraula*], *Postada*, *Levante*, 15/1/1999.

Bodí, Josep: «Esperpèntica realitat des de l'altra banda de l'espill» [*L'última paraula*], *Ciudad Semanal*, Alcoi 27/2/1999.

Cònsul, Isidor: «Una certa malícia» [*La lluna vista des de la terra*], *Avui*, 23/2/1991.

Fernández, Josep Anton: «Toni Cucarella: *Cool: Fresc*», *Revista de Catalunya*, 9, juny 1987.

Orja, Joan: *Fahrenheit 212*, Edicions de la Magrana, Barcelona, 1989, pàgs. 66-67.

Parcerisas, Francesc: «Toni Cucarella: una autèntica cuca fera» [*Cool: Fresc*], *Quadern de Cultura*, *El País*, 27/9/1987.

Ripoll, Josep Maria: «Malos tiempos para la lírica» [*El poeta*], *La Vanguardia*, 17-2-1989.

— «Novel·la negra tocada d'humor» [*Bogart & Bogart*], *El Temps*, 21/3/94.

Subirana, Jaume: «Lluna negra» [*La lluna vista des de la terra*], *Quadern de Cultura*, *El País*, 10/1/1991.

Tobar, Felip: «L'efímer esdevingut etern» [*L'última paraula*], *Caràcters*, abril 1999.

Records d'infantesa

Manel Joan i Arinyó
Les nits perfumades
Bromera, Alzira, 1998
202 pàgs.

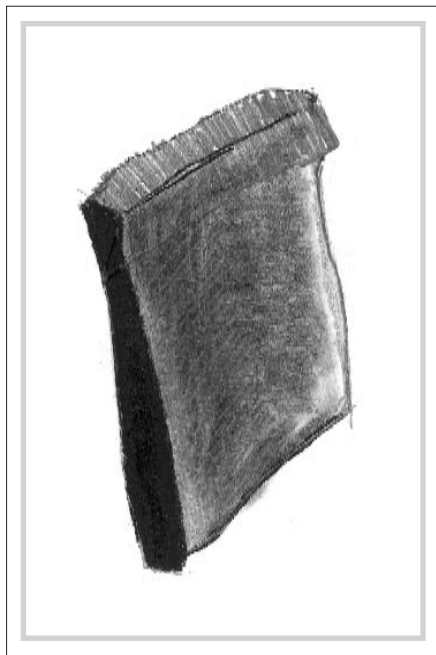
Per quina raó un senyor o senyora pot decidir escriure el relat dels seus records d'infància? Es tracta potser de l'afany per recuperar un paradís perdut ja un poc ranci, o d'una espècie d'incredulitat respecte a aquell temps llunyà que aquestes persones necessiten posar per escrit per deixar-ne constància o per verificar que va ser cert allò que van viure?

Una infància de criatura consentida en un poble dels anys seixanta que acudeix a una escola de monges i que viu «grans aventures» en els seus freqüents viatges familiars de València a Barcelona. Fins ací cap cosa extraordinària.

Els records no ho són en la majoria dels casos perquè la criatura en qüestió és massa menuda com per a recordar certs episodis que es van esdevenir en els tres primers anys de la seua vida. Tot correcte. Suposem que és la dosi de literatura que l'autor ens ofereix. Reconstruïm la nostra infància a partir de les coses que ens conten els nostres majors de nosaltres mateixos.

El llibre està elaborat amb capítols—breus la major part, per sort— que són com quadres on el narrador explica alguna anècdota sobre un lloc o una persona dels pobles on viu, basada en records aliens i en algun de propi. El fet que l'autor reconega diverses vegades al llarg del text que està recorrent a tòpics no ens consola gens ni miqueta.

Fa l'efecte que Arinyó no ha considerat la dificultat de recrear el món infantil des d'un punt de vista adult. Com si pel fet de ser el seu propi món tinguera llicència per a destrossar el llenguatge literari farcint-lo amb «flipes», «guais», «txatxis», «heavys» (prou en l'estil de Leticia Sabater), «collons», «cabrons», «conyes»... a més de l'exagerada recurrència a frases fetes, col·loquialismes i deixadeses lèxiques que en un principi pareix que vulguen contribuir a donar-li frescor a la lectura però que de tan repetitives queden fora de lloc, avorixen i cansen. Per intentar variar els registres lingüístics sense cap criteri lògic ens podem trobar grolleries argòtiques al costat de sentimentalismes mal dosificats —

parlant de personatges llegendaris dels còmics: «on sou, amics? Per què us n'anàreu de la meua vida sense acomiadar-vos?»— i coentors de l'estil de: «la paraula “figa” només volia dir això, la fruita de la figuera i, com a molt, la de la palera, però no sabia que també servia per a designar la joia de la creació! La primera i gairebé única meravella del món»... En fi.

El que ens podem trobar en *Les nits perfumades* és, sobretot, la desfilada habitual d'anècdotes dels anys seixanta: els llargs viatges amb tren o amb autobús, l'aparició dels primers televisors al poble, l'*estrapello*, els *tebeos*, el conflicte entre la incipient sexualitat de la criatura en qüestió i l'educació religiosa que rep, les sessions de cinema descrites com sempre ens les han descrites a les persones que no hem viscut aquella època... O siga, cap novetat.

I no és que esperara novetats. A ningú se li escapa que és sobrer demanar novetats o originalitats literàries en els temps que corren. I no és tan terrible açò. Com digué el crític egipci Taha Husayn parlant de l'obra d'un altre egipci, Tawfiq al-Hakim, «L'autor no ha inventat l'argument, pot dir-se que l'ha descobert. En literatura, la diferència entre creació i descobriment és evident i potser en moltes ocasions és més difícil açò últim».

I encara no sé què és el que ens ha descobert o què ens ha aportat Manel Joan i Arinyó amb aquesta obra seua. No sé si vol que les persones de la seua generació es miren a l'espill, si ens vol explicar alguna cosa a les de la meua, si vol matar algun fantasma o assegurar-se per escrit un trosset de paradís perdut que de tan palpat ja ni és paradís ni està perdut.

Júlia Zabala i Tomàs

Entre línies

Vicent Borràs
Notes finals
Bromera, Alzira, 1999
172 pàgs.

«Doncs bé: és convenient que un poeta íntegre siga ell mateix honest, als versets no els fa cap falta...». Aquesta frase, traduïda de Catul, és una instrucció molt clara que se'ns facilita només passar la pàgina de dedicatòries i agraïments. Algú hi podria haver afegit: «Qualsevol semblança amb algun personatge de la realitat és pura coincidència».

Notes finals és la primera novel·la que ha escrit Vicent Borràs. Amb *Sala d'espera* encetava el camí d'una narrativa que tracta les relacions humanes amb una atmosfera molt personal. Ara retrobem el lirisme, la ironia, les observacions i les impressions en clau d'humor... Un estil que crea interès i que denota un potencial vàlid per continuar sent explotat.

Mercè Rodoreda deia que una novel·la són paraules, és artifici. Deia també que, malgrat que tots els seus personatges tenien característiques seues, cap dels seus personatges era ella. Una novel·la és un acte màgic. Borràs ens parla sobre un microcosmos que coneix molt bé, «el frenopàtic» —és a dir, qualsevol institut—, i el va connectant amb prototipus d'estudiants, amb «el tanatori» que és la sala de professors... Un lector mínimament ensinistrat noaurà en el parany (si no es creu el melic del món) de pensar que Borràs, professor en un institut de la Ribera, ens hi descriu personatges i situacions reals. Òbviament, i encara menys després d'haver estat alertats pel mateix autor, tampoc no pensarem que Borràs és el protagonista, Bernat Bonet —error típic de lectors principiants. De fet el mateix Borràs, seguint el joc establert al principi i en un acte de modèstia, s'afegeix als personatges del frenopàtic: «Vicent, Vicent Borràs, també ha callat. De fet, Vicent sempre calla. El seu silenci a primera vista sembla un silenci interessant, intel·ligent, el mutisme del qui ja ho ha dit tot, del qui escaneja, copsa i valora que no paga la pena de parlar. Però no, crec que no. Calla perquè no sap què dir. És el silenci del neci. El que passa és que s'oculta darrere d'aquelles ulleres i la fesomia de jueu no-

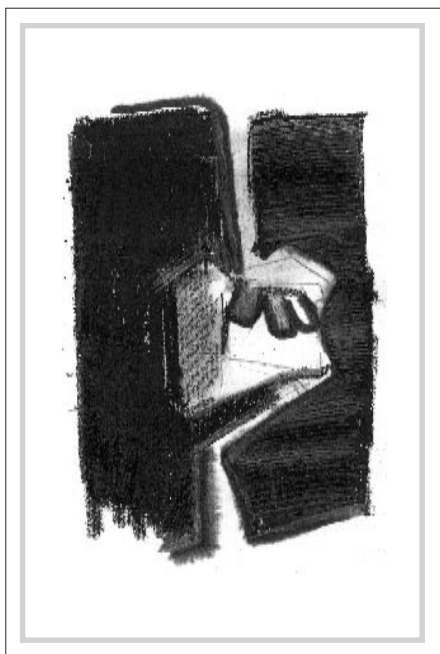
vaiorquès que li donen un aire de Woody Allen riberenc».

A *Notes finals* trobem una crítica intel·ligent, amb ironia i amb humor, de la teranyina humana que s'evidencia a qualsevol àmbit reduït de la societat. Totes les descripcions del tanatori ens arriben a través del protagonista. Bernat Bonet comença un diari en iniciar-se el curs, mitjançant el qual coneixerem els seus pensaments més íntims: els de la seua vida privada i els de les seues experiències com a professor o com a pres. Fora del filtre d'aquest narrador principal, tan sols el personatge de Mamen, «ulls de naufragi», ens farà saber coses amb la seua pròpia veu.

Cap element no és sobrer en l'edició. A la coberta veiem, justament, una ombra humana que sembla sostenir una càmera fotogràfica dins d'una aula. És, doncs, un element més per fer-nos entendre que Borràs tracta de mostrar la seua visió particular sobre els éssers humans... i ho fa a l'estil kafkià. Per això, el lector pot compartir o no el mateix parer. Bonet és un personatge mancat d'identitat —com l'ombra—: amb sols tres familiars, no ha conegut sa mare perquè va morir, juntament amb el seu germà bessó, en nàixer ell. Té una retirada a l'Anthony Perkins de *Psicosi*, i fins i tot dubta de la seua innocència criminal. El desencant davant d'un món incomprensiu, hipòcrita i poc solidari, l'obliga a fugir a altres indrets.

Una altra lectura, més superficial i simplista, es quedaria tan sols amb la intriga present en la novel·la. És clar que la intriga enganya al lector i dóna joc per crear reaccions dels personatges i cops d'efecte. Tot i això, crec que la intriga no és res més que l'agulla que encamina el fil.

Lurdes Barberà

Classicisme d'anada i tornada

Jordi Coca
De nit, sota les estrelles
Proa, Barcelona, 1999
264 pàgs.

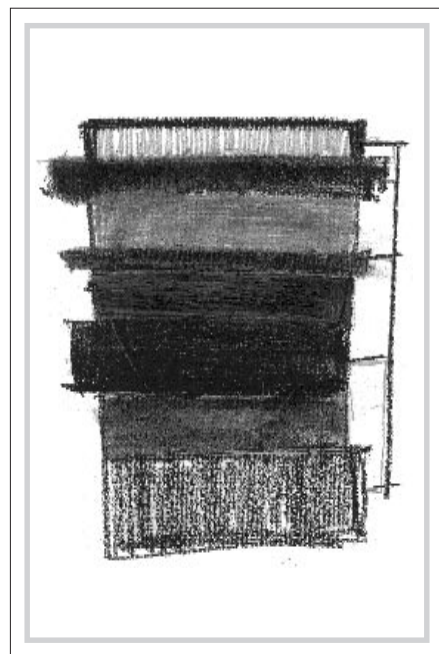
Aquesta novel·la podria ser el fruit d'una «claudicació individual que s'apunta a covardia col·lectiva», ja que l'acció se situa en una llunyaníssima Grècia clàssica, concretament en el fètil i, a la vegada, desastrós segle de Pèricles. I no en una Catalunya actual i real amb la qual el lector es puga reconèixer (si no és que l'autor ha fet una «tria conscient» del marc on transcorre la història). Fins aquí he aplicat en la pràctica les afirmacions volgutament polèmiques i injustament generalitzadores que es desprenen de l'últim llibre de l'intel·lectual-provocador Xavier Bru de Sala. Per tant, novel·les recents com *Latles furtiu* o *Les confidències del comte de Buffon* potser rebrien un millor tracte de favor de l'esmentat agitador ja que tenen com a referència històrica, segons com es mire, èpoques més properes (Edat Mitjana i Il·lustració) que la triada per Coca. A partir d'ara podem especular si Jordi Coca ha triat conscientment l'esplendor àtic per tal d'escriure una novel·la de 264 pàgines, i en aquest cas se li podria disculpar l'elecció, i/o demostrar que qualsevol lector occidental a través d'aquest relat pot descobrir una civilització que no s'allunya tant de l'actual com podria semblar a primera vista.

Pel que fa a la primera observació, en obrir el llibre ens trobem amb una nota de l'autor on deixa constància de l'enorme treball de documentació que ha fet i de com ha aplicat la informació obtinguda per no caure en el parany, no desitjat, de construir una novel·la històrica a l'estil del més pur Robert Graves. Si ens ocupem de la segona observació, l'enfocament que es dóna a la novel·la transforma el marc històric concret en un emplaçament més genèric que abraça el món dels vius, la Guerra, i el món dels morts, l'Infern o Hades. A més, el temps esdevé una constant cíclica que es manifesta en objectes completament actuals (la ràdio, el telèfon, les alarmes de les cases, etc.) que apareixen sobtadament en un món suposadament remot. I si tenim en compte que la novel·la és un monòleg que reconstrueix la vida del narrador des de la vellesa i que és contada a un destinatari mut, que té entitat

com a personatge, però que no té veu, apreciarem que la memòria és l'element vertebrador del relat, tal i com se'ns explicita en diferents ocasions: «perquè els homes no som gran cosa sense la memòria...». Aquesta afirmació posada en boca del narrador ens dóna la clau per llegir la novel·la que mostra la decadència d'un poble (la caiguda de la supremacia atenenca), les estretores de la guerra (el setge espartà d'Atenes i la pesta), la corrupció de la classe política (el ràpid ascens social del protagonista i la dictadura dels trenta tirans), la situació de l'intel·lectual dins la societat (Sòcrates, Plató, Èsquil, Sòfocles, Eurípides), la condició social i vital de la classe més humil (els esclaus Xànties i Eubeu), etc.

L'encert és tractar la civilització clàssica com a correlat d'un moment històric que pot ser perfectament el present, com ja ha apuntat Joan Triadú: «De fet, com més intemporal se'ns presenta una obra d'aquesta mena més fa pujar la mosca al nas». La importància que prenen els originals diàlegs posats en boca dels diferents personatges clàssics deixen en un segon pla la construcció de la trama narrativa. Per exemple, la tensió que pretesament es vol generar a l'inici de la novel·la amb la mort de l'amic del protagonista, i que no es mig resol fins al final, no aconsegueix convèncer el lector de la necessitat d'aquest referent continu en la narració com a motiu de misteri. El dilatat i feixuc viatge per l'Hades, que poc té a veure amb l'infern virgilià o dantesc, tampoc no aporta lleugeresa a l'acció, que en aquesta novel·la queda en un pla molt secundari. *De nit, sota les estrelles* és un homenatge al món clàssic pel que té d'actual i també és una reivindicació de l'exercici de la memòria com a via de reflexió sobre la condició humana.

Isabel Clara Moll i Soldevila

Les vides d'Ausiàs March

D'ençà les primeres aproximacions a la biografia d'Ausiàs March, com ara les que feren Pagès o el pare Fullana, la trajectòria vital del nostre gran poeta medieval ha estat i ha resultat quasi tan atractiva com conèixer els més obscurs racons de la seua obra. De fet, juntament amb la recerca que podríem anomenar «literària», hom n'ha portat endavant una altra, més «històrica» o, per dir-ho més pròpiament, més «documental». Ací i allà, en publicacions esparses, s'han editat troballes més o menys fonamentals per estudiar la vida del poeta March i, per ser més exactes, del cavaller March. D'alguna manera, amb el coneixement de la seua vida pública —política— i privada o familiar es pretenia, sense dubte, esbrinar el significat dels seus versos.

Però si la figura de March ja suscitava interès historiogràfic i documental a la fi del XIX, ara, amb motiu del pseudo-centenari del naixement del poeta, celebrat el 1997, la recerca arxivística s'ha intensificat: fruit d'això han estat les interessants aportacions de Jaume Chiner, entre altres, el qual ha fixat la ciutat de València com la pàtria de March i el 1400 com la data de la seua naixença —amb què podem festivar de bell nou l'aniversari, l'any vinent, si l'autoritat ho considera oportú.

Fet i fet, però, poc importa, a la fi, si va nàixer Ausiàs el 1397 o el 1400, i si

Ferran Garcia-Oliver
En la vida d'Ausiàs March
Edicions 62
Barcelona, 1998
282 pàgs.

va ser a Gandia o a València. Com a molt, sabem que va viure tres anys més dels que li suposàvem i això que es va trobar. Però la línia mestra de vida del nostre poeta més prestigiós a nivell universal, poc canviaria, als nostres ulls de finals del XX. Allò important és conèixer la seua obra.

Ferran Garcia-Oliver ha assajat, però, *una* possible biografia del poeta. I dic *una* —i ho remarque— perquè, a la fi, el que ha pretès aquest autor és fer un recont de lectura agradable sobre una hipotètica singladura vital d'aquell cavaller medieval que Garcia-Oliver considera saforenc i ben saforenc. És una possibilitat més d'explicar la vida del cavaller March i així crec que ho entén Garcia-Oliver: a la llum dels documents ja coneguts i dels recentment exhumats per Chiner, i amb d'altres que aporta el mateix Garcia-Oliver, tenim a l'abast una aproximació atractiva a la biografia de March.

Certament, també ha pretès d'il·lustrar-nos la vida del nostre escriptor a la

manera com Georges Duby va fer amb el Mariscal Guillem: parlar de la personalitat del poeta valencià a partir dels documents que els arxius ens han conservat. Sense l'exhaustivitat de l'assaig erudit i sense la superficialitat del text divulgatiu: possiblement, en aquell punt dolç en què s'intercalen la literatura de creació i la recerca històrica i documental. Per això, la lectura de l'obra de Ferran Garcia-Oliver és plaent.

Ara bé, al meu parer l'autor de Benio-pa ha negligit massa la mateixa obra d'Ausiàs: em fa l'efecte que els versos ausiasmarquians permetien unes majors interioritats, un major aprofundiment en la forma d'entendre el món de March —si bé no, potser, la pròpia vida del poeta, atès que bona part d'allò que diu March són tòpics de l'època. Tal vegada, Garcia-Oliver ho ha fet calculadament, això. I era una opció com una altra qual-sevol.

De tota manera, *En la vida d'Ausiàs March* és una aproximació a l'època i a la figura de March que cal conèixer, ni que siga per refrescar dades i incorporar-ne alguna de nova; però, sobretot, per veure com es pot mirar March un historiador com Garcia-Oliver, bon coneixedor de la Safor i de la Gandia medievals.

Vicent J. Escartí

3 i 4 igual anterior núm.

Ací enfront d'ací

Molts editors valencians consideren que, el seu mercat natural és estrictament el País Valencià. La conclusió és errònia i perillosa. En compte d'escandalitzar-nos-en, cal analitzar els motius que l'han causada i buscar estratègies per superar-la. La culpa és en part de la nostra feblesa, que tan sols superarem si la diagnostiquem i hi apliquem remei. Ara mateix, 27 editorials formen part de l'AEPV. Intenten conciliar el caràcter cultural amb l'empresarial per sobreviure. No tota la producció valenciana reuneix les condicions necessàries per guanyar un espai entre la catalana, i per això hi ha un àmbit de circulació estrictament valencià on es pot controlar millor tot el procés —de l'autor al lector. Les fronteres imposades a l'idioma són vistes a sovint com una anomalia cultural que cal superar. No des de l'actitud victimista, estèril, sinó des del compromís de superar mancances i de modificar estratègies. Apuntaríem uns quants temes d'anàlisi i revisió:

1. La unitat de l'idioma no pressuposa la

Com a editor de llibres en català, des de fa 37 anys, i com a analista de la producció editorial en llengua catalana entre 1992 i 1995, i pel fet d'haver estat relacionat amb el nucli més actiu —culturalment i políticament— de València quan era universitari, he tingut un fort interès a conèixer com evolucionava l'edició al País Valencià i quin ressò obtenia nord enllà.

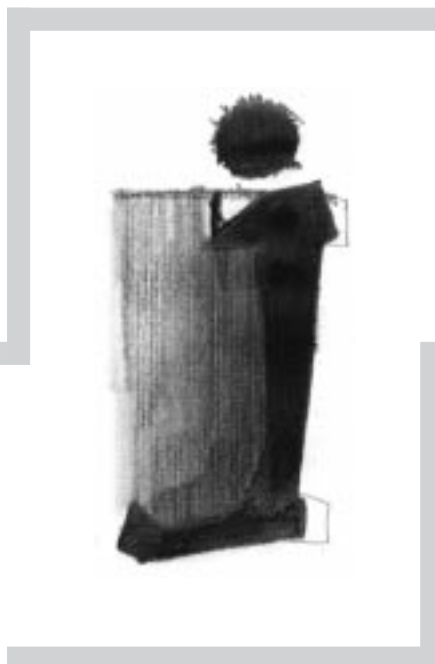
En la dècada dels 80 era constatable una penetració del llibre valencià al mercat de Catalunya per raons que no gosaré valorar, però que em sembla que caldria atribuir als sovintejats contactes dins el món intel·lectual, i a la influència d'alguns —no gaires— mitjans de comunicació. Aquesta circumstància, real però relativament moderada, s'ha mantingut constant i avui continua vigent. Tot plegat està sotmès, però, a les lleis del mercat, i allò amb un públic més ampli té una dinàmica diferent d'allò minoritari.

EL MERCAT NATURAL DELS EDITORS VALENCIANS

vigència monolítica d'un sol model de llengua. Cal reivindicar el valencià o el mallorquí com a variants aptes per fer literatura o per traduir-la. I cal contemplar també els lectors infantils, que reclamen registres lingüístics més propers als seus.

2. La distribució és una peça clau en la comercialització dels llibres: cal estar presents a les llibreries de Catalunya. Tenint en compte l'allau de novetats editorials catala-

PRESÈNCIA DELS LLIBRES VALENCIANS A CATALUNYA

Hi ha algun fet puntual remarcable. Com ara els llibres de teatre, que obtenen un favor dels lectors equiparable als editats a Barcelona. Crec que això forma part del *boom* teatral de Catalunya, especialment en català.

Un sistema aplicat en els darrers anys que consisteix a editar llibres d'origen valencià amb segell d'un editor de Barcelona, o dels dos editors, i potser també a la inversa, no sembla que hagi obtingut grans resultats, cosa que d'altra banda si s'hagués produït serviria per constatar que les barreres encara són més fortes del que ens pensem.

L'expansió que ha tingut l'edició cata-

nes, cal seleccionar els llibres més competitius. I fer-ne el seguiment necessari, per tal de corregir les possibles disfuncions.

3. La difusió i la publicitat, també necessàries, resulten bastant inaccessibles als editors valencians. Els espais de crítica literària solen traspasar un «barcelonisme» endogàmic que ens exclou. Caldria fer-nos més visibles. Un problema més greu és la publicitat. La Generalitat catalana subvenciona als editors espots escrits i televisius, però la Valenciana no; d'altra banda, tot i editar en un variant del català, no ens podem beneficiar de les altres ajudes. Des d'una visió àmplia i més intel·ligent de l'idioma, l'administració catalana hauria de contemplar-nos: també enfortim i professionalitzem l'edició.

Som molts els editors que voldríem un mercat sense fronteres. Les administratives són les que són. Superar «les altres» és la nostra responsabilitat, lingüística i cívica.

Rosa Serrano

lana els darrers anys (tot i la manca de dades fiables) ha condicionat també el mercat: ha contribuït a orientar el consum en el sentit de triar obres d'autor conegut o publicades per un editor acreditat, especialment si són més fàcils de llegir. Això no afavoreix gaire el consum del llibre valencià. Tinc també dades que indiquen que Barcelona és el punt de Catalunya on es concentra gairebé exclusivament el comerç del llibre valencià. Això tampoc no és bo.

Seguim doncs encara lluny del que hauria de ser normal: un intercanvi intens i bidireccional dels productes culturals en general i dels llibres en particular, i malauradament no sembla pas que els canvis polítics que podrien afavorir decisivament aquest intercanvi siguin imminents.

Ramon Bastardes

Tercera via, una versió autoritzada

Anthony Giddens

La tercera via.

La renovació de la socialdemocràcia

Traducció de Concepció Iribarren

Edicions 62, Barcelona, 1999

176 pàgs.

L'onze de març proppassat, a les 6 de la vesprada, el canceller federal alemany Schröder havia de presentar la traducció alemanya d'aquest llibre a Bonn. L'acte hagué de suspendre's perquè pocs minuts abans es va conèixer la dimissió d'Oskar Lafontaine. Això és una mostra de l'interès, però també de les contradiccions, que tot allò relacionat amb la «tercera via», o la nova socialdemocràcia, comporta. Giddens estigué a Catalunya convidat per Jordi Pujol. Per un altre costat, Felipe González ha mostrat escàs entusiasme per aquestes idees. Maragall prefeix el model Jospin. A València la factoria (o, més aviat, el talleret) d'idees del PP governant manlleua «de boquilla» tot el que pot de la tercera via.

L'orfenesa d'idees —palesa en la dreta davant la crisi i esfondrament del neoliberalisme com a pràctica de govern, que ha estat pràcticament escombrat a tota Europa pels electors— explica moltes coses. Cap, però, de tan extravagant com l'espectacle d'un Zaplana apuntant-se al carro neosocialdemòcrata.

I tanmateix la realitat es presenta així. La desorientació de la dreta, perdut el nord thatcherià, ensumant-se que aviat vindran vaques econòmiques magres, temptejant plantejaments neoidentitaris tanmateix insuficients i contradictoris, flanquejada per localismes populistes autoritaris, n'és una dada. Però n'és una altra, també, la necessitat que té l'esquerra de reorientar-se davant els nous escenaris: els límits de les polítiques econòmiques keynesianes en un món globalitzat; els canvis en la composició social dels assalariats, amb una virtual escissió entre benestants integrats al mercat laboral i precaris o exclosos; noves exigències i possibilitats de la tecnologia basada en el tractament de la informació; l'evidència que el sector públic presenta problemes estructurals i límits ben tangibles.

La temptativa neoliberal de fer front a aquestes qüestions, de configurar la modernitat avançada, amb receptes antipúbliques i antiwelfare simples i lineals ha fracassat,

perquè ha generat arreu atur, pobresa, injustícia, inseguretat i menys prosperitat. La socialdemocràcia, per la seua banda, ha de recompondre el seu programa, adaptant-lo a les noves dades de fet, per a fer viable l'aconsegüiment de velles aspiracions, però *d'una altra manera*. En això rau el nucli d'aquest llibre, una versió autoritzada de la tercera via a càrrec d'un dels sociòlegs britànics (i europeus) de més relleu, actualment director de la London School of Economics, i assessor de Tony Blair. La traducció catalana (que s'hauria beneficiat d'una revisió tècnica que, per exemple, hauria estalviat al lector una fórmula tan sorprenent per a *supply side* com «el paper del subministrament») ens permet, doncs, accedir a un text clar, ben estructurat, a mig camí entre l'anàlisi i el programa. Un text que planteja els problemes amb realisme i que els situa en la complexitat de les transformacions socials, econòmiques, polítiques i ideològiques de les dècades darreres del segle.

Una lectura recomanable per a desfer tòpics, clixès i deformacions sobre una proposta que és objecte de desig, per un costat, i de rebuig dogmàtic, per un altre. Al lector, tanmateix, pertoca el judici sobre les seues virtualitats. I, sobretot, sobre si realment les noves formes menaran a l'acompliment de les velles aspiracions o si aquestes han estat abandonades. I, més enllà, sobre si és justa o no la visió de les dades de fet, respecte de les quals és molt el que caldria debatre.

Giddens aborda, amb voluntat de síntesi, un munt de problemes socials, ideològics i polítics, més enllà dels temes econòmics. Presenta també amb eficàcia el sorgiment de problemes respecte dels quals la vella divisió esquerra/dreta no s'aplica amb la nitidesa d'abans. Sense que això signifiqui, però, que la divisió clàssica haja caducat, com alguns teòlegs polítics de la nova dreta —sobretot nous gestors procedents de l'esquerra dogmàtica, que es justifiquen amb una enèsima invocació de la fi de les ideologies— s'han apressat a propagar.

El llibre és sobretot una crítica devastadora dels efectes socials del neoliberalisme i una aposta per una societat de la inclusió, en contra de l'exclusió. Les seues idees i el programa que inspiren han estat considerats un socialisme tan *light* que ja no es reconeix. O una versió més assumible del thatcherisme. Una lectura mínimament atenta dóna a entendre que aquests són judicis massa summaris. En algun cas, fins i tot sumaríssims. Però no per això s'esborren els dubtes, ni deixen de detectar-se contradiccions fortes. Sobretot si tenim més presents les coordenades globals, planetàries, dels problemes que es plantegen avui.

Revista de revistes:

¶ *L'aiguadolç*

El darrer número publicat per aquesta revista de literatura de l'Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta, dirgida per Antoni Prats, té com a eix central un dossier dedicat a l'escriptor Isa Tròlec, amb articles d'A. Prats, M. Sanchis-Guarner Cabanilles, Joan Oleza, Carles Mulet, G. Garcia Frasset i Lluís Alpera, completat amb un inèdit del mateix Isa Tròlec. S'aporta així un material ben valuós per al coneixement d'aquest singular escriptor valencià mort l'any 1992. La revista ofereix així mateix un apartat de creació amb poemes i contes i una secció de ressenyes i comentaris. Cal destacar l'encert dels dossiers monogràfics de *L'aiguadolç* (els dos darrers estaven dedicats a Maria Beneyto i a la literatura memorialística), que fan d'aquesta revista de literatura una eina documental important, reforçada per la seua voluntat de pervivència i continuïtat. (Núm. 24, 1998, Plaça Major 11, 03750 Pedreguer.)

¶ *Abalorio*

El número 26/27 d'aquesta «revista de creació» és un monogràfic coordinat per Antoni Gómez, dedicat al «testimoni cívic de Santiago Bru i Vidal». Aquest poeta i erudit saguntí, de trajectòria dilatada, és un supervivent de les dècades difícils, un testimoni de la complexa revifalla cultural valenciana al llarg d'aquest segle. Un testimoni de la diversitat de perspectives, de l'existència d'altres veus, de la presència d'individualitats que han mantingut la flama de la dignitat cultural, amb aportacions sòlides de base local i d'aspiració universal, en condicions d'una hostilitat increïble. Aquest volum ens acosta a l'obra i la vida de Bru i Vidal, referent de la cultura valenciana a Sagunt, com Joan Valls ho fou a Alcoi, i tantes altres figures equiparables ho foren a les seues comarques respectives, escrivint entre tots les pàgines corals de la recuperació —difícil, però al capdavant sòlida— valenciana de la segona meitat del segle XX. La nòmina de col·laboradors engrescats per Antoni Gómez és nombrosíssima, i en conjunt tracen un retrat complet del poeta de Sagunt. La coberta de la revista reproduceix un quadre de Joan Fuster. (Núm. 26/27, Sagunt, 1999; Músic Ricardo Melchor 18, 46149 Gilet, 950 PTA.)

Un joiell lingüístic

Entre els investigadors de la ciutat de València que forneixen més material aprofitable per a un historiador de la llengua esmentarem Roc Chabàs, J. Rodrigo Pertegàs, J. Sanchis Sivera i sobretot Agustín Rubio Vela. Fa anys que vaig seguint la trajectòria d'aquest investigador andalús establert al cap i casal. Un darrere l'altre ha publicat llibres i monografies sobre la nostra història —especialment del segle XIV, però també d'altres èpoques—, estintolats sempre en una abundosa documentació arxivística. Gràcies a aquests texts, l'aportació valenciana a la història de la llengua està prenent una importància gran.

Corregint o matisant opinions dels grans erudits, com Jordi Rubió i Martí de Riquer, Agustín Rubio Vela ha demostrat de manera irrefutable que la prosa cancelleresca amb consciència retòrica i estilística no començà a Barcelona entre els secretaris reials (es diguen Ferrer Sayol o Bernat Metge, etc.), ans bé a València entre els escrivans de la Sala, és a dir, els escrivans dels nostres jurats, i ha posat de relleu la personalitat de Bartomeu de Vilalba (escrivà entre 1371 i 1399) i la seua transcendència en el congruïment de l'estil literari en la prosa administrativa; ho ha fet en un llibre, *L'escrivania municipal de València als segles XIV i XV: burocràcia, política i cultura* (València, 1995), que hauria d'ésser de lectura obligada per a tots els historiadors de la llengua catalana. L'autor fa veure com Vilalba va introduir a l'escrivania valenciana

Epistolari de la València medieval (II)
Introducció, edició, notes i apèndix
a cura d'Agustín Rubio Vela
València-Barcelona, 1998
IIFV-PAM, 458 pàgs.

la preocupació estètica, tot maldant per aconseguir una prosa pulcra i elegant, un estil decorós.

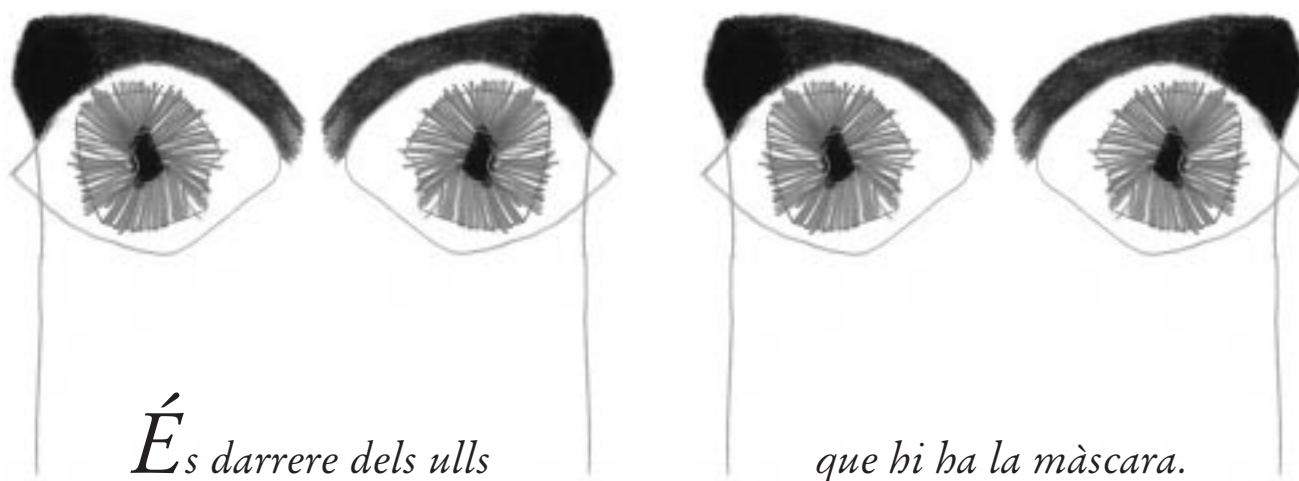
Vull esmentar contribucions de Rubio Vela sobre la història de la medicina (que permeten sovint d'explicar passatges de l'*Es-pill* de Jaume Roig), sobre el comerç del blat, sobre la mala vida a la Sueca trescentista, sobre urbanisme i demografia, sobre el beguinatge. Darrerament, en col·laboració amb l'il·lustre historiador Mateu Rodrigo Lizondo, ha publicat una *Antroponímia valenciana del segle XIV* (1997), llibre que col·loca la nostra terra entre les que posseeixen bons estudis d'onomàstica, estudis que ara prenen a tot arreu tanta volada.

Agustín Rubio ens sorprengué l'any 1985 amb l'edició de cent quaranta-cinc lletres missives extretes de l'Arxiu Municipal de València, les quals van des de les primeres conservades el 1311 fins a l'any 1412, quan es tanca el període de la dinastia comtal i puja al tron Ferran d'Antequera. Aquests texts mostren amb immediatesa tot d'aspectes de la vida i de la mentalitat del poble valencià d'aleshores. El volum titulat *Epistolari de la*

València medieval, que no portava numeració, és ara considerat el primer i aquest tom que ací comentarem duu ja la indicació de volum segon. Conté cent seixanta-sis missives escalonades entre el 1412 i el 1479, és a dir, l'any en què Ferran, més tard anomenat el Catòlic, accedeix al poder. Encara s'anuncia un darrer volum que anirà fins al 1522, data de la desfeta de les Germanies, quan podem considerar tancat a València el període medieval.

Aquest segon volum duu un enlluernador estudi introductori on Rubio explica la importància dels materials reunits, enquadrant-los en una visió àmplia de la situació i dels esdeveniments de València i de fora el regne. Tot això exposat de manera tan planera com erudita alhora, i amb el maneig d'una imponent bibliografia, que hom hauria agraït veure-la recollida junta, a la fi del volum.

L'autor ha dividit aquestes cartes en quatre grans apartats: I. «Els àmbits del poder», II. «Els treballs i els dies», III. «En aquesta vall de llàgrimes» i IV. «Pobresa, pecat, marginació». No tinc ací espai per comentar aquestes cartes, però, si havia forçosament de triar-ne algunes, em quedaria amb les que es refereixen a la consciència nacional dels valencians i a les crítiques que plouen sobre l'actitud dels catalans («aquests senyors de catalans», carta núm 26, del 1421). Ja comença en aquesta època la rivalitat entre dos pobles units i separats per la mateixa llen-

gua. I tampoc no desdenyaria les activitats dels menestrals i dels mercaders, les bandositats del regne, l'actitud dels cristians enfront dels moros, i, en el camp de la religiositat, esmentaria elevats models de comportament al costat de casos de conductes més que reprovables entre frares i monges jòvens «donant-se en àvols comercis» (c. 160, any 1414). Tota aquesta correspondència dels jurats valencians és redactada en una llengua magnífica, adés pomposa, adés directa i familiar, sempre dins una tònica de bon gust. Quins models de llengua per a la malgirbada nostra!

No haig d'entrar en el camp dels historiadors. Pel que fa a l'idioma ja he dit que aquestes epístoles tenen una gran importància, gosaria qualificar-les de tresors. Són una peça fonamental per al coneixement de l'evolució de la prosa catalana medieval. Com el mateix Rubio Vela posa en relleu, les cartes són contemporànies d'autors com ara Jordi de Sant Jordi, Joanot Martorell, Ausiàs March, Jaume Roig, Isabel de Villena i tants altres escriptors del que s'ha considerat segle auri de les nostres lletres. Hom veu que els literats radiquen en un sòl estètic del qual n'és també reflex aquest recull de missives. I al seu través s'ha de contemplar el fenomen de la «valenciana prosa»: quan a l'octubre de 1423 (c. 34) ens trobem amb un estil com el que els nostres jurats adopten per a dirigir-se al rei Alfons, que és a Itàlia, i li demanen que es deixe d'«il·lusions ytàliques» i que torne als seus regnes patrimonials, ens adonem que una prosa així podria també ésser d'un Roís de Corella o de qualsevol dels conreadors d'aqueixa ampul·losa manera. Vegeu, per exemple: «... no resta sinó que romrats en un colp e tallets les cordes de totes les il·lusions ytàliques, subtilment e no

sens gran astúcia cordellades, e no sperets, senyor, deslligar-les, car nuus cechs tenen e insolubles...» I la carta aquesta no és única entre les publicades. Quan es farà, per exemple, el necessari estudi dels cultismes lèxics, veurem quantes veus sàvies estan documentades ací per primera volta, tant d'aquells mots que han perdurat (*execrables*, c. 18; *perspicacitat d'ingeni*, c. 34; *vestigis*, c. 31; *represàlies*, c. 72) com d'altres que la llengua no ha retingut (*proditòria facció*, c. 34; *latitat*, c. 85; *il·lecebres*, c. 87; orelles *pàtules a rumors*, c. 97). Moltes d'aquestes paraules cultes les documenta el DEtCat de Coromines per primera vegada al diccionari de Lacavalleria, del 1696... Dins l'apartat dels cultismes podríem encabir l'ús del desdoblament sinonímic, on un dels membres és el mot vulgar o conegut i l'altre el llatinisme (p. ex. terres *fructíferes e amenes*, c. 3; *contempte e menyspreu*, c. 138; *prostatació e disminució*, c. 141; *cisura o divisió*, c. 18; *sarcina e ponderositat*, c. 19); molts d'aquests exemples vénen a completar el magnífic recull de Curt J. Wittlin. Val a dir que els jurats tenen consciència de la virtut de la retòrica, del «cortés stil», i així blasmen la forma grossera d'una lletra rebuda dels jurats mallorquins: «E si sabés (sc. l'escrivà), o si ho hagués considerat, com retòrichs e oradors tots temps declinen lurs dictats e oracions a laor, e no a vituperi, per captar benivolència, haguera elegida laor, e pròpria passió o affecció no l'hagra compellit a l'extrem» (c. 11).

Hom pot fer ací tota mena de verificacions de tipus lingüístic, tant en l'ordre gràfic, com és ara la rivalitat entre els dígrafs *tx* i *ch* per representar la sibilant africada sorda (cf. *desempatxar*, c. 62; *desempachar*, c. 13 [sobre aquest mot tenim una curiosa variant gràfica de l'any 1478 *desempajar*, c. 76,

la qual mostra un tret hipercorrecte d'apitxat]), com en l'ordre fonètic, així el passatge de la final *-ts* a *-u* en la quinta persona de la conjugació (*vullats* vs. *porieu*, c. 74), el qual en l'escriptura de les cartes veiem que se situa cap a 1440; en la morfologia notem la permanència del possessiu *llur*, malgrat que ja hi apercebem alguna incongruència (alguns *moros ab ses mullers*, però *per llurs senyors*, c. 75 del 1461) o la lluita entre el numeral *dos* al femení enfront de la forma amb moció de gènere *dues* (he comptat 7 casos de *dos* i 13 de *dues*). En el vocabulari, a part l'esmentat aspecte dels cultismes, constatem una plèthora de lèxic genuí, amb primeres datacions, que caldrà incorporar en els suplementes als grans repertoris, i naturalment amb força lexemes de coloració valenciana (*corders*, c. 132; *a soles*, c. 118; *dacça*, c. 85), algun escadusser castellanisme, com *vado* 'gual' (c. 134), *robo* (c. 75) i potser *mellades* 'llocs arrecerats on reposen els pastors i llurs ramats' (c. 16) [vegeu el cast. *majada*].

La lectura d'aquest recull de documents, tots perfectament localitzats i datats, és un verdader regal: hom hi va de sorpresa en sorpresa, admirant, segons el cas, el mot escaient, la frase lacònica o el període llarg i ondulant.

No voldria acabar aquestes notes sense expressar el desig que algun filòleg valencià prenga el present recull i l'anterior (i el que ha de venir) com a base per a una descripció exhaustiva de la llengua antiga de València. Fóra un tribut d'agraïment a l'extraordinari esforç d'Agustín Rubio Vela i una contribució al millor coneixement del nostre llegat idiomàtic.

Germà Colón Domènech

Editorial Afers

Recerca i pensament

Agustí COLOMINES & Vicent S. OLMOS (eds.): *Les raons del passat. Tendències històriogràfiques actuals*, 308 pp., PVP 3.120 Pta.

José Alberto GÓMEZ RODA: *Política i poder local. Catarroja: un municipi valencià durant el primer franquisme*. Pròleg d'Ismael Saz Campos, 224 pp., PVP 3.120 Pta.

Alfons CUCÓ: *El valencianisme polític, 1874-1939*. Segona edició ampliada i revisada. Pròleg d'Emili Giralt i Raventós, 320 pp., PVP 3.120 Pta.

Els llibres del contemporani

PERE MAYOR: *Un País amb futur. Converses amb Víctor G. Labrado*. Pròleg de Ramon Lapiedra, 126 pp., PVP 1.500 Pta.

Afers. Fulls de recerca i pensament

XIV:32 (1999), *Sucre i creixement econòmic a la baixa Edat Mitjana*. Coordinació i presentació de Ferran Garcia-Oliver, 316 pp., PVP 3.120 Pta.

Personatges

Joaquim FERRER: *Francesc Layret (1880-1920)*. Pròleg de Josep M. Àlvarez, 224 pp., PVP 3.600 Pta.

editorial afers

Contra “valencianitzar” la història

“Valencianitzar” és la implantació estable d’un factor d’irracionalitat en el discurs historiogràfic. El nom que dono a aquest exercici és clarament derivat d’una pertinença pràctica historiogràfica pròpia del País Valencià i en general de la d’Espanya. Tampoc no costaria gaire mostrar que aquesta pràctica té fonaments més generals i rudimentaris que afecten a altres percepcions errònies, i obstinades també, del lloc que hom atribueix a l’espècie humana en la cadena complexa de l’ésser, la natura, vaja. Maldestres discussions historiogràfiques sobre “poblament” i “territori” i els devots advertiments sobre la indèguda destrucció del “medi ambient” o l’“entorn” —de què?, l’entorn de l’home?— són el recordatori perenne de la fractura conceptual.

Tanmateix, el cas específic de “valencianitzar”, en el País Valencià, permet una aproximació precisa i amb major visualització d’aquesta alteració de la comprensió. Tot-hom coneix un dels seus efectes majors: la no identificació de la llengua com a una de les variants del feix lingüístic català. És notable també l’agressivitat amb què es formula i manté aquesta confusió. Ara bé, com ha estat possible aquesta més que audaç i persistent mistificació? És senzill de respondre: perquè s’inscriu dins un context historiogràfic que promou l’activació de factors més principals d’irracionalitat, de discursos distorsionats, d’inversions conceptuals. És a dir, l’acció deliberada d’induir a confusió sobre la percepció social de la matèria de la llengua no és per si mateixa resultat d’un disseny originàriament específic per a dur a terme només aquesta substitució i extermini. Aquesta alteració forma part, important, espectacular, vivíssima, d’una alteració més profusa de la seqüència analítica de la racionalitat historiogràfica. L’alteració consisteix en no fer començar la narració quan toca,

*Una nota de reconeixement
del llibre*

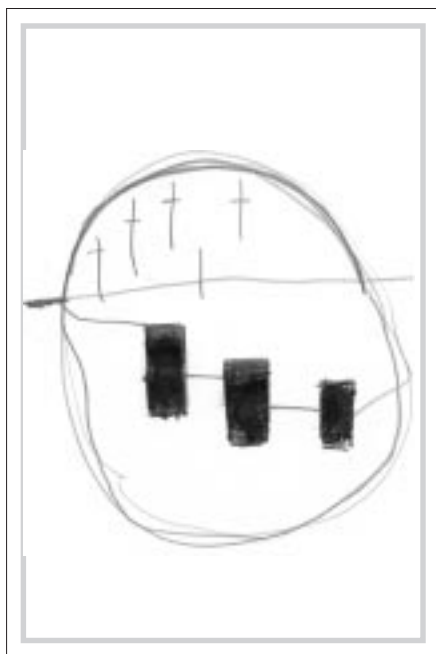
El naixement d’una colònia.

Dominació i resistència
a la frontera valenciana
(1238-1276),

*Publicacions
de la Universitat de València,
del qual és autor*

*Josep Torró,
alcoià.*

València, 1999

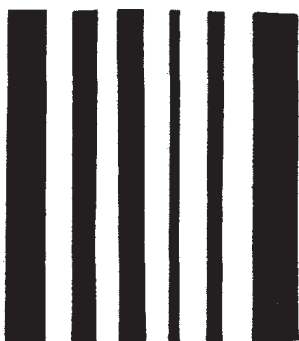
amb la conquesta feudal catalana i començar en l’anomenada “nit del temps”, en una foscor inaugural. Si es fa començar la narració quan toca, el propòsit i el procediment de modificació lingüística tindria moltes incomoditats de realització.

Aquesta modificació només pot ser concebuda i, per tant, efectuada, si historiogràficament es fonamenta que el subjecte de la narració és, en tot cas, sempre anterior i una fase d’un cicle perennement ondulant. En suma, tot ordre social és convertit així en període cronològic, en fragment temporal d’una seqüència indesxifrable i errant. Bé, ja tenim “valència” com a prehistòria, com a “romana”, com a “romano-llatina-cristiana”, com a “mora”, com a catalano-aragonesa i “re cristiana” i com a, per fi, “País Valencià”. Només d’aquesta manera resulta plausible

proposar i activar socialment una operació d’aquest tipus. No vull dir que aquesta activació sigui automàtica. No, no ho és. Sí, però, que és condició sense la qual cap grup social no pot construir una autoritat, un ordre, capaç d’intervenir sobre la matèria lingüística, modificar-la i, si cal, extingir-la amb legitimitat convencional adquirida.

En la factura d’aquest subjecte historiogràfic errant, successiu i, a la vegada, idèntic hi intervé pregonament el clergat, la reeixida pretensió de fer passar la conquesta com a reconquesta, on els subjectes són la cristiandat i els territoris. La insidiosa —poc advertible— capacitat que aquesta senzilla operació té d’introduir irracionalitat en el discurs historiogràfic és potencialment il·limitada. La seva potència rau justament en el caràcter inaprehensible del mateix subjecte que proposa. No hi ha forma d’establir connexions verificables entre la “valència prehistòrica” i totes les altres successives en què perviu el subjecte inaugural. L’anàlisi es pot substituir fàcilment per visualitzar “pervivències” i ordenar-les en una jerarquia en la qual el més indefinit és el més antic i el més antic és allò que permet reconèixer els successors. El mecanisme és tan simple com eficient. És, de fet, una meravella. Va ser forjat des d’un poder i és manejat per ell. No pot funcionar fora de l’autoritat. Ni té sentit per si mateix. El traçat i articulació del mecanisme són els mateixos que es fan servir per a la narració d’un subjecte de major abast, “Espanya”. La coincidència fa, doncs, que la fricció entre les dues narracions —la d’“Espanya” i la de “valència”— sigui nul·la. En rigor, se solapen. No són, doncs, d’estranyar les dificultats del tacte “nacionalista” en la historiografia anterior a la conquesta catalana i en l’establiment del sentit que aques-

A

B

ta conquesta té. El cas, per exemple, de l'obra de R. I. Burns és, en aquest sentit, flagrant. S'ha traduït innocentment la confusió, s'ha engreixat el mecanisme. Ja passa.

Així, doncs, la qüestió de la llengua ni té una formulació especial ni, per descomptat, una solució, diguem-ne, cultural. La fecunditat de regeneració del mecanisme es deriva d'una percepció molt alterada de l'ordre historiogràfic. Millor dit, es deriva de proposar connexions que no hi són i que resulten innecessàries. Proposo al lector el joc de mirar de dalt a baix, primer, i d'esquerra a dreta, després, dos codis de barres diferents i veure de percebre i avaluar les diferències. Les barres representen els períodes històrics acadèmicament establerts. Si algú hi vol afegir un període cartaginès o bizantí, posem per cas, també hi caben. El tamany de les barres és, sobretot en el codi A, arbitrari. El seu gruix, vull dir. El decisiu és atorgar al codi A la propietat que la barra inicial tingui el mateix gruix que la darrera. Fet així, es pot donar tota mena de gruixos a les barres intermitges, es poden fer creixents o decreixents o no seguir cap pauta. La igualtat de percepció dels dos extrems permet qualsevol rugositat entremig. La proposta d'identitat inclou també la il·lusió que totes les fases estan connectades.

En canvi, el codi de barres B està basat en una progressió de gruixos que és molt grollerament congruent amb la informació i els registres dels tamanys dels suposats "períodes històrics" i no proposa connexions necessàries i, per tant, els "períodes" anteriors al "modern" i a l'actual són prescindibles atès que no contenen factors explicatius necessaris dels posteriors. No hi estan implicats. Per això, aquest codi té menys possibilitat d'introduir deformacions perceptives. Però tampoc no produeix més intel·ligència que la d'advertir que la "història" està fragmentada en períodes i que vénen senzillament un darrera l'altre. En rigor, el canvi de gruix, a part del de la conquesta catalana, al llarg de la segona meitat del segle XIII, és l'única modificació admissible de significat, un augment o disminució del gruix provoca alteracions greus en l'ordre i en les possibles connexions formatives. És clara, també, la funció diversa que es pot fer fer a la barra "mora". Abans no hi ha res, excepte, clar, en els museus, en els llibres, en les escoles, en la universitat, on tot comença amb els penosos rodamons que surten de l'arca d'en Noé. La trampa i la "valencianització" estan servides. Jugueu, si així us plau i entreté, al joc de les barres. Bona sort.

Un excel·lent exercici realista

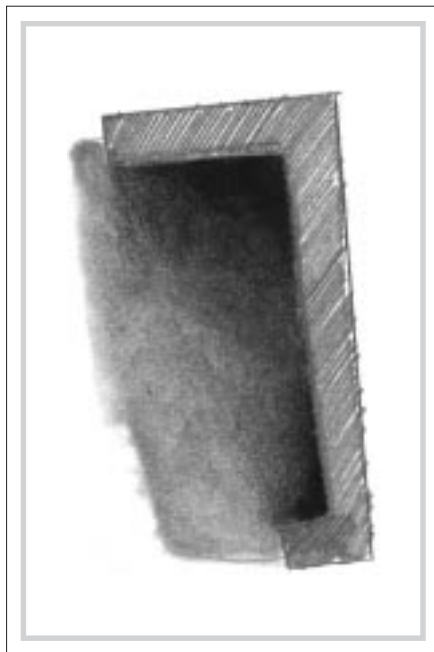
Joaquim G. Caturla
La casa de les flors
Alzira, Bromera, 1999
160 pàgs.

La casa de les flors, premi de novel·la «Enric Valor» de la Diputació d'Alacant 1998, ens ofereix l'anàlisi introspectiva d'Amèlia, una dona fadrina de 35 anys, la vida de la qual transcorre, convencional i rutinària, sota el domini ferreny de la seua mare amb la qual viu en «la casa de les flors». El relat d'Amèlia, vehiculat a través d'un «tu» narratiu, ens descobreix un personatge que es debat entre el desig latent de trobar alternatives vitals a la seua existència anodina i la por de trencar l'equilibri i la seguretat relatius que, malgrat tot, li proporciona la rutina quotidiana. En aquest sentit té un interès especial el moment cronològic en què se situa la novel·la, el de la transició de la dictadura franquista a la democràcia, el qual, lluny de ser un element gratuït, comporta un feix de significacions i de valors simbòlics: els dubtes i les expectatives d'Amèlia tenen el seu correlat en els de l'univers social concret en què viu i a l'inrevés, tot produint-se una sèrie de simetries interactives gens ni mica menyspreables. Els canvis de tota mena que es produeixen en els moments finals de la dic-

tadura trenquen la «plàcida monotonia» de l'existència de la protagonista, la qual es veu abocada a enfrontar-se al que ha estat el seu món i a descobrir-ne la inconsistència i la hipocresia.

La novel·la se situa en la ciutat d'Alacant, per bé que l'autor no ho explicita i preferisca suggerir-ho a través d'al·lusions bastant evidents: la Rambla, l'Esplanada, l'avinguda d'Alfons el Savi, la catedral de Sant Nicolau, l'església de Nostra Senyora de Gràcia, la plaça del Teatre, etc. Dins aquest marc despunten els microespais fonamentals de la història: la casa d'Amèlia i la botiga «Modas Rosselló» on aquesta treballa, propietat d'un prototípic «home del règim». L'obra es divideix en onze capítols que corresponen, respectivament, a cadascun dels mesos compresos entre setembre de 1975 i juliol de 1976, però les diverses al·lusions al passat permeten al lector de reconstruir una seqüència cronològica molt més àmplia i, amb això, tenir un coneixement més complet de les circumstàncies que expliquen el present d'Amèlia en el temps concret en què se situa la seua autoanàlisi.

La casa de les flors, escrita en un llenguatge acurat i, alhora, fidel a les formes pròpies de les contrades alacantines, és, sense dubte, l'obra de més volada de quantes ha escrit Caturla fins a les hores d'ara. El retrat psicològic d'Amèlia, de la seua evolució entrebancada des de l'immobilisme vital més anodí fins a l'alliberament individual i la presa de consciència sociopolítica, veritable nus de l'obra, permet a l'autor, alhora, de fer una ullada crítica i irònica a uns prototipus humans i a uns escenaris espacials i temporals que, com a Amèlia, han condicionat la generació de Caturla en major o menor mesura. En són una mostra eloqüent les referències al patriotisme espanyolista de campanar, a les pràctiques religioses consuetudinàries, a la ximpleria i a la mesquinesa de certs estrats urbans i, fins i tot, a la qüestió sociolíngüística: el desplaçament del valencià a la ciutat d'Alacant, el debat sobre la catalanitat de la llengua... Des d'aquesta òptica la novel·la, doncs, esdevé un excel·lent exercici realista on, això no obstant, la capacitat introspectiva, l'excel·lent documentació històrica i antropològica, la riquesa del simbolisme i la significativa presència d'elements plasticosensorials (visuals, odorífers...) impregna de sensibilitat i de poèticitat el producte final.

Memòries neurals

Voleu fer una passejada pels dispositius cerebrals que fabriquen els vostres records? Voleu penetrar en algun dels amagatalls on jauen i es renoven els bocins més preats, més xocants o més estúpids de la vostra vida? Agafeu el llibre de Juan Carlos López, reserveu-li una vesprada i us garanteixo que trobareu la crònica més entretinguda, precisa i elegant que s'ha escrit sobre l'assumpte.

López és un biòleg mexicà que treballa a l'Institut Cajal de Madrid. Cap a les acaballes del llibre explica que, a meitat dels vuitanta, quan demanava als seus professors

preuniversitaris què se'n sabia sobre els mecanismes de la memòria humana, tothom li deia que res de res. Era un error de l'alçada d'un campanar, però els professors estaven cofois de la seva ignorància. Probablement havien atabalat en López amb tot de complexitats sobre les memòries dels xips dels computadors —tan segures i fiables elles—, però ai!, les subtileses de la memòria humana eren un misteri inabastable. Millor recórrer a en Proust, en Borges o en Cortázar, per intentar saber-ne alguna cosa, perquè els científics ni tan sols havien encertat a fer les preguntes pertinents per abordar la qüestió.

A hores d'ara aquesta continua essent l'opinió predominant no tan sols en els professors de secundària sinó en la majoria dels científics en exercici. Doncs bé, López ho desmenteix, en el seu llibre, tot explicant els

Juan Carlos López
El taller de la memòria.
El cervell i la textura dels nostres records
Edicions Bromera-Publicacions de la
Universitat de València, Alzira, 1999
200 pàgs.

trencacolls superats pels experiments dels psicòlegs, les observacions dels neuròlegs i l'orfebreria dels biòlegs moleculars, fins deixar ben oberts els viaranyes de les memòries neurals. López demostra que d'aquest assumpte en sabem unes quantes coses sòlides i que l'abordatge científic dels replecs de la individualitat humana camina amb pas ferm.

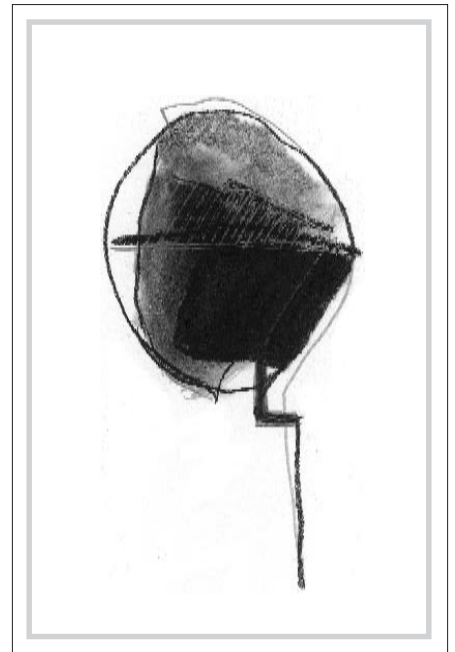
El llibre és una delícia perquè està escrit per un científic que domina, alhora, les fronteres del problema i els diferents nivells d'anàlisi que requereix. Se li nota que ha treballat amb l'equip d'Eric Kandel, a Columbia, un dels grups que ha obert dreceres més profitoses en la intersecció entre el cervell i el magí. López no defuig els literats i els filòsofs, al contrari, els usa com a font d'inspiració i connecta les seves intuïcions amb les complexitats que presenta l'estudi d'un sistema tan voluble com el record humà quan se l'ha de dur al laboratori.

López fa servir, a més a més, el mètode educatiu més poderós. Proposa un bon grapat d'exercicis com a il·lustracions dels problemes que s'han plantejat als experimentadors, i a mesura que es van resolent assenyala el camí per als desafiaments ulteriors. De vegades analitza, amb detall, els mètodes resolutius i altres cops només assenyala els obstacles i els paranys detectats. Sempre amb llenguatge planer però sense amagar la complexitat del material amb què treballa. De fet, tria una aproximació que, en etapes successives, l'acaba duent a tota una posició de principis. Sota l'aparença d'un text de pretensions humils, hi col·loca l'ambició d'una gran aventura científica i defensa, amb arguments potents, la validesa del mètode reductiu en l'exploració del psiquisme humà fins el nivell genètic i molecular. Una noció, per cert, que encara desvetlla moltes discussions en els àmbits de la filosofia de la ciència.

Si voleu alguna feblesa, ací en teniu una. No m'estranyaria gens que alguns pensadors encimbellats trobessin el plantejament d'en López massa ingenu. No ho és. És l'estil expositiu allò que el traïeix. López es dirigeix,

en primera persona, a un alumne jove. Les seves acotacions sobre els requeriments del mètode científic són massa lineals. El destinatari l'obliga a negligir ingredients de complexitat en els punts d'alta fricció intel·lectual pels quals transita. I sospito que això li pot fer mal.

Si voleu una altra feblesa, trobo l'assaig un puntet curt, tot i que segur que ací també han primat les raons didàctiques. Li he trobat a faltar incursions en algunes de les dreceres que van resultar fallides en l'accés a les memòries neurals. I hagués valgut la pena

tractar-les perquè van atiar polèmiques excitants. Un recorregut més minuciós pels diversos sistemes neuroquímics implicats en els records i per la farmacologia de la memòria s'hagués agraït. D'altra banda, l'exploració d'alguns fenòmens que els psicòlegs han deixat apamats en àrees com la memòria perceptiva o les rutes de l'oblit, hagués estat ben útil.

Però tot això són suggeriments per a properes edicions. De moment, empassau-vos aquesta que ho mereix de debò. És un llibre que justifica, ell tot solet, l'encert de la Universitat de València en instituir un Premi de Divulgació Científica. Si es mantenen els nivells de qualitat assolits fins ara, pot servir com a trampolí per sortir als aparadors internacionals del llibre d'assaig científic.

Contra el pensament correcte

No és estrany que aquest ponderat assaig polític haja estat silenciats en la premsa que, des de Madrid i amb una incidència canònica arreu de l'Estat, difon el pensament políticament correcte d'un cert antinacionalisme que, en realitat, sol encobrir una «obcecació antiseparatista» d'arrels poc democràtiques. Això no fa més que confirmar el clima intel·lectual gens propens al pluralisme i a la memòria que aquest llibre denuncia. Amb un rigor i un to respectuosos que es troba a faltar en les actituds que critica, la reflexió d'aquest catedràtic de Filosofia del Dret es recolza en obres de pensament jurídic i polític, però també en un atent seguiment de la premsa que conforma l'opinió pública progressista. L'autor recupera les aportacions de la tradició republicana —Pi i Margall, Castelar, Azaña i fins i tot un sorprenent Américo Castro—, encara que l'eix central del seu discurs no és tant aportar una alternativa definida als dogmes polítics vigents com refutar-los un a un. Filòsofs com Fernando Savater i Gustavo Bueno, estudiosos com Andrés de Blas o acadèmics com Muñoz Molina, entre molts d'altres que signen habitualment en les pàgines d'opinió més prestigioses, hi veuen desmuntats els seus arguments pretesament constitucionals i no nacionalistes. El que roman rere la mirada crítica no és altra cosa que un agressiu

José Ignacio Lacasta-Zabalza
España uniforme
Pamplona, Pamiela, 1998
368 pàgs.

nacionalisme espanyol —d'inspiració orteguiana i cada volta més canovista— i una lectura restrictiva de les llibertats, modelada per l'acceptació de les hipòtesis franquistes de la transició política.

L'anàlisi del pensament uniforme se centra en tres línies estretament relacionades: el discurs sobre la consistència nacional de l'Estat, la legitimació de la monarquia i la valoració del passat antifranquista. En els tres casos, els dogmes de la correcció política es basen en el rebuig a acceptar el debat sobre qüestions com el dret d'autodeterminació, la solvència democràtica del republicanisme i la memòria de la resistència contra el franquisme. Una intransigència que, en la pràctica, suposa una retallada de la llibertat d'expressió i un qüestionament de les garanties jurídiques. Sense negar els excessos ideològics del nacionalisme perifèric, l'autor en destaca el seu sentit democràtic i una legitimitat que entronca amb la legalitat republicana. Així, enfront dels qui criminalitzen qualsevol nacionalisme relacionant-lo amb el terrorisme, el llibre defensa el dret d'au-

todeterminació i el reconeixement de la plurinacionalitat de l'Estat. Alhora, s'hi denuncien els simulacres de «patriotisme constitucional» que es fonamenten en un concepte de nació espanyola de caràcter preconstitucional i essencialista. En bona mesura, aquest uniformisme nacional, i la precarietat de les conviccions democràtiques de la ciutadania, prové del fet que, a diferència de França o Itàlia, la Constitució espanyola no s'ha fonamentat en l'experiència antifeixista. El pensament dominant, en nom de la reconciliació nacional, fa oblidar el caràcter dictatorial del tardofranquisme i amnistia moralment la repressió assimilant-la als excessos d'una guerra civil on tothom tenia les mans brutes de sang. L'autor no s'està de recordar els lligams de la monarquia amb aquell ordenament institucional i critica l'amnèsia —quan no la ridiculització— que s'ha imposat a la militància antifranquista. Contra tot això es rebel·la un llibre que, pensat des de Navarra, demostra que no cal ser nacionalista per a qüestionar la idea d'una Espanya de nació única. Només cal ser un veritable demòcrata i tenir els ulls oberts davant les tendències generals que juguen a favor de la desacralització de l'Estat i de l'erosió de la seua sobirania excoent.

Pau Viciano

Dos testimonis del retorn d'Ausiàs

Rafael Alemany (ed.)
Ausiàs March
i el món cultural del segle XV
IIFV, Alacant, 1999
379 pàg.

Canelobre.
Estudis d'Ausiàs March, 39-40
A cura de Vicent Martines
239 pàgs.

«Que veinte años no es nada» per a tornar sense estridències ens ho anuncia el tango de Gardel. Sis-cents anys, però, sí que són ja alguna cosa i el retorn d'un poeta com Ausiàs March a la primera pàgina de la cultura catalana *lato sensu* es mereix el rebombori que va generar durant el 1997 el sis-cents aniversari del seu naixement. Contra l'amnèsia que sol patir la butxaca de les altes instàncies polítiques a l'hora de subvencionar caixes de ressonància per a aquests esdeveniments, l'àmbit universitari ha pretès fer un exercici de memòria en record del gran poeta valencià. L'edició del llibre *Ausiàs March i el món cultural del segle XV*, volum inaugural, a cura de Rafael Alemany, de la col·lecció «Symposia Philologica» de l'IIFV, i la publicació del número doble de la revista *Canelobre*, coordinat per Vicent Martines i dedicat a la figura de March, són dues píncoles imprescindibles contra l'oblit i l'aculturació d'aquesta fi de segle.

Editats amb un objectiu comú, revisar la significança de la poesia marquiana, els articles de cada recull segueixen camins diferents. La compilació curada per Rafael Alemany, arreplegada a partir de les actes del Simposi Internacional «Ausiàs March i el món cultural del segle XV», respon a l'anàlisi de l'obra del poeta valencià i d'algun dels seus contemporanis, com ara Roís de Corella o Bernat Fenollar, des de l'òptica estrictament filològica. L'interès d'articles com els de Stefano M. Cingolani o Costanzo di Girolamo mostren l'excel·lència investigadora dels estudiosos que participen en el volum. Des del tractament de conceptes clau en la poesia de March (Anton Espadaler) a revisions de la llengua ausiasmarquiana (Emili Casanova), pas-

sant per la transmissió i la recepció de les seues obres en diferents espais i temps (V. J. Escartí, G. Colón, M. Aparicio/F. Carbó) o els llaços amb la tradició pregonament medieval (R. Archer o Isabel Grifoll), els primers estudis del volum es complementen amb la revisió de la producció de Corella —autor del qual es commemorava també durant el 1997 el cinc-cents aniversari de la seua mort—, feta per Vicent Martines o Rosanna Cantavella, i amb l'estudi d'un poema narratiu de Fenollar (Marinela Garcia) o de la innovació de Jordi de Sant Jordi en els gèneres literaris (Donatella Siviero). Un treball de Josep E. Rubio al voltant de la simptomàtica laïcització d'un sector de la societat catalana del XV clou l'obra, que s'inicia amb un estudi de Jaume J. Chiner que, paradoxalment, proposa l'any 1400 com a data més fefaent del naixement de March.

D'altra banda, el número doble de la revista *Canelobre* és una producció adreçada a un públic més heterogeni. Vicent Martines ha distribuït els treballs en quatre seccions. En la primera, encapçalada per una visió general de la literatura del segle XV valencià (Rafael Alemany), s'inclouen els articles que reflexionen al voltant de la poesia marquiana des de distintes perspectives: anàlisis retòriques (Josep Lluís Martos, Adolf Piquer), anàlisis de conjunt (Xavier Dilla, Costanzo Di Girolamo, Anna M. Compagna, Robert Archer), anàlisis restringides a poemes concrets (Anton Espadaler, Giuseppe Grilli), línies d'investigació biografistes (Marinela Garcia) o estudis sobre la influència d'altres autors en March (Esther Garcia). La segona secció arreplega un estudi de l'art coetani del poeta valencià, sobretot enfocat cap al gòtic (Lorenzo Hernández). La tercera part presenta tres articles (Lluís Alpera, Francesc Calafat, Tomàs Llopis) que relacionen el líric tardomedieval amb la poesia del segle XX, amb autors com Alpera, Estellés, Riba, Fuster o Rosa Leveroni. Per últim, aquest número ens reserva algun dels articles més interessants del volum en la part dedicada a les traduccions d'Ausiàs March al llarg dels segles (M. A. Coronel o R. Mérida) i, especialment, a hores d'ara (D. Keown i C. Wittlin). I tota aquesta diversitat disciplinar, embolcallada en una aconseguidíssima filigrana editorial amb imatges sobre l'art dels segles XV-XVII. Una tasca virtuosa del curador que només entelen les errades en els textos.

Dos de ciència-ficció

Endinsar-se en un gènere molt marcat com és la ciència-ficció per a adolescents i a través d'una llengua que no l'ha sovintejat gaire és agosarat. Cal respondre a un patró que combine els ingredients basats en fórmules reconegudes pel lector i que alhora aporte una petita dosi d'originalitat, que afavoresca la sorpresa i enganxe l'adolescent. Més encara quan l'interès dels adolescents per la ciència-ficció prové majoritàriament dels dibuixos animats, els serials televisius, el cinema o els jocs d'ordinador. El consum de serials com *The X-Files* o de films com *Jurassic Park* i d'altres creats des de l'humor i l'autoparòdia com *Men in Black* aporten a l'adolescent uns coneixements que predeterminen les expectatives de lectura.

Manfrédo deia que el gènere imaginari és lluny dels models de la lectura didàctica i moralitzant. Però sovint, les novel·les de ciència-ficció, en construir noves societats, provoquen que el lector es qüestione la seua. Una oportunitat que no la podien perdre les narracions per a joves, ja que sovint plantegen els temes que preocupen la societat actual. És el cas de *Generació Z* (Bromera), una novel·la de David Duran que narra el final de la vida de l'últim ésser humà. És el 2206 i Esperança, la darrera habitant de la terra, deixa enregistrat el seu testimoni com a mostra del desenvolupament humà. S'hi parla de temes com l'expansió demogràfica, l'esterilitat, el forat de la capa d'ozó, el racisme, els aliments transgènics, el suïcidi, etc. Temes que apareixen al final en un índex on es demana al jove lector que n'amplie la informació. *El segon paradís* de Joan Torró (Tàndem) coincideix en el gènere i les pinzellades apocalíptiques que sovint s'hi aparellen. L'aventura de Melcior i Ella, una antiga habitant de la Terra, barreja viatge, amor i humor. Si no és en clau d'humor, com hem de llegir que el president de la Generalitat es dirigeixca al món anunciant la troballa d'una nau espacial?

Escriure aquestes històries significa conèixer les fórmules del gènere. Per poder creure els arguments que els autors ens proposen, cal construir mons versemblants que ens permeten creure que allò és versemblant, com a mínim, literàriament. El primer que tota novel·la ha de respectar per poder llegir-la és justament això; després, parlarem de qualitat.

*Aquestes pàgines
de novetats bibliogràfiques són patrocinades
pel Servei de Normalització Lingüística de la Universitat de València:*

EDITORIAL AFERS

- Cucó, Alfons: *El valencianisme polític, 1874-1939* (2a edició corregida i augmentada), pròleg d'Emili Giral i Raventós, col. «Recerca i pensament», 10, 320 pàgs., 3.000 PTA.
- Ferrer, Joaquim: *Francesc Layret (1888-1920)*, col. «Personatges», 3, pròleg de Josep M. Àlvarez, 224 pàgs., 3.600 PTA.
- Garcés, J.; Ródenas, F.; Sánchez, S.; Verdeguer, I.: *Política social, exclusió i pobresa a Rússia*, col. «Els llibres del contemporani», 7, 136 pàgs., 1.500 PTA.
- Garcia-Oliver, Ferran (coord.): *Sucre i creixement econòmic a la baixa Edat Mitjana*, «Afers. Fulls de recerca i pensament», XIV: 32, 280 pàgs., 3.120 PTA.
- Mayor, Pere: *Un país amb futur. Converses amb Víctor G. Labrado*, pròleg de Ramon Lapiedra, col. «Els llibres del contemporani», 8, 124 pàgs., 1.500 PTA.

EDITORIAL AGUACLARA

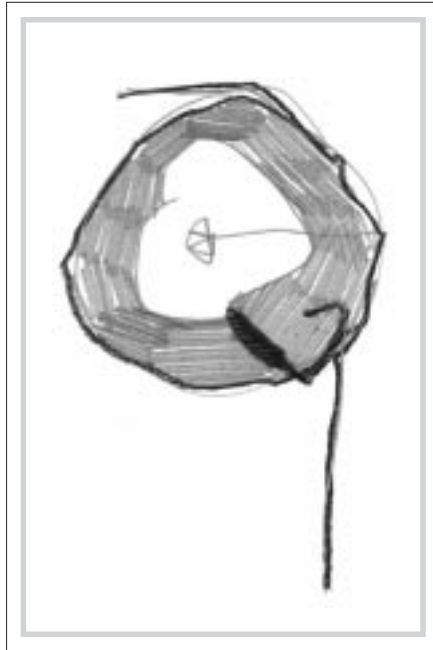
- González Caturla, Ximo: *Rondalles de l'Alacantí*, col. «Aljub Nou», 4, 176 pàgs., 950 PTA.
- Jordà i Sanchis, Joan: *Eteri esvoranc*, col. «L'Aiguader», 9, 72 pàgs., 1.200 PTA.
- Rodríguez-Bernabeu, Emili: *Alacant*, col. «L'Aiguader», 8, 48 pàgs., 1.200 PTA.

ALGAR EDITORIAL

- Duran, Xavier: *Secretos del cerebro. Ideas, sentimientos y neuronas*, col. «Sin Fronteras», 1, 224 pàgs., 1.850 PTA.
- Prüssmann, Karsten: *Brad Pitt. Juicio y pasión*, col. «Libros de Cine», 1, 160 pàgs., 995 PTA.
- Ramón, Daniel: *Los genes que comemos. La manipulación genética de los alimentos*, col. «Sin Fronteras», 2, 160 pàgs., 1.850 PTA.
- Zurhorst, Meinolf: *Demi Moore. Elegancia y provocación*, col. «Libros de Cine», 2, 288 pàgs., 995 PTA.

EDICIONS BROMERA

- AA.DD.: *Cant natural*, col. «Lletra Nova», 4, 88 pàgs., 765 PTA.

- Bel, Joana: *No sé si imagino*, Premi Ausiàs March 1998, col. «Bromera Poesia», 34, 48 pàgs., 1.525 PTA.
- Caturla, Joaquim G.: *La casa de les flors*, col. «L'Eclèctica», 66, 160 pàgs., 1.200 PTA.
- Lalueza, Carles: *Missatges del passat*, col. «Sense Fronteres», 6, 208 pàgs., 1.850 PTA.
- Mata, Jordi: *La compassió del dimoni*, Premi Joanot Martorell 1998, col. «L'Eclèctica», 64, 224 pàgs., 1.990 PTA.
- Miquel, Carme: *Aigua en cistella*, Premi de Novel·la Ciutat d'Alzira 1998, col. «L'Eclèctica», 63, 208 pàgs., 1.200 PTA.
- Pla, Joan: *Nomás la mar ens parlarà d'amor*, Premi Bancaixa de Narrativa Juvenil 1998, col. «Espurna», 41, 200 pàgs., 1.075 PTA.
- Torrent, Ferran: *Lilla de l'holandès*, col. «L'Eclèctica», 61, 160 pàgs., 1.200 PTA.

EDICIONS DEL BULLENT

- Bolufer, Salvador: *Burrera Comprimida (poemes satírics)*, 171 pàgs., 1.800 PTA.
- Capó, Bernat: *Espigolant pel rostoll morisc*, col. «Miratges», 10, 176 pàgs., 1.500 PTA.
- Nel·lo, David: *Peter Snyder*, XVIII Premi de Narrativa Juvenil Enric Valor, col. «Esplai», 20, 140 pàgs., 1.000 PTA.

C.E.I.C. ALFONS EL VELL

- AA.DD.: *1549-1599: Gandia, 450 anys de tradició universitària*, 212 pàgs., 2.500 PTA.
- Alonso, Jesús: *De la Safor a la Cuba colonial. Vicent Alcalà de Olmo, un militar emprenedor*, 100 pàgs., 1.200 PTA.
- Bataller Calderón, Josep: *Les rondalles valencianes*, 310 pàgs., 1.500 PTA.

EDITORIAL DENES

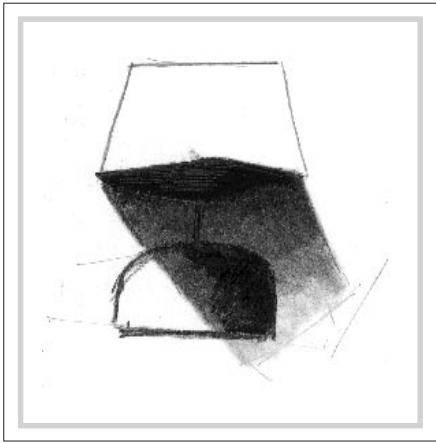
- Adell Cerdà, Vicenta: *Perles de la literatura*, col. «Diccionaris i materials complementaris», 10, 144 pàgs., 1.800 PTA.
- Aub, Max: *Diario de Djelfa*, col. «Poesia. Edicions de la Guerra», 37, 144 pàgs., 1.495 PTA.
- Colom Ortiz, Ferran: *El futur de la llengua entre els joves de València*, col. «Investigació Francesc Ferrer Pastor», 4, 224 pàgs., 2.745 PTA.
- Ferrer Escrivà, Vicenta: *Josep Serrano Siméon*, col. «Biografies», 3, 48 pàgs., 875 PTA.
- Sancho, Pelegrí: *Introducció a la fraseologia*, col. «Investigació Francesc Ferrer Pastor», 5, 184 pàgs., 2.745 PTA.

INSTITUT INTERUNIVERSITARI DE FILOLOGIA VALENCIANA

- Alemany, Rafael (ed.): *Ausiàs March i el món cultural del segle XV*, col. «Symposia Philologica», 1, 378 pàgs., 3.000 PTA.
- Sanchis Sivera, Josep: *Estudis d'Història Cultural*, col. «Biblioteca Sanchis Guarnier», 45 (coedició amb Publicacions de l'Abadia de Montserrat), 254 pàgs., 1.900 PTA.

EDITORIAL MARFIL

- AA.DD.: *Estudis sobre Joan Roís de Corella*, col. «Universitas», 329 pàgs., 2.950 PTA.
- AA.DD.: *Miscel·lània 94. Estudis de Morfologia Valenciana*, col. «Universitas», 203 pàgs., 1.870 PTA.
- Actes de les III i IV Jornades de Sociolingüística de la Nucia*, col. «Universitas», 163 pàgs., 1.445 PTA.

- A sol post. Estudis de Llengua i Literatura*, 1, 215 pàgs., 1.530 PTA.
- A sol post. Estudis de Llengua i Literatura*, 2, 312 pàgs., 1.600 PTA.
- A sol post. Estudis de llengua i Literatura*, 3, 311 pàgs., 1.925 PTA.
- A sol post. Estudis de Llengua i Literatura*, 4, 170 pàgs., 2.100 PTA.
- Chiner Gimeno, Jaume J.: *El viure novellesc. Biografia de Joanot Martorell*, col. «Universitas», 224 pàgs., 1.800 PTA.
- Ponsoda Sanmartín, Joan J.: *El català i l'aragonés en els inicis del Regne de València segons el Llibre de Cort de Justícia de Cocentaina (1269-1295)*, col. «Universitas», 363 pàgs., 2.700 PTA.
- Un món de llengües. Actes de les V-IX Jornades de Sociolingüística de la Nucia*, col. «Universitas», 356 pàgs., 2.800 PTA.

EDITORIAL MIL999

- Fuster, Joan: *Nosotros, los valencianos*, trad. de Josep Palàcios, 360 pàgs., 2.800 PTA.
- Hurtado, M.A. (et al.): *Dotze cançons populars catalanes per a piano i música de cambra*, 35 pàgs., 1.500 PTA.
- Pellicer, Joan E.; Giner, Rosa: *Gramàtica de uso del valenciano*, pròleg de Francesc Pérez Moragón, 293 pàgs., 2.300 PTA.

NAU LLIBRES

- Blay i Meseguer, Francesc X. (et al.): *Joan Fuster des de Sueca. Setanta anys de vida i obra*, 101 pàgs., 1.600 PTA.
- Cerdà Manuel, Robert (coord.): *Poder y libertad en el s. XX*, col. «Proyecto GEA-CLÍO», 120 pàgs., 1.450 PTA.
- Climent Barberá, Rafael (et al.): *Arqueología, hominización, sociedades cazadoras-recolectoras*, col. «Proyecto GEA-CLÍO», 126 pàgs., 1.450 PTA.

nuevo contrato para el bienestar. La propuesta laborista, 200 pàgs., 1.600 PTA.

- Marzal Felici, José Javier; Rubio Marco, Salvador: *Guía para ver: Blade Runner*, col. «Guías para ver y analizar cine», 60 pàgs., 880 PTA.
- Marzal Felici, José Javier; Rubio Marco, Salvador: *Guía para ver: La naranja mecánica*, col. «Guías para ver y analizar cine», 77 pàgs., 940 PTA.
- Navarro, Leopoldo: *Diario*, 105 pàgs., 2.000 PTA.
- Pérez Esteve, Pilar (et al.): *Enseñar y aprender el espacio geográfico*, col. «Proyecto GEA-CLÍO», 69 pàgs., 1.350 PTA.
- Ros i Miragall, Anna Maria (et al.): *El mundo Árabe y el Mediterráneo*, col. «Proyecto GEA-CLÍO», 86 pàgs., 1.450 PTA.

EDITORIAL SAÓ

- AA.DD.: *Cabanilles i el Barroc valencià. Actes de les II Jornades Culturals. Algemesí, 6, 7 i 8 de novembre, 1996*, col. «Algadins», 9, 240 pàgs., 2.000 PTA.
- Estrela Garcia, Josep Enric: *Els privilegis de la independència d'Algemesí (s. XVI-XVII). Estudi lingüístic i edició*, col. «Algadins», 10, 112 pàgs., 1.900 PTA.
- Todolí, Artur: *L'associacionisme obrer i el seu reflex a Algemesí*, 112 pàgs., 1.800 PTA.

EDITORIAL 7 I MIG

- AA.DD.: *L'idil·li de les fúries i altres relats*, pròleg de Francesc Agües, col. «Quaderns Literaris», 6, 104 pàgs., 1.500 PTA.
- Hernàndez, Agustí: *Dues llunes somniades*, pròleg d'Arantxa Bea, epíleg de Manel Alonso, col. «7 i Mig de Poesia», 24, 72 pàgs., 1.995 PTA.
- Hernàndez i Xulvi, Albert: *Les branques de l'om fosc*, XXIV Premi de Poesia Francesc Badenes Dalmau Vila d'Alberic 1996, pròleg de Ramon Guillem, col. «7 i Mig de Poesia», 23, 80 pàgs., 1.995 PTA.
- Rodríguez i Mir, Antoni: *Nòmades*, pròleg de Gabriel Juan, col. «Quaderns Literaris», 9, 128 pàgs., 1.500 PTA.
- Sebastià, Jordi: *Un assumpte de perifèria*, pròleg de Rafael Gomar, col. «Quaderns Literaris», 7, 80 pàgs., 1.300 PTA.
- Torremesora, Pep: *Déu també cull en primavera*, pròleg de Manel Alonso, col. «Quaderns Literaris», 8, 72 pàgs., 1.300 PTA.

EDITORIAL PRE-TEXTOS

- Auserón, Santiago: *Canciones de Radio Futura*, pròleg de Luis Puig i Jenaro Talens, col. «La huella sonora», 124 pàgs., 1.750 PTA.
- Castanedo, Fernando: *Triunfo y muerte del general Castillo*, col. «Narrativa», 276 pàgs., 2.500 PTA.
- Debord, Guy: *La sociedad del espectáculo*, intr. i trad. de José Luis Pardo, col. «Ensayo», 180 pàgs., 2.000 PTA.
- García, Álvaro: *Para lo que no existe*, col. «Poesia», 72 pàgs., 1.500 PTA.
- Gil Hera, Eduardo: *Paisaje con fisuras*, col. «Textos y pretextos», 220 pàgs., 2.200 PTA.
- Guerrero Ruiz, Juan: *Juan Ramón de viva voz. Vol. II (1932-1936)*, pròleg i notes de Manuel Ruiz-Funes Fernández, col. «Hispanicas», 400 pàgs., 4.950 PTA.
- Muñoz Rojas, José Antonio: *Las cosas del campo*, il·lustracions de Martita Wiesing, col. «La Cruz del Sur», 132 pàgs., 1.750 PTA.
- Navarro Baldeweg, Juan: *La habitación vacante*, ed. a cura de José Muñoz Millanes, col. «Pre-Textos de Arquitectura» (coedició amb Demarcació de Girona - Col·legi d'Arquitectes de Catalunya), 176 pàgs., 2.000 PTA.
- Oliván, Lorenzo: *El mundo hecho pedazos*, col. «Textos y pretextos», 160 pàgs., 1.750 PTA.
- Platen, August von: *Sonetos venecianos y otros poemas*, trad. i notes de David Pujante, pròleg de Luis Antonio de Villena, postfàci de Mercedes Replinger, col. «La Cruz del Sur» (ed. bilingüe), 140 pàgs., 2.200 PTA.
- Quetglas, Josep: *Pasado a limpio*, II, ed. a cura de Carles Muro, Inés de Rivera i Ton Salvadó, col. «Pre-Textos de Arquitectura» (coedició amb Demarcació de Girona - Col·legi d'Arquitectes de Catalunya), 208 pàgs., 2.000 PTA.

Sánchez-Robayna, Andrés: *La sombra del mundo*, col. «Textos y pretexts», 268 pàgs., 2.500 PTA.

Tolstoi, Lev: *Resurrecció*, intr., trad. i cura de l'edició de Víctor Andresco, col. «Clásicos», 660 pàgs., 4.750 PTA.

TÀNDEM EDICIONS

Forment, Albert: *Joaquim Michavila. Converses amb un pintor d'avantguarda*, col. «Tàndem de la Memòria», 5, 110 pàgs., 2.250 PTA.

Fortes, Susana: *Estimat Corto Maltés*, trad. de Rosa Serrano, col. «La Moto», 10, 140 pàgs., 1.200 PTA.

Pedraza, Pilar: *Els ulls blaus i altres contes inquietants*, trad. d'Adolf Beltran, col. «La Moto», 9, 130 pàgs., 1.200 PTA.

Pellicer, Joan: *Botànica pintoresca del País Valencià*, col. «Tàndem de la Terra», 3, 90 pàgs., 1.000 PTA.

Talens, Manuel: *Venjances*, trad. d'Albert Dasí, col. «La Moto», 8, 150 pàgs., 1.200 PTA.

Valor, Enric: *Sense la terra promesa*, col. «Trilogia Cicle de Cassana», 1 (ed. de butxaca), 616 pàgs., 1.700 PTA.

Valor, Enric: *Temps de batuda*, col. «Trilogia Cicle de Cassana», 2 (ed. de butxaca), 378 pàgs., 1.500 PTA.

Valor, Enric: *Enllà de l'horitzó*, col. «Trilogia Cicle de Cassana», 3 (ed. de butxaca), 544 pàgs., 2.000 PTA.

EDICIONS TRES I QUATRE

Batlle, Carles: *Combat*, col. «Teatre 3i4», 45, 84 pàgs., 1.100 PTA.

Batllori, Miquel: *Estètica i musicologia neoclàssiques: Esteban de Arteaga*, Obra Completa, XII, col. «Biblioteca d'Estudis i Investigacions», 29, 282 pàgs., 6.000 PTA.

Company, Armand: *Viatge a Winona*, col. «El Grill», 54, 156 pàgs., 1.350 PTA.

Estellés, Vicent Andrés: *Balanç de mar*, Obra Completa, IV, col. «La Unitat», 42, 230 pàgs., 2.400 PTA.

Guia, Josep: *Fraseologia i estil. Enigmes literaris a la València del segle XV*, col. «L'Estel», 17, 366 pàgs., 2.500 PTA.

Joan i Arinyó, Manel: *Plany de l'home llop*, col. «Poesia 3i4», 98, 224 pàgs., 1.750 PTA.

Llach, Lluís: *Totes les cançons*, col. «Poesia 3i4», 100, 274 pàgs., 1.900 PTA.

Sunyol, Víctor: *Quadern de bosc*, Premi Senyoriu d'Ausiàs March, col. «Poesia 3i4», 97, 50 pàgs., 1.250 PTA.

PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT

Cutillas, José Francisco: *Crónica y desaparición de la esclarecida descendencia Xarifa*, 136 pàgs., 1.900 PTA.

Frau Llinares, María José: *Mujer y trabajo: entre la producción y la reproducción*, 216 pàgs., 2.200 PTA.

Martínez Azuar, Juan Antonio: *Evolución de las deducciones no empresariales en la cuota íntegra del IRPF (1979-98)*, 232 pàgs., 3.400 PTA.

Navarro Carrasco, Ana Isabel: *Comentario de mapas lingüísticos españoles*, 214 pàgs., 1.600 PTA.

PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT JAUME I

Escrig Fortanete, Joaquim: *Llucena: una historia de l'Alcalatén*, 680 pàgs., 3.000 PTA.

Francés Camús, Josep-Miquel: *Historia de la Basílica de Lledó*, 652 pàgs., 6.000 PTA.

Octubre, revista d'art i disseny, 2 («Metàfora i naturalesa: Capi Trillo»), 58 pàgs., 450 PTA.

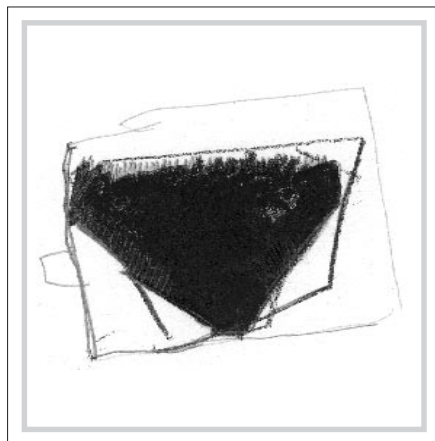
Salvador Liern, Vicent; van Lawick, Heike (eds.): *Valoriana. Estudis sobre l'obra d'Enric Valor*, col. «Estudis Filològics», 1, 356 pàgs., 2.500 PTA.

PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Aguado, Ana (ed.): *Mujeres, regulación de conflictos sociales y cultura de la paz*, col. «Oberta. Sèrie Història», 5, 226 pàgs., 2.400 PTA.

Alcanýs, Lluís: *Regiment preservatiu e curatiu de la pestilència*, introd. de J. M. López Piñero, estudi i edició a cura d'Antoni Ferrando (coedició amb l'Ajuntament de València), 175 pàgs.

Benavent, Empar; Camaño, Ramón;

Cuesta, Andrés: *Metodología en enfermería*, col. «Educació. Sèrie Materials», 30, 250 pàgs., 2.650 PTA.

Constitucions Fundacionals de la Universitat de València. 30 d'abril de 1499, presentació de Francisco M. Gimeno Blay (coedició amb l'Ajuntament de València), 65 pàgs.

Cucó, Alfons: *El despertar de las naciones. La ruptura de la Unión Soviética y la cuestión nacional*, col. «Oberta. Sèrie Història», 4, 306 pàgs., 2.860 PTA.

Dominelli, Lena; MacLeod, Eileen: *Trabajo social feminista*, col. «Feminismos», 53 (coedició amb Càtedra), 268 pàgs., 1.900 PTA.

L'Espill, revista fundada per Joan Fuster, direcció d'Antoni Furió, segona època, (coedició amb Tres i Quatre), 1, 154 pàgs., 1.500 PTA.; 2, 164 pàgs., 1.500 PTA.

Fubini, Enrico: *El Romanticismo: entre música y filosofía*, col. «Estètica & Crítica», 11, 154 pàgs., 1.900 PTA.

Peset, Mariano (coord.): *Bulas, constituciones y estatutos de la Universidad de Valencia*, volums I i II, col. «Cinc Segles», 4, 772 pàgs., 6.000 PTA.

Puchades i Bataller, Ramon J.: *Als ulls de Déu, als ulls dels homes. Estereotips morals i percepció social d'algunes figures professionals en la societat medieval valenciana*, 224 pàgs., 2.080 PTA.

Rausell Köster, Pau: *Políticas y sectores culturales en la Comunidad Valenciana*, col. «Propuestas. Serie Monografías» (coedició amb Tirant lo Blanch), 397 pàgs., 3.716 PTA.

Saitabi, revista de la Facultat de Geografia i Història, 47, 414 pàgs., 2.600 PTA.

Salom, Julia; Albertos, Juan M.; Pitarch, M. Dolores; Dellos, Elisabeth: *Sistema urbano e innovación industrial en el País Valenciano*, 200 pàgs., 1.248 PTA.

Servei de Conservació del Patrimoni (ed.): *Espills de justícia*, 236 pàgs., 2.000 PTA.

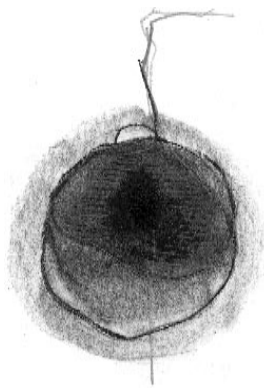
Torró, Josep: *El naixement d'una colònia. Dominació i resistència a la frontera valenciana (1238-1276)*, col. «Oberta. Sèrie Història», 6, 262 pàgs., 2.625 PTA.

EDICIONS LA XARA

Garcia Frasquet, Gabriel: *El teatro al País Valencià: el cas de la Safor (1800-1936)*, col. «Safor», 1, 240 pàgs., 1.950 PTA.

Mainar, Eladi: *L'alçament militar de juliol de 1936 a València*, col. «País», 1, 184 pàgs., 2.000 PTA.

Ruiz, Adela: *Descobriment a Ares*, col. «El Dau», 3, 104 pàgs., 1.000 PTA.

AA.DD.
Valoriana
a cura de V. Salvador i H. van Lawick
356 pàgs.
21 x 15'5
Universitat Jaume I
Castelló de la Plana

Xavier Bru de Sala
El descrèdit de la literatura
152 pàgs.
18 x 11'7 cm.
Quaderns Crema
Barcelona

Joan Pellicer
Flora pintoresca del País Valencià
Volum I
88 pàgs.
19'9 x 13 cm.
Tàndem
València

Salvador Bolufer
Burrera comprimida
A cura de T. Llopis i C. Mulet
171 pàgs.
20 x 13 cm.
El Bullent
Picanya

Joan Dolç
El sentit comú i altres malentesos
146 pàgs.
20'2 x 12'9 cm.
Leixam Edicions
Tavernes Blanques

Joaquim Ferrer
Francesc Layret
224 pàgs.
22'1 x 14'8 cm.
Afers
Catarroja

Glòria Bordons i Jaume Subirana
Literatura catalana contemporània
465 pàgs.
23'5 x 15'5
Edicions de la Universitat Oberta
de Catalunya / Proa
Barcelona

Manuel Joan i Arinyó
Plany de l'home llop
223 pàgs.
19'5 x 14
Tres i Quatre
València

Anuari de Psicologia
de la Societat Valenciana de Psicologia
Any 1997, vol. 4, 1
120 pàgs.
23 x 115'5
València

Albert Roig
Creació del poema
199 pàgs.
21'5 x 13'5
Proa
Barcelona

NOVETATS EDITORIALS, 1999

Caplletra:

24: *Joan Roís de Corella i el seu temps*. Coordinat per A. G. Hauf.

Col·laboradors: S. M. Cingolani, A. Annichiarico, T. Martínez Romero, C. Miralles, J. Romeu i Figueras, C. Wittlin, A. G. Hauf, E. Duran.

25: *La variació lingüística*. Coordinat per J. Viaplana.

Col·laboradors: J. M. Argenter, J. Julià, M.-R. Lloret / J. Viaplana, G. Rigau, M. Lorente, J. Moran, J. Veny, E. Boix, G. Bibiloni, M. T. Cabré, L. Payrató, A. Tuson.

Biblioteca Sanchis Guarner:

Sanchis Sivera, J. *Estudis d'història cultural*. Edició de Mateu Rodrigo Lizondo, 1999, 256 pàgs.
Simbor, V. *Llorenç Villalonga a la recerca de la novel·la inefable*, 1998, 316 pàgs., 2.200 PTA
Rosselló, R. X. *Anàlisi de l'obra teatral. (Teoria i pràctica)*, 1999, 240 pàgs., 1.900 PTA

QUATRE LLENGÜES QUATRE LITERATURES

17 i 18 de setembre de 1999

ORGANITZEN:

Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida
Secció Valenciana del PEN CLUB

PATROCINEN:

Caixa d'Estalvis d'Ontinyent
Ajuntament d'Ontinyent

INFORMACIÓ:

IEVA, Sant Francesc núm. 8, 46870 Ontinyent
Telèfon 96 291 15 32 - Fax 96 238 85 45

